

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਜੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਤੰਬਰ 2023

ਦ੍ਰਿਸ਼: 1604 ਈ. - ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ - ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ

8 ਅਗਸਤ 2023 ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ (ਬੀਜੀ) ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ
ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।
ਵੱਡੀ ਤਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਾਲ-ਉੱਨਤੀਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ-ਸਤੰਬਰ, 2023
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸੰਚਾਲਕ

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ
ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ

ਜੇਕਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਦਫਤਰੀ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਫੋਨ :- 84378-12900, 94172-14391, 94172-14379

Email : atammarg1@yahoo.co.in

Registration Under Foreign Contribution
(Regulation) Act 1976 R. No. 115320023

Postal Address for any Enquiry,
Money Order, Cheque and drafts :
'ATAM MARG' MAGAZINE

Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
(New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas, Teh.
Kharar, Distt. S.A.S Nagar
(MOHALI) - 140901, Pb. India

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ (20 ਸਾਲ)	ਫੀ ਕਾਪੀ
300/-	3000/-	30/-
320/-	3020/-	(For outstation cheques)

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

Annual	Life (20 years)
4500/-	45000/-

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੋ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905 ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ - ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

Media Broadcast (Ratwara Sahib)

Please visit us on internet at :-

For Atam Marg Email : atammarg1@yahoo.co.in,
Website & Live video -

www.ratwarasahib.org
www.ratwarasahib.com
www.ratwarasahib.in

} Apps: RATWARASAHIB TV
(for both apple & andriod)
(Avaible 24 Hours)

Email : sratwarasahib.in@gmail.com
Live Programme & Cable Tv Network
98728-14385, 94172-14385
98147-12900

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰ

ਅਮਰੀਕਾ - ਭਾਈ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
001-408-393-8199

ਕਨੇਡਾ - ਭਾਈ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਵੈਨਕੂਵਰ
001-604-433-0408

ਭਾਈ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
001-604-862-9525

ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣੂ
001-604-589-9189

ਇੰਗਲੈਂਡ - ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ
ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ
0044-121-200-2818

ਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਜ)
0044-7968734058

ਆਸਟਰੇਲੀਆ- ਬੀਬੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ :
0061-406619858

ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਲਈ
ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ
ਫਰੀ ਸੇਵਾ - ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ -
9417214378, 9417214384

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ

1. ਆਤਮ ਮਾਰਗ 9417214391,8437812900,9417214379
2. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ
(ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ.) 0160-2255003
3. ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ 9646101996
4. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ
(ਪੀ.ਐਸ.ਈ.ਬੀ.) 9592055581
5. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ:9592212900
6. ਬੀਐਡ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਨਰਸਿੰਗ ਕਾਲਜ 9417214382
8. ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ 9815728220

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ - 98551-32009

ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ - 94647-12900

ਹੋਰ ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ

98889-10777, 96461-01996, 9417214381

ਤੱਤਕਰਾ

1.	ਸੰਪਾਦਕੀ	5
	ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	
2.	ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ	7
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
3.	ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	11
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
4.	ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜੂਰਿ ਦੂਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ ॥	15
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
5.	ਨਾਮ ਮਹਿਮਾ	24
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
6.	ਇਛਾ ਪੂਰਕੁ ਸਰਬ ਸੁਖਦਾਤਾ ਹਰਿ.....॥	31
	ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ	
7.	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ - ਜੀਵਨ ਜਾਚ	34
	ਭਾਈ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ	
8.	ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ	37
9.	ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ	38
	ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਮਨੀ ਸਿੰਘ	
10.	ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਭੰਡਾਰ	41
	ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ' ਵਾਲੇ	
11.	ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ	45
	ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ	
12.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ	48
	ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	
13.	ਨਾਮ-ਜਪ-ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ	51
	ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ	
14.	ਈਸ਼ਰ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ	54
	ਕ੍ਰਿਤ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ	
15.	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ :- ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ	56
	ਇੰਟਰਨੈਟ ਵੈਬਸਾਈਟ, ਕੀਰਤਨ ਲਾਈਵ ਟੈਲੀਕਾਸਟ, ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ, ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ	

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥

ਅੰਗ- ੧੨

ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਿਨਸਨ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਸਫਰ ਵਿਚ ਇਕ ਮਨੋਰਥ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੋਝੀ ਵਿਰਲੇ-ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਵਿਚ ਸੰਮਿਲਤ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਸਫਲ ਹੈ -

ਸਫਲ ਸਫਲ ਭਈ ਸਫਲ ਜਾਤਾ ॥

ਆਵਣ ਜਾਣ ਰਹੇ ਮਿਲੇ ਸਧਾ ॥

ਅੰਗ- ੬੮੭

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਸਮਝੀ ਵਿਚ, ਅਵੇਸਲੇਪਣ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਿਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ: **'ਸਰੰਜਾਮਿ ਲਾਗੁ ਭਵਜਲ ਤਰਨ ਕੈ ॥ ਜਨਮੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਜਾਤ ਰੰਗਿ ਮਾਇਆ ਕੈ ॥'** (ਅੰਗ-੧੨) ਬਿਰਥਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਨਮ। ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ। **'ਕਬੀਰ ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ ਹੋਇ ਨ ਬਾਰੇ ਬਾਰ ॥ ਜਿਉ ਬਨ ਫਲ ਪਾਕੇ ਭੁਇ ਗਿਰਹਿ ਬਹੁਰਿ ਨ ਲਾਗਹਿ ਡਾਰ ॥'** (ਅੰਗ-੧੩੬੬) ਪੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਫਲ ਜਦੋਂ ਟਾਹਣੀ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ, ਲੱਖਾਂ ਯਤਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ। ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਪੂਰੇ ਤੋਂ, ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਤੋਂ। ਫਿਰ ਮੇਲ ਨਹੀਂ, ਵਿਛੋੜਾ ਹੀ ਵਿਛੋੜਾ ਹੈ। ਤਾਂਹੀ ਅਰਦਾਸ ਰੂਪੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ-

ਕਿਰਤਿ ਕਰਮ ਕੇ ਵੀਛੋੜੇ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੩

ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਮਿਲਾਪ ਦੀ। ਸੁਨਿਹਰੀ ਮੌਕਾ ਹੱਥ ਆਇਆ ਸੀ। ਅਉਸਰ ਮਿਲੀ ਸੀ ਪਰ ਬੁਝ ਨਾ ਹੋਈ -

ਅਉਸਰੁ ਅਪਨਾ ਬੁਝੈ ਨ ਇਆਨਾ ॥

ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਰੰਗਿ ਲਪਟਾਨਾ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੮

ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੋਚਦੇ ਲੰਘ ਗਿਆ ਪਰ ਦੁੱਖ ਹੀ ਅੱਗੇ ਆਏ। ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸੋਮੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਨਾ ਜੁੜਨ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਬਣੀ-

ਸੁਖੁ ਮਾਂਗਤੁ ਦੁਖੁ ਆਗਲੁ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ- ੨੨੨

ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ

ਅਧਿਆਤਮਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ। ਪਹਿਲੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜਿਹਨੇ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਬਖਸ਼ਿਆ

-

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਬਹੁਤੇ ਜੁਗ ਹਾਰਿਓ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਲਹੀ ॥

ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀ ॥

ਅੰਗ - ੬੩੧

ਗਰਭ ਕੁੰਟ ਮਹਿ ਉਰਧ ਤਪ ਕਰਤੇ ॥

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਤ ਪ੍ਰਭੁ ਰਹਤੇ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੧

ਮੁਖੁ ਤਲੈ ਪੈਰ ਉਪਰੇ ਵਸੰਦੇ ਕੁਹਥੜੈ ਥਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਸੋ ਧਣੀ ਕਿਉ ਵਿਸਾਰਿਓ

ਉਧਰਹਿ ਜਿਸ ਦੈ ਨਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੨੦੬

ਮਾਤਾ ਦੇ ਉਦਰ ਵਿਚ ਇਸ ਜੀਵ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਭਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਬੇਸੁਕਰਾ ਹੋਂ ਤੂੰ ਜੀਵ, ਅਹਿਸਾਨ ਫਰਾਮੋਸ਼ ਹੈ ਤੂੰ। ਤੇਰੀ ਜਾਮਨੀ ਕੌਣ ਦੇਵੇ? ਦਿਤੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਜਲ ਨੇ, ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਰਤੀਆ। ਸ਼ਰਤ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜਲ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਪਾਵੇਂਗਾ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਰਾਮ, ਅੱਲਾ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਕਢਵਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਬਾਕੀ ਸਮੇਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਜੀਵ 'ਤੇ ਜਲ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਬਾਹਰ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਿਲਿਆ।

ਜੈਸੀ ਅਗਨਿ ਉਦਰ ਮਹਿ ਤੈਸੀ ਬਾਹਰਿ ਮਾਇਆ ॥

ਅੰਗ- ੯੨੧

ਵਰਤ ਗਿਆ ਮਾਇਆ ਦਾ ਕੌਤਕ -

ਲਿਵ ਛੁੜਕੀ ਲਗੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ

ਮਾਇਆ ਅਮਰੁ ਵਰਤਾਇਆ ॥

ਅੰਗ- ੯੨੧

ਹੁਣ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸਭ ਕੁਝ। ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਲਿਵ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਹੋ ਗਿਆ ਇਤਿਹਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਕਿਲੇ ਦਾ -

ਪਹਿਲੈ ਪਿਆਰਿ ਲਗਾ ਬਣ ਦੁਧਿ ॥

ਦੁਜੈ ਮਾਇ ਬਾਪ ਕੀ ਸੁਧਿ ॥

ਤੀਜੈ ਭਯਾ ਭਾਭੀ ਬੇਬ ॥

ਚਉਥੈ ਪਿਆਰਿ ਉਪੰਨੀ ਖੇਡ ॥

ਪੰਜਵੈ ਖਾਣ ਪੀਅਣ ਕੀ ਧਾਤੁ ॥

ਛਿਵੈ ਕਾਮੁ ਨ ਪੁਛੈ ਜਾਤਿ ॥

ਸਤਵੈ ਸੰਜਿ ਕੀਆ ਘਰ ਵਾਸੁ ॥
ਅਠਵੈ ਕ੍ਰੋਧੁ ਹੋਆ ਤਨ ਨਾਸੁ ॥
ਨਾਵੈ ਧਉਲੇ ਉਭੇ ਸਾਹ ॥
ਦਸਵੈ ਦਧਾ ਹੋਆ ਸੁਆਹ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭

ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਬਚਪਨ ਆਇਆ, ਜਵਾਨੀ
ਚੜ੍ਹੀ ਪਰ ਲੰਘ ਗਈ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਮੁਰਝਾਉਣ ਵਾਂਗੂੰ-
ਧਨੁ ਜੋਬਨੁ ਅਰੁ ਫੁਲੜਾ ਨਾਠੀਅੜੇ ਦਿਨ ਚਾਰਿ ॥
ਪਬਣਿ ਕੇਰੇ ਪਤ ਜਿਉ ਢਲਿ ਢਲਿ ਜੁੰਮਣਹਾਰ ॥

ਅੰਗ- ੨੩

ਬਰਸਾਤੀ ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਸਰੀਰ ਦਾ ਬਲ ਵੀ
ਖਿੰਡ ਗਿਆ। ਕਾਇਆ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।
ਸਿਰ ਕੰਬਦਾ ਹੈ, ਪੈਰ ਥਿੜਕਦੇ ਹਨ। ਨਿਗੂ ਜਾਂਦੀ
ਰਹੀ। ਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਬਦਸ਼ਕਲ ਹੋਇਆ ਮੌਤ ਦੇ
ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਬੇਵਸੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਸਿਰੁ ਕੰਪਿਓ ਪਗ ਡਗਮਗੇ ਨੈਨ ਜੋਤਿ ਤੇ ਹੀਨ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਇਹ ਬਿਧਿ ਭਈ ਤਉ ਨ ਹਰਿ ਰਸਿ ਲੀਨ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੨੮

ਚਬਣ ਚਲਣ ਰਤੰਨ ਸੇ ਸੁਣੀਅਰ ਬਹਿ ਗਏ ॥
ਹੋੜੇ ਮੁਤੀ ਧਾਹ ਸੇ ਜਾਨੀ ਚਲਿ ਗਏ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੮੧

ਜਿਥੋਂ ਕਦੇ ਸੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ
ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਅੱਜ ਸਿਰ ਉਪਰ ਮੌਤ ਦਾ ਕਹਿਰ
ਮੰਡਰਾਉਂਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਰਮ, ਭੁਲੇਖਿਆਂ
ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੰਘ ਗਈ। ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਚੱਲਿਆ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥
ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥
ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥
ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥

ਅੰਗ- ੧੨

ਇਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ
ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਦਸਦੇ ਹੋਏ
ਸਾਨੂੰ ਸੇਧਾਂ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਾਇਆ ਗ੍ਰਸ
ਪ੍ਰਾਣੀ ਸਮਝਦਾ ਕਿਥੇ ਹੈ -

ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਜਾਨੈ ਸਭ ਬਾਤ ਜਾਨਤ ਹੀ ਅਉਗਨੁ ਕਰੈ ॥
ਕਾਹੇ ਕੀ ਕੁਸਲਾਤ ਹਾਥਿ ਦੀਪੁ ਕੂਏ ਪਰੈ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੬

ਫਰੀਦਾ ਕੁਕੇਦਿਆ ਚਾਂਗੇਦਿਆ ਮਤੀ ਦੇਦਿਆ ਨਿਤ ॥
ਜੋ ਸੈਤਾਨਿ ਵੰਞਾਇਆ ਸੇ ਕਿਤ ਫੇਰਹਿ ਚਿਤ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੮

ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਜਿਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਰਖਦਾ ਹੋਇਆ
ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੀਵਨ ਦੀ
ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਸਿਖਦਾ। ਇਸ ਸੁਚੱਜੀ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ
ਲਈ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਾਨੂੰ
ਸੇਧਾਂ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਜਾਉ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਕੋਲ,
ਉਹ ਦਸ ਦੇਣਗੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਜਾਂਚਾਂ -

ਸਿਖਹੁ ਸਬਦੁ ਪਿਆਰਿਹੋ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੀ ਟੇਕ ॥
ਮੁਖ ਉਜਲ ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਨਾਨਕ ਸਿਮਰਤ ਏਕ ॥

ਅੰਗ- ੩੨੦

ਉਹ ਸੋਝੀ ਕਰਵਾ ਦੇਣਗੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਲੱਖਤਾ
ਦੀ, ਕਰਵਾ ਦੇਣਗੇ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਮੇਲ
ਦੇਣਗੇ-

ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਜੀਅ ਕੇ ਭਵਜਲ ਤਾਰਣਹਾਰ ॥
ਸਭ ਤੇ ਉਚੇ ਜਾਣੀਅਹਿ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਪਿਆਰ ॥

ਅੰਗ- ੯੨੯

ਉਹ ਆਤਮ ਮਾਰਗੀ ਪੈਂਡਿਆਂ ਦੇ ਆਪ
ਵਾਕਫ ਹਨ, ਤੋਰ ਦੇਣਗੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ
ਪੈਂਡਿਆਂ 'ਤੇ। ਇਹੀ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਹੈ ਅਸਲੀ।
'ਆਪਿ ਜਪਹੁ ਅਵਰਾ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵਹੁ ॥'
(ਅੰਗ-੨੮੯) ਆਉ! ਚੱਲੀਏ ਇਸ ਆਤਮ
ਮਾਰਗੀ ਪੈਂਡੇ 'ਤੇ। ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੱਲੀਏ।
ਸੰਗਤੀ ਰੂਪ 'ਚ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ
ਕਰੀਏ। ਫਿਰ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥
ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥

ਅੰਗ- ੧੨

ਦੀ ਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲ ਲਵਾਂਗੇ। 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ'
ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਇਸ ਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ
ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਅੱਖਰ
ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ ਹੈ ਸੇਧਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਪੈਂਡਿਆਂ
ਦੀਆਂ। ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਭਉਰੇ ਇਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ।
ਕਾਫਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਤੁਰ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਮਿਲੁ
ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥' (ਅੰਗ-੧੨)
ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵੰਡਣ
ਦੀ ਸੇਵਾ, ਰੀਨੂਅਲ, ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ
ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਤਪਰ ਹਨ ਪਿਛਲੇ 28 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ।
ਧੰਨ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਗਿਆਸੂ ਸੇਵਾਦਾਰ। ਬਸ
ਇਕੋ ਮੰਤਵ ਹੈ -

ਸੀਨੇ ਖਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਧੀ ਓ ਕਰ ਅਰਾਮ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ।
ਨਿਹੂੰ ਵਾਲੇ ਨੈਣਾਂ ਕੀ ਨੀਂਦਰ ਓ ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਪਏ ਵਹਿੰਦੇ।
ਇਕੋ ਲਗਨ ਲਗੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਟੋਰ ਅਨੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ।
ਵਸਲੋਂ ਉਰੇ ਮੁਕਾਮ ਨ ਕੋਈ ਸੋ ਚਾਲ ਪਏ ਨਿਤ ਰਹਿੰਦੇ।

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਲਗ ਜਾਵੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ
ਲੇਖੇ ਵਿਚ। ਬਣ ਜਾਈਏ ਉਸ ਅਸੀਸ ਦੇ ਪਾਤਰ

ਦੇਹੁ ਸਜਣ ਅਸੀਸਤੀਆ ਜਿਉ ਹੋਵੈ ਸਾਹਿਬ ਸਿਉ ਮੇਲੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੨

ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਸੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

ਅਸੁਨਿ ਸੰਗਰਾਂਦ - ਸਤੰਬਰ 17 (ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਅਸੁਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹੜਾ ਕਿਉ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਜਾਇ॥
ਮਨਿ ਤਨਿ ਪਿਆਸ ਦਰਸਨ ਘਣੀ ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮਾਇ॥
ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਹਉ ਤਿਨ ਕੈ ਲਾਗਾ ਪਾਇ॥
ਵਿਣੁ ਪ੍ਰਭ ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਦੂਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ॥
ਜਿੰਨੀ ਚਾਖਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸੁ ਸੇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਰਹੇ ਅਘਾਇ॥
ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰਹਿ ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਲੜਿ ਲਾਇ॥
ਜੋ ਹਰਿ ਕੰਤਿ ਮਿਲਾਈਆ ਸਿ ਵਿਛੁੜਿ ਕਤਹਿ ਨ ਜਾਇ॥
ਪ੍ਰਭ ਵਿਣੁ ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਹੀ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸਰਣਾਇ॥
ਅਸੁ ਸੁਖੀ ਵਸੰਦੀਆ ਜਿਨਾ ਮਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ॥

ਅੰਗ - ੧੩੪

ਪਿਛਲਾ ਮਹੀਨਾ ਭਾਦਰੋਂ ਦਾ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੇਚ ਦਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭੁੱਲੜਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੇਤ (warn) ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਜਦੋਂ ਜਮਾਂ ਦਾ ਤਕੜਾ ਹੱਥ ਪੈ ਗਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੋਲਣ ਦਾ ਵੇਹਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ-

ਇਕ ਰਤੀ ਬਿਲਮ ਨ ਦੇਵਨੀ

ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ

ਓਨੀ ਤਕੜੇ ਪਾਏ ਹਾਥ॥ ਅੰਗ - ੭੮

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਚਿਆ ਰਿਹਾ - ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ, ਈਰਖਾ, ਬਖੀਲੀ; ਉਹ ਸਭ ਸਾਥ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੀਜੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਣ ਲਈ ਸੱਚ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੋਏ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਬੋਹਿਥਾ, ਉਛਾਲੇ ਮਾਰਦੇ ਅਗਨ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵੀ ਭੇਤ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸ ਦਿਤੀ ਕਿ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਓਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਛਲਾਵਿਆਂ, ਭੁਲਾਵਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਆਰ ਬਿਨਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਇਸਨੂੰ ਭਵਜਲ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਸਾਰਾ ਮਹੀਨਾ ਭਾਦਰੋਂ ਦੇ ਹੁੱਸੜਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲੇ, ਗੁਰੂ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲੇ? ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮੇਲ, ਕੋਈ ਰਸਕ ਬੈਰਾਗੀ ਪਿਆਰਾ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਰਦਾਸ ਸੁਣੀ ਗਈ, ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਨੇ ਉਹ ਮੰਤਰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹਉਮੈ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜੀਵ ਵੇਖ ਲਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਕਿ ਐ ਭੁੱਲੜ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਝੂਠਿਆਂ ਦੀ, ਕੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਛੱਡ ਦੇਹ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗ ਰੱਤੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਭੇਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੰਤ ਕਹਿ ਕੇ ਨਿਵਾਜਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਏਥੇ ਵੀ ਨਿਭਣਗੇ ਅਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿਭਣਗੇ -

ਨਾਨਕ ਕਚੜਿਆ ਸਿਉ ਤੋੜਿ

ਢੁਢਿ ਸਜਣ ਸੰਤ ਪਕਿਆ॥

ਓਇ ਜੀਵੰਦੇ ਵਿਛੁੜਹਿ

ਓਇ ਮੁਇਆ ਨ ਜਾਹੀ ਛੋੜਿ॥

ਅੰਗ - ੧੧੦੨

ਅਜਿਹੇ ਰੰਗ ਰੱਤੜੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਪੁਵੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਦੱਸ-ਦੱਸ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਗਿਆਸਾ ਪੂਰੇ ਵੇਗ ਨਾਲ ਜਾਗੀ, ਇਕ ਉਮਾਹ ਜਾਗ ਪਿਆ, ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਂਗ ਉਠੀ, ਲਹਿਰ ਵਧਦੀ ਹੀ ਗਈ, ਮਿਲਣ ਦੀ ਲੋਚਾ ਨੇ ਖਿੱਚ ਪਾਈ, ਬਿਰਹੁ ਜਾਗ ਪਿਆ, ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨੀਰ ਵਗਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤਰਲਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਰਾਇਆ॥
ਕੋਈ ਆਇਣ ਮਿਲਾਵੈ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਜੀਵਾਇਆ॥
ਹਉ ਰਹਿ ਨ ਸਕਾ ਬਿਨੁ ਦੇਖੇ ਪ੍ਰੀਤਮਾ
ਮੈ ਨੀਰੁ ਵਹੇ ਵਹਿ ਚਲੈ ਜੀਉ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਤ੍ਰੁ ਮੇਰਾ ਬਾਲ ਸਖਾਈ॥
ਹਉ ਰਹਿ ਨ ਸਕਾ ਬਿਨੁ ਦੇਖੇ ਮੇਰੀ ਮਾਈ॥
ਹਰਿ ਜੀਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਗੁਰੁ ਮੇਲਹੁ
ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਧਨੁ ਪਲੈ ਜੀਉ॥

ਅੰਗ - ੯੪

ਅੰਦਰ ਬਿਰਹੁ ਦੀ ਪੀੜ ਜਾਗ ਗਈ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਕੀ ਜਾਨਣ - ਇਸ ਬਿਰਹੁ ਦੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬਾਣਾਂ ਨੇ ਘਾਇਲ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮੱਛੀ ਵਾਂਗੂੰ ਤੜਫ ਰਿਹਾ ਹੈ- ਬਿਨਾਂ ਪਾਣੀ ਤੋਂ -

ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕਉ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਬਹੁ ਤਪਤੈ
ਜਿਉ ਤ੍ਰਿਖਾਵੰਤੁ ਬਿਨੁ ਨੀਰ॥
ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਪ੍ਰੇਮੁ ਲਗੈ ਹਰਿ ਤੀਰ॥
ਹਮਰੀ ਬੇਦਨ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਨੈ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਤਰ ਕੀ ਪੀਰ॥ ਅੰਗ- ੯੬੨

ਨਿਤ ਅੰਦਰੋਂ ਸੰਦੇਸ਼ੇ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ। ਪਰ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼ਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਚੋਲਾ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਹੋਵੇ। ਤੜਫ ਹੈ ਅੰਦਰ, ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਭੇਟਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ -

ਹਉ ਮਨੁ ਅਰਪੀ ਸਭੁ ਤਨੁ ਅਰਪੀ
ਅਰਪੀ ਸਭਿ ਦੇਸਾ॥
ਹਉ ਸਿਰੁ ਅਰਪੀ ਤਿਸੁ ਮੀਤ ਪਿਆਰੇ
ਜੋ ਪ੍ਰਭੁ ਦੇਇ ਸਦੇਸਾ॥ ਅੰਗ - ੨੪੭

ਬਿਰਹੁ ਕੁੱਠੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਹੱਕ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿਤੀ, ਸੱਚ ਦੇ ਬੋਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਕਿ ਤੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਇਕ ਕੰਧ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਖਰਾ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣਾ ਲਈ। ਜਿਸਨੂੰ ਤੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ, ਉਹ ਤਾਂ

ਬਿਲਕੁਲ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ ਪਰ ਤੇਰੀ ਕੰਧ ਨਾ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੇਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਇਸ ਕਰੜੀ ਵਲਗਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ -

ਹਉ ਹਉ ਭੀਤਿ ਭਇਓ ਹੈ ਬੀਚੋ
ਸੁਨਤ ਦੇਸਿ ਨਿਕਟਾਇਓ॥
ਭਾਂਭੀਰੀ ਕੇ ਪਾਤ ਪਾਰਦੋ
ਬਿਨੁ ਪੇਖੇ ਦੂਰਾਇਓ॥ ਅੰਗ - ੬੨੪

ਤੂੰ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈ, ਉਸਦੀ ਮਿਹਰ ਬਿਨਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਾ। ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮੰਗ, ਉਸ ਦੇ ਚਰਨ ਸੇਵ। ਉਹ ਤੇਰੇ ਤੇ ਤਰੁਠੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਕੰਧ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦੇਵੇਗਾ। ਤੈਨੂੰ ਸੱਚ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਇਕ ਭੇਤ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝ -

ਧਨ ਪਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗਿ ਵਾਸਾ
ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਕਰਾਰੀ॥
ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਤੋਰੀ
ਜਨ ਨਾਨਕ ਮਿਲੇ ਬਨਵਾਰੀ॥

ਅੰਗ - ੧੨੬੩

ਗੁਰੂ ਦਇਆਲ ਹੋ ਗਿਆ -

ਭਇਓ ਕਿਰਪਾਲੁ ਸਰਬ ਕੋ ਠਾਕੁਰੁ
ਸਗਰੋ ਦੂਖੁ ਮਿਟਾਇਓ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਗੁਰਿ ਖੋਈ
ਤਉ ਦਇਆਰੁ ਬੀਠਲੋ ਪਾਇਓ॥

ਅੰਗ - ੬੨੪

ਧੰਨ ਹਨ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਲੋਚਾ ਲਗ ਗਈ। ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋਚਾ ਲਗ ਜਾਣੀ ਹੀ ਮਿਹਰ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਰੋ ਰੁਮਕਦੀ ਹੈ, ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋਚਾ ਦੇ ਵਿਚ ਉਡੀਕਵਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ-

ਜਿਸੁ ਜਨ ਕਉ ਪ੍ਰਭੁ ਦਰਸ ਪਿਆਸਾ॥
ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਸਾ॥

ਅੰਗ - ੨੬੬

ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਪਿਆਸ ਵਾਲਾ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਰੋ ਰੁਮਕਦੀ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਲੋਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਮੁਰਦਾ ਹੈ - ਪਿਆਰ ਬਿਨਾਂ-

ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ
ਮੁਖਿ ਡਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤ॥
ਮਿਰਤਕ ਕਹੀਅਹਿ ਨਾਨਕਾ
ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਭਗਵੰਤ॥ ਅੰਗ-੨੫੩

ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ, ਉਹ ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ-

ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ ਪੁੰਨ ਸਭਿ ਹੋਮਉ
ਤਿਸੁ ਅਰਪਉ ਸਭਿ ਸੁਖ ਜਾਈ॥
ਏਕ ਨਿਮਖ ਪ੍ਰਿਅ ਦਰਸੁ ਦਿਖਾਵੈ
ਤਿਸੁ ਸੰਤਨ ਕੈ ਬਲਿ ਜਾਈ॥
ਕਰਉ ਨਿਹੋਰਾ ਬਹੁਤੁ ਬੇਨਤੀ
ਸੇਵਉ ਦਿਨੁ ਰੈਨਾਈ॥
ਮਾਨੁ ਅਭਿਮਾਨੁ ਹਉ ਸਗਲ ਤਿਆਗਉ
ਜੋ ਪ੍ਰਿਅ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈ॥ ਅੰਗ - ੧੨੦੭

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵਿਜੋਗਣ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਹੂਕ ਨੂੰ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ -

ਬਾਯਸ ਉਡਹ ਬਲ ਜਾਉ ਬੇਗ ਮਿਲੋ ਪੀਯ
ਮਿਟੈ ਦੁਖ ਰੋਗੁ ਸੋਗੁ ਬਿਰਹ ਬਿਯੋਗ ਕੋ॥
ਅਵਧ ਬਿਕਟ ਕਟੈ ਕਪਟ ਅੰਤਰਿ ਪਟੁ
ਦੇਖਉ ਦਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਸਹਜ ਸੰਜੋਗ ਕੋ।
ਲਾਲ ਨ ਆਵਤ ਸੁਭ ਲਗਨ ਸਗਨ ਭਲੇ
ਹੋਇ ਨ ਬਿਲੰਭ ਕਛੁ ਭੇਦੁ ਬੇਦ ਲੋਕ ਕੋ।
ਅਤਿਹਿ ਆਤੁਰ ਭਈ ਅਧਿਕ ਔਸੇਰ ਲਾਗੀ।
ਧੀਰਜ ਨ ਧਰੋ ਖੋਜੋ ਧਾਰਿ ਭੇਖ ਜੋਗ ਕੋ॥
ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਸੋ ਮਿਲਾਪ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਅੱਸੂ ਦੇ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਉਮਾਹ ਉਠ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਖਿੱਚ ਦਾ ਵਰਣਨ ਸਖੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਦੇ ਹਨ -

ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਗਰਬਿ ਗਹੇਲੀ॥
ਸੁਣਿ ਸਹ ਕੀ ਇਕ ਬਾਤ ਸੁਹੇਲੀ॥
ਜੋ ਮੈ ਬੇਦਨ ਸਾ ਕਿਸੁ ਆਖਾ ਮਾਈ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਜੀਉ ਨ ਰਹੈ ਕੈਸੇ ਰਾਖਾ ਮਾਈ॥
ਹਉ ਦੋਹਾਗਣਿ ਖਰੀ ਰੰਵਾਣੀ॥
ਗਇਆ ਸੁ ਜੋਬਨੁ ਧਨ ਪਛੁਤਾਣੀ॥
ਤੂ ਦਾਨਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਿਰਿ ਮੇਰਾ॥
ਖਿਜਮਤਿ ਕਰੀ ਜਨੁ ਬੰਦਾ ਤੇਰਾ॥
ਭਣਤਿ ਨਾਨਕੁ ਅੰਦੇਸਾ ਏਹੀ॥
ਬਿਨੁ ਦਰਸਨ ਕੈਸੇ ਰਵਉ ਸਨੇਹੀ॥

ਅੰਗ- 990

ਤਰਲਾ ਹੈ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਣ ਦਾ -

ਅਸੁਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹੜਾ
ਕਿਉ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਜਾਇ॥
ਮਨਿ ਤਨਿ ਪਿਆਸ ਦਰਸਨ ਘਣੀ
ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮਾਇ॥ ਅੰਗ- ੧੩੪

ਹੈ ਕੋਈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾ ਦੇਵੇ? ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਮੁਰਦੇ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੁਮਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਅੰਨ, ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾ ਦੇਣ?

ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ॥
ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ॥
ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਥੀ ਜਾਇ॥
ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ॥

ਅੰਗ - ੧੪੨

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਮੇਲਣਾ ਹੋਇਆ। ਮੇਲਦੇ ਉਹ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਜਿਨਾ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ॥
ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੂਲਿ ਸਾਂਈ ਜੇਹਿਆ॥

ਅੰਗ - ੩੯੭

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ? ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਸੰਤ ਹਨ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਹੋਏ ਹੋਏ ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣ ਗਏ ਹਨ -

ਦਾਸ ਅਨਿੰਨ ਮੇਰੋ ਨਿਜ ਰੂਪ॥

ਅੰਗ - ੧੨੫੨

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ
ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤ੍ਰੁ॥
ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ॥

ਅੰਗ - ੩੧੯

ਪਿਆਰਿਆ! ਗਿਣਤੀ ਛੱਡ ਦੇਹ। ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਅਜਿਹੇ ਅਭੇਦ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਤੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਿਹੜੇ ਮਿਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਜੋ ਆਪ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਵੀ ਐਸੀ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਸੁਖ ਟੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ
ਹਉ ਤਿਨ ਕੈ ਲਾਗਾ ਪਾਇ॥
ਵਿਣੁ ਪ੍ਰਭ ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ
ਦੂਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ॥
ਜਿੰਨੀ ਚਾਖਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸੁ
ਸੇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਰਹੇ ਆਘਾਇ॥

ਅੰਗ - ੧੩੫

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ, ਪੁਛੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰਸ ਮਾਣਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰਸ ਮਿਲਦਾ ਕਿਥੋਂ ਹੈ?

ਰਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਰਸੁ ਅਤਿ ਭਲਾ
ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਿਲੈ ਰਸੁ ਖਾਇ॥
ਜਾਇ ਪੁਛਹੁ ਸੋਹਾਗਣੀ
ਤੁਸਾ ਕਿਉ ਕਰਿ ਮਿਲਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਇ॥
ਓਇ ਵੇਪਰਵਾਹ ਨ ਬੋਲਨੀ
ਹਉ ਮਲਿ ਮਲਿ ਧੋਵਾ ਤਿਨ ਪਾਇ॥
ਭਾਈ ਰੇ ਮਿਲਿ ਸਜਣ ਹਰਿ ਗੁਣ ਸਾਰਿ॥
ਸਜਣੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਹੈ
ਦੁਖੁ ਕਢੈ ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ॥
ਗੁਰਮੁਖੀਆ ਸੋਹਾਗਣੀ
ਤਿਨ ਦਇਆ ਪਈ ਮਨਿ ਆਇ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਵਚਨੁ ਰਤੰਨੁ ਹੈ
ਜੋ ਮੰਨੇ ਸੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਖਾਇ॥

ਅੰਗ - ੪੧

ਭੇਤ ਦੇ ਦਿਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜੋ ਬਚਨ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਹਰਿ ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਇਸ ਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਸੇ ਵਡਭਾਗੀ ਵਡ ਜਾਣੀਅਹਿ
ਜਿਨ ਹਰਿ ਰਸੁ ਖਾਧਾ ਗੁਰ ਭਾਇ॥

ਅੰਗ - ੪੧

ਇਹ ਰਸ ਝਿਮ-ਝਿਮ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਵਰਸਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਖਾ ਸਾਰੇ ਵਣਾਂ, ਪਹਾੜਾਂ, ਥਲਾਂ, ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਉਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ-

ਇਹੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਵਣਿ ਤਿਣਿ ਸਭਤੁ ਹੈ
ਭਾਗਹੀਣ ਨਹੀ ਖਾਇ॥

ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਲੈ ਨਾ ਪਵੈ

ਮਨਮੁਖ ਰਹੇ ਬਿਲਲਾਇ॥ ਅੰਗ - ੪੧

ਉਹ ਕਿਉਂ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਇਆ ਦੀ ਅਗਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਾੜ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਟਾ ਦੇ ਕੀੜਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕੁਰਬਲ-ਕੁਰਬਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਮੰਦਰ ਰਤਨਾਂ ਨਾਲ ਜੜੇ ਹੋਏ, ਮਨ ਮੋਹਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਸਤੀਆਂ, ਸੁੰਦਰ ਸੇਜਾਂ, ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ, ਮਸ਼ਹੂਰੀਆਂ, ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਇਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾਰ ਰਹੀਆਂ। ਹਿਰਦਾ ਜਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗਾਇ-ਗਾਇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼

ਸੁਣਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਨਾਮ ਰਸ ਦੀ ਸੋਝੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ -

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਜੀਉ ਜਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ॥

ਮੈ ਆਪਣਾ ਗੁਰੁ ਪੁਛਿ ਦੇਖਿਆ

ਅਵਰੁ ਨਾਹੀ ਥਾਉ॥

ਅੰਗ - ੧੪

ਸੋ ਇਹ ਭਾਗਹੀਣ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ। ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਜਲ ਰਹੇ ਹਨ -

ਓਇ ਸਤਿਗੁਰ ਆਗੈ ਨ ਨਿਵਰਿ

ਓਨਾ ਅੰਤਰਿ ਕ੍ਰੋਧੁ ਬਲਾਇ॥ ਅੰਗ - ੪੧

ਅੰਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਰਾ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਹਨ। ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਖੰਡਾਂ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ

ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ॥

ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ

ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ॥ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਜੋਤ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ -

ਜਤੁ ਤਤੁ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ

ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ॥

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਸੁ ਆਪਿ ਹੈ

ਆਪੇ ਹਰਿ ਰਸੁ ਹੋਇ॥

ਆਪਿ ਦਇਆ ਕਰਿ ਦੇਵਸੀ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਚੋਇ॥

ਸਭੁ ਤਨੁ ਮਨੁ ਹਰਿਆ ਹੋਇਆ

ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਵਸਿਆ ਮਨਿ ਸੋਇ॥

ਅੰਗ - ੪੧

ਸੋ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਖ ਲਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਮਨ ਅ-ਮਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹਦ ਹੋ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਕਰ ਲਈ। ਹੁਣ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, 'ਮੈਂ' 'ਤੂੰ' ਬਣ ਗਈ ਤੇ 'ਤੂੰ' 'ਮੈਂ' ਬਣ ਗਈ। ਕੌਣ ਪਰਖੇ, ਕਿਸ ਨੂੰ ਵਿਹਲ ਹੈ ਇਸ ਰਸ ਵਿਚੋਂ ਵਖਰਾ ਹੋਣ ਦੀ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਛੱਡ ਦੇਵੋ 'ਮੈਂ' ਭਾਵ, ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਫਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜੁਗ ਬੀਤ ਗਏ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲੜ ਲਾ ਲਵੋ -

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 44 'ਤੇ)

ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-15)

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਰੂੰ! ਇਹ ਧਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਖਰਚ ਦੇ, ਸੜਕਾਂ ਬਣਵਾ, ਖੂਹ ਲੁਆ, ਮਕਾਨ ਬਣਵਾ, ਹਿਕਮਤ ਖਾਨੇ ਬਣਾ ਦੇ, ਮਕਤਬ ਬਣਾ ਦੇ, ਪਰਜਾ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਇਨਸਾਫ ਕਰ, ਉਹ ਕਿਰਤ ਕਰਨਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮਾਲੀਆ ਲਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਪੂਰੇ ਕਰ। ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਜੋ ਵੀ ਉਹ ਧਨ ਕਮਾਉਣਗੇ, ਉਸ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੇਰੇ ਤੇ ਜੋ ਕਹਿਰ ਨਾਜ਼ਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉਹ ਟਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫਾਂ ਵਿਚ ਸੁਟਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸੁਣਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਹਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਧਨ ਲਈ ਪਾਗਲ ਵਾਸ਼ਨਾ ਸੀ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ। ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ 'ਨਾਮ' ਹੀ ਇਕ ਐਸਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜੋ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਨ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਅਸੁ ਪਵਨ ਹਸਤਿ ਅਸਵਾਰੀ॥

ਚੌਆ ਚੰਦਨੁ ਸੇਜ ਸੁੰਦਰਿ ਨਾਰੀ॥

ਨਟ ਨਾਟਿਕ ਆਖਾਰੇ ਗਾਇਆ॥

ਤਾ ਮਹਿ ਮਨਿ ਸੰਤੋਖੁ ਨ ਪਾਇਆ॥

ਅੰਗ - ੧੭੯

ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕੋ ਰਾਜਾ ਦੁਖੀਆ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਜਪਤ ਹੋਇ ਸੁਖੀਆ॥

ਅੰਗ - ੨੬੪

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਸਿਕੰਦਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਰੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਧਨ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਪਰ ਮੇਰੇ ਕੀਤੇ ਪਾਪ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੇਰਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ। ਕਾਸ਼! ਮੈਨੂੰ ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਾ ਕਰਦਾ।

ਮਾਇਆ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਫਸਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ

ਕਈ ਕੋਟਿ ਕੀਏ ਧਨਵੰਤ॥

ਕਈ ਕੋਟਿ ਮਾਇਆ ਮਹਿ ਚਿੰਤ॥

ਅੰਗ- ੨੭੬

ਧਨ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਬਲ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ। ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਾਲ 84 ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਲੌਕਿਕ ਵਸਤੂਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭੁੱਖਾਂ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਨ ਆਦਿ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਉਪਜਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੋਨੇ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਗਿਣਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਕੋਈ ਐਵੇਂ ਵਾਧੂ ਦਾ ਜਾਪ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਲੋਚਾ ਵੀ ਨਾਮ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਧਨ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਦੁਰਗੰਧ ਵਾਲੀ ਮਿੱਟੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਰਤ ਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਆਡੰਬਰ ਨਹੀਂ ਰਚਦਾ ਕਿਉਂਕਿ 'ਨਾਮ', ਧਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੀ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਨਾਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਜੇ ਚਾਹੇ ਜਿਧਰ ਦੇਖੇ ਸੋਨਾ ਹੀ ਸੋਨਾ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਕਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਪੂਰਨ ਨਾਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਨ ਜੋਤ ਦਗ-ਦਗ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਪਰਮ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧੁਨ ਦੀ ਗੂੰਜਾਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸੁਣਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੋਤ ਹਰ ਜੀਵ ਜੰਤੂ, ਧਨ, ਪੰਛੀਆਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਸਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿਆਸਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਚਮੜੇ ਦੀ ਮਸ਼ਕ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਭਰ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਰੋਹੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਣਾ, ਪੰਛੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬਰਤਨ ਭਰ ਕੇ ਰੱਖਣੇ, ਐਸੇ ਪੇਤਲੇ ਬਰਤਨ ਵੀ ਰਖਣੇ

ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਛੀ ਆਦਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੁੰਡੇ ਬਣਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਭਰ ਕੇ ਰੱਖਣਾ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਐਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਆਕਰਮਣਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਟੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਧਰ ਉਹ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਕੇ ਬਹਿ ਗਏ, ਇਧਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਮੋਰਚੇ ਲਾ ਲਏ ਅਤੇ ਹਰ ਨਕਲ ਹਰਕਤ ਉਪਰ ਨਜ਼ਰ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘਾਟ ਹੈ, ਸੋ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ਕ ਚੁਕ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਜਲ ਛਕਾਈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਨਾ ਹੀ ਆਕਰਮਣਕਾਰੀ ਵਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਨਾ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜਾਂ ਵਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਆਕਰਮਣਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਅਨੰਦਗੜ੍ਹ, ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਕਿਲਿਆਂ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਪਛਾੜ ਦਿਤੇ। ਘਮਸਾਨ ਦਾ ਯੁੱਧ ਮਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ਕ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੁੰਦਾ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਸਾਫ ਕਰਕੇ, ਜਲ, ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ। ਉਹ ਮਰਿਆ-ਮਰਿਆ ਜ਼ਖਮੀ ਯੋਧਾ ਫੇਰ ਮੁੜ ਕੇ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਹ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਘਾਇਲ ਐਨੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਪਾਣੀ-ਪਾਣੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਅੱਜ ਦੌੜ-ਦੌੜ ਕੇ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਮਸ਼ਕ ਭਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ, ਉਥੇ ਮਸ਼ਕ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ। ਸੂਰਜ ਛੁਪ ਗਿਆ, ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹਨੇਰਾ ਛਾ ਗਿਆ। ਦੋਨੋਂ ਫੌਜਾਂ ਪਾਲਕੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜੰਗ ਦੇ ਉਚੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਤੜਫ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ।

ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਾਠ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਨੇ ਆਪਣਾ-ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਦਸਿਆ ਤਾਂ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਇਕ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਜੋ ਘਨਈਆ ਸਾਧ ਹੈ ਐਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਕਰਮਣਕਾਰੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਗੁਪਤਚਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਹੁਕਮ

ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਸ਼ਸਤਰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਰਿਹਾ ਕਰ। ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੁਠਾ ਪੁੱਠਾ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਠਾ ਪਿਠ ਵਲ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਘਨਈਆ! ਤੂੰ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਮੁੱਠਾ ਪਿੱਠ ਵਲ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਮਾਰਾਂ ਪਰ ਇਹ ਸਸ਼ਤਰ ਤੁਸੀਂ ਬਖਸ਼ ਹੀ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਮਰਨ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਇਸ ਸਸ਼ਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਮੇਰਾ ਵੈਰੀ ਕੋਈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਹੋਵੇ ਵੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੇਚਲ ਨਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਪਿਛਿਓਂ ਹੀ ਤਲਵਾਰ ਕੱਢ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਵੇ। “ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਪ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ ਸੀ। ਅੱਜ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਉਹ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਹੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਆਕਰਮਣਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜਵਾਨ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਐਸਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਕੇ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਦੇ ਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਨਰਾਜ਼ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਕੋ ਰੱਟ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਬੋਲਦਾ ਸੀ ‘ਤੂੰਹੀ-ਤੂੰਹੀ-ਤੂੰਹੀ-ਤੂੰਹੀ-ਤੂੰਹੀ-ਤੂੰਹੀ’। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਤੂੰਹੀ-ਤੂੰਹੀ ਸੁਣ ਕੇ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪਾਖੰਡ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਸਚਮੁੱਚ ‘ਤੂੰਹੀ-ਤੂੰਹੀ’ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਨੇ ਵੀ ‘ਤੂੰਹੀ-ਤੂੰਹੀ’ 16 ਵਾਰੀ 16 ਪਹਿਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾ ਕੇ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।” ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰੋ।

ਦੋ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਗਏ ਪਰ ਉਹ ਅਜੇ ਤਕ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਰਾਤ ਦੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਰਣ ਭੂਮੀ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੂੰਹੀ-ਤੂੰਹੀ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ। ਉਸ ਸੇਧ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦਲਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਪਾਲਕੀਆਂ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਪਾਸ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਮੁਗਲ ਸਰਦਾਰ ਦਾ ਸਿਰ ਆਪਣੇ

ਪੱਟ ਉਪਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੂਰਛਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੌਣ ਹੈ ਤੂੰ? ਤਾਂ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਗਰੀਬ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਉਸ ਮੁਗਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਵੱਡਾ ਇਨਾਮ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਤੂੰ ਕਿਸਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ? ਤਾਂ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਘਨਈਆ! ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਮੁਗਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਤਾਂ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ -

**ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ॥
ਜਬ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ॥ ਰਹਾਉ॥
ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ
ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ॥**

ਅੰਗ- ੧੨੯੯

ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਵੈਰ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਇਕੋ ਜੋਤ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੁਕਮ ਅੰਦਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

**ਵਵਾ ਵੈਰੁ ਨ ਕਰੀਐ ਕਾਹੂ॥
ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਹੂ॥**

ਅੰਗ - ੨੫੯

ਤੁਹਾਡੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਮਹਾਨ ਉਚੇ ਸੂਫੀ ਪੀਰ ਫਰੀਦ ਜੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਫਰੀਦਾ ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਿ
ਗੁਸਾ ਮਨਿ ਨ ਹਢਾਇ॥
ਦੇਹੀ ਰੋਗੁ ਨ ਲਗਈ
ਪਲੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਪਾਇ॥**

ਅੰਗ - ੧੩੮੧

ਖਾਨ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਉਪਰ ਜਾਨ ਵਾਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਬਚਨ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਨੂੰ ਆਪ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਵੀ ਉਸ ਖਾਨ ਨੂੰ ਜਲ ਪਿਲਾਇਆ, ਸਹਾਰਾ ਦਿਤਾ, ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਉਹੀ ਜਰਨੈਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ, ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਹੀ ਸੁੱਟ ਆਏ ਸਨ ਪਰ ਭਾਈ

ਘਨਈਆ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਿਤਾ।

ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਖਾਲਸਾ ਤੇਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਦਸ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਇਆ ਹੈ? ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਉਚੀ ਅਵਸਥਾ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ

**“ਤੈਨੂੰ ਪਿਆ ਪਿਲਾਵਾਂ ਪਾਣੀ,
ਸਿਰ ਮੇਰੇ ਦੇ ਸਾਈਂ
“ਤੁਰਕ ਅਤੁਰਕ ਨ ਦਿਸਦਾ ਮੈਨੂੰ,
ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਦਿਸ ਆਈਂ।
“ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਇਕ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰੋਤਾ,
ਉਸ ਦੀ ਸੇਵ ਕਰਾਵਾਂ;
“ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾਂ,
ਪਾਣੀ ਉਨੂੰ ਪਿਲਾਵਾਂ।”
ਹੱਸੇ ਤੇ ਗਲ ਲਾਇਆ ਪਯਾਰਾ,
ਭੱਬੀ ਹੱਥ ਫੜਾਈ :-
“ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਮਲੁਮ ਬੀ ਰੱਖੀਂ,
ਲੋੜ ਪਈ ਤੇ ਲਾਈਂ”**

(ਕਲਗੀਧਰ ਚਮਤਕਾਰ) ਪੰਨਾ - 746

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਨਾਲ ਨਰਾਜ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੂਰਨ ਪਿਆਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮੁੱਖ 'ਚੋਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਭਾਈ ਘਨਈਆ! ਨਿਹਾਲ-ਨਿਹਾਲ-ਨਿਹਾਲ। ਇਹ ਅੱਖਰ ਕੀ ਸਨ, ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਪੂਰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਟ-ਭ੍ਰਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਇਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਜੋਤ ਨਿਸ਼ਚੇਪੂਰਵਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹੋ ਗਈ। ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੂੰ ਹੀ-ਤੂੰ ਹੀ। ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਮਲੂਮ ਦਾ ਵੱਡਾ ਡੱਬਾ ਮੰਗਾਇਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੱਟੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਤੇ ਕਿਹਾ ਘਨਈਆ! ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਏਂਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਜ਼ਖਮ ਵੀ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਰੀਂ ਅਤੇ ਮਲੂਮ ਲਾ ਕੇ ਪੱਟੀ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਵੀਂ। ਨਾਲ ਹੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਘਨਈਆ! ਤੂੰ ਪ੍ਰਮ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਅਟੱਲ ਪਦਵੀ ਬਖਸ਼ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਅਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਤੈਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਜਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਈਰਖਾ, ਵੈਰ, ਸਾੜੇ, ਕੀਨੇ ਤੋਂ ਸਵਸਥ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਭਾਗ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਇਕ ਰਸਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ 200 ਘੜਾ ਰੋਜ਼ ਪਾਣੀ ਦਾ ਭਰ ਕੇ ਰਖਣਾ ਅਤੇ ਪਿਆਸੇ ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਜਲ ਛਕਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ।

ਓਹੋ ਮੁਗਲ ਖਾਨ ਜਦੋਂ ਸਵੱਸਥ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਘਰੋਂ ਚਲ ਪਿਆ। ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਛੋਹਿਆ ਪਾਣੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਬ-ਏ-ਹਿਆਤ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ) ਹੋ ਕੇ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਭਾਵਨਾ ਜਾਗ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ ਖਤਮ ਹੋ ਕੇ ਇਕੋ ਗੱਲ ਅੰਦਰ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ -

**ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰ ਉਪਾਇਆ
ਕੁਦਰਤਿ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ॥
ਏਕ ਨੂਰ ਤੇ ਸਭੁ ਜਗੁ ਉਪਜਿਆ
ਕਉਨ ਭਲੇ ਕੋ ਮੰਦੇ॥
ਲੋਗਾ ਭਰਮਿ ਨ ਭੂਲਹੁ ਭਾਈ॥
ਖਾਲਿਕੁ ਖਲਕ ਖਲਕ ਮਹਿ ਖਾਲਿਕੁ
ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਸ੍ਰਬ ਠਾਂਈ॥
ਮਾਟੀ ਏਕ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ
ਸਾਜੀ ਸਾਜਨਹਾਰੈ॥
ਨਾ ਕਛੁ ਪੌਚ ਮਾਟੀ ਕੇ ਭਾਂਡੇ
ਨਾ ਕਛੁ ਪੌਚ ਕੁੰਭਾਰੈ॥
ਸਭ ਮਹਿ ਸਚਾ ਏਕੋ ਸੋਈ
ਤਿਸ ਕਾ ਕੀਆ ਸਭੁ ਕਛੁ ਹੋਈ॥
ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਨੈ ਸੁ ਏਕੋ ਜਾਨੈ
ਬੰਦਾ ਕਹੀਐ ਸੋਈ॥
ਅਲਹੁ ਅਲਖੁ ਨ ਜਾਈ ਲਖਿਆ
ਗੁਰਿ ਗੁੜੁ ਦੀਨਾ ਮੀਠਾ॥
ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਮੇਰੀ ਸੰਕਾ ਨਾਸੀ
ਸਰਬ ਨਿਰੰਜਨੁ ਡੀਠਾ॥**

ਅੰਗ- ੧੩੪੯

ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਦੁਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਵਲ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਉਥੇ ਪੁਛਦਾ ਪੁਛਦਾ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਸਮਾਧਿਤ ਸਨ, ਸਵੈ ਆਪੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹੇ, ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਥਾਨ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੁਗਲ ਖਾਨ ਨੇ ਸਿਜਦਾ ਕਰਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੀਰ ਜੀ! ਮੈਂ ਓਹੀ ਮੁਗਲ ਖਾਨ ਹਾਂ ਜੋ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦਾ, ਝੂਠ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਤੇ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਓਹੀ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਅੱਲਾਹ ਦਾ ਰੁਪ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਉਪਰ ਉਸ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਿਹਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਖਾਨਦਾਨੀ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਵਸਤੂ ਆਪ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਪੀਰ ਜੀ! ਇਹ ਅਤਿ ਕੀਮਤੀ ਪਾਰਸ ਹੈ, ਜੋ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਛੁਹਾ ਕੇ ਸੋਨਾ ਬਣਾ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇਹਦੀ

ਜਗ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੋਂ ਨੌਕਰ ਰੱਖ ਲਓ। ਇਹ ਸੇਵਾ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ। ਤਾਂ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ! ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਤਾਂ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਪਾਰਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪੱਥਰ ਦੀ ਗਿਟੀ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਪਾਰਸ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈ ਲਵੋ। ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਨੇ ਉਹ ਪਾਰਸ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਦੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਖਾਨ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਰਖਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪ੍ਰਾਥਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਪਾਰਸ ਅਸੀਂ ਵਾਪਸ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਪਾਣੀ ਵਲ ਹੱਥ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪਾਰਸ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਵੋ। ਨਦੀ ਦੇ ਹਿਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵਹਿਣ ਲੱਗ ਗਈ, ਵਿਚਲਾ ਹਿੱਸਾ ਉਪਰ ਉਠ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ! ਨਦੀ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਧਾਰ ਲੰਘ ਕੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਜਿੰਨੇ ਪਾਰਸ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਲੈ ਲਵੋ। ਉਥੇ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਾਰਸ ਹਨ। ਖਾਨ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਵੇ ਓਹੀ ਪਾਰਸ। ਇਹਦਾ ਪਾਰਸ ਤਾਂ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਵੱਟੀ ਸੀ ਉਥੇ ਤਾਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵੱਟੇ ਪਏ ਸਨ। ਮੁਗਲ ਖਾਨ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆ ਕੇ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਕਦਮਬੋਸੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਪੀਰ ਜੀ! ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਇਕ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਨਦੀ ਦੇ ਹਿਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪੱਥਰ ਪਾਰਸ ਬਣ ਗਏ? ਮੇਰਾ ਪਾਰਸ ਤਾਂ ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਵੱਟੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਐਨਾ ਕੁਛ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਭ ਕੁਝ ਛੁਪਾਈ ਬੈਠੇ ਹੋ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਦੇਵੋ ਜਿਸ ਵਿਚ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮ ਦ੍ਰਿੜੁ ਕਰਾ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਵਿਚ ਪੀਰ ਹੋਇਆ, ਜਿਸਦੀ ਗੱਦੀ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਹਰਿਦੁਆਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗੰਗਾ ਦਰਿਆ ਨੇ ਨਾਲ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਪਰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ। ਦਰਿਆ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਤਕੀਏ ਸਮੇਤ ਰੋੜ੍ਹ ਲਿਆ। ਸੋ ਦੋਹਾਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਹੀ ਨਿਰਣਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਨਾਮ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜੁਰਿ ਦੁਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ ॥

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸ਼ਾਨ -.....।

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ!
ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੬

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - ੨੮੯

ਧਾਰਨਾ - ਲਾਡ ਲਡਾਇਆ ਤੇਰੇ ਭਰੋਸੇ ਮੈਂ।
ਤੇਰੇ ਭਰੋਸੇ ਪਿਆਰੇ ਮੈ ਲਾਡ ਲਡਾਇਆ ॥
ਭੁਲਹਿ ਚੁਕਹਿ ਬਾਰਿਕ ਤੂੰ ਹਰਿ ਪਿਤਾ ਮਾਇਆ ॥ ੧ ॥
ਸੁਹੇਲਾ ਕਹਨੁ ਕਹਾਵਨੁ ॥ ਤੇਰਾ ਬਿਖਮੁ ਭਾਵਨੁ ॥ ੧ ॥
ਰਹਾਉ ॥

ਹਉ ਮਾਣੁ ਤਾਣੁ ਕਰਉ ਤੇਰਾ ਹਉ ਜਾਨਉ ਆਪਾ ॥
ਸਭ ਹੀ ਮਧਿ ਸਭਹਿ ਤੇ ਬਾਹਰਿ ਬੇਮੁਹਤਾਜ ਬਾਪਾ ॥ ੨ ॥
ਪਿਤਾ ਹਉ ਜਾਨਉ ਨਾਹੀ ਤੇਰੀ ਕਵਨ ਜੁਗਤਾ ॥
ਬੰਧਨ ਮੁਕਤੁ ਸੰਤਹੁ ਮੇਰੀ ਰਾਖੈ ਮਮਤਾ ॥ ੩ ॥
ਭਏ ਕਿਰਪਾਲ ਠਾਕੁਰ ਰਹਿਓ ਆਵਣ ਜਾਣਾ ॥
ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਨਾਨਕ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਛਾਣਾ ॥

ਅੰਗ- ੫੨

ਧਾਰਨਾ - ਤੇਰੀ ਨਾਮ ਨੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ,
ਔਖੀ ਵੇਲਾ-ਔਖੀ ਵੇਲਾ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਜੀ, ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਕੋਚਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋ। ਪਿਛਲੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੱਥ ਨਾ ਪੈਂਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਨਾਮ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ 'ਚ ਬਹੁਤੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਮੁੱਲ ਕੋਈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜਿੰਨੀ ਚੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਉਨਾਂ ਹੀ ਸਾਡਾ ਭਰੋਸਾ ਘੱਟ ਹੈ ਇਹਦੇ ਉਤੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ, ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ, ਮੜੀਆਂ ਮਸਾਣੀਆਂ ਦੇ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰਖਦੇ ਹਾਂ, ਨਾਮ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਾਡਾ। ਹੁਣੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸੀ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਤਾਰੇ ਦੀ, ਮੁਲਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਸੇਠ ਸੀ ਇਹ ਉਥੇ ਦਾ। ਇਹਦੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਐਨੀ

ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਕਿ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ, ਵੱਡੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੋਕ ਇਹਦੇ ਪਾਸ ਰਖ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ, ਸਾਲ-ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਜੀਅ ਕਰਦੈ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਕਦੇ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲਦਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠਦਾ ਸੀ ਜੋ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਨੇਮ ਹੁੰਦੈ -

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ
ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥
ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ

ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੩੦੫

ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਣਾ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ। ਅੰਦਰ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਸੁਰਤ ਚੜ੍ਹਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਸੋ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਇਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਸੋਭਾ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ਼ ਤਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਡਾਕਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਚੋਰ ਨੇ ਭਾਈ ਤਾਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਦਿਤੀ। 80 ਗਵਾਹੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਾਜ਼ੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਤਾਰਾ! ਤੂੰ ਵੀ ਦੋ ਚਾਰ ਗਵਾਹੀਆਂ ਸਫਾਈ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਗਵਾਹੀ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹਾਂ। ਹੋਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਤ ਬਣੀ ਨਾ, ਨਵਾਬ ਦੇ ਕੋਲ ਕੇਸ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਨਵਾਬ ਨੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਕਰਿਆ। ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਇਹ ਡਾਕੇ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ, ਇਹਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਦੀ ਸਫਾਈ ਦੀ ਕੋਈ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਉਹ ਸੱਚਾ ਹੁੰਦਾ, ਦੋ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਤਾਂ ਨਿੱਤਰ ਆਉਂਦੇ, ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚੋਂ। ਨਾ ਉਹ ਗਵਾਹੀ ਦਿਵਾਉਂਦੈ। ਇਕੋ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿੰਦੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਹਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਨੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ। ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਜ਼ਾਏ ਮੌਤ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਬੰਦਾ ਅੱਧਾ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਗੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਐਸੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਦਹੀਂ ਆਦਿ ਹੋਰ ਮਿੱਠੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਕੁੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਕੁੱਤੇ ਗੜਾਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਦਾ ਮਾਸ ਖਿੱਚ-ਖਿੱਚ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਭਿਆਨਕ ਸਜ਼ਾ ਸੀ ਡਾਕੇ ਦੀ। ਨਵਾਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ ਕਾਜ਼ੀ ਸਾਹਿਬ! ਮੈਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ। ਗਵਾਹੀ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ 80 ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੇ, ਠੀਕ ਹੈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨੇ ਲੋਕ, ਸੱਚ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਡਰਦੇ ਨੇ। ਆਪ ਦਾ ਜੋ ਕੋਤਵਾਲ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਹੈ, ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਉਹਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸੋ ਮੈਂ ਕਾਹਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣੀ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਕਾਜ਼ੀ ਸਾਹਿਬ! ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇਗਾ। ਕਦੇ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਕਦੇ ਛਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਕਦੇ ਕਪਟ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਕਦੇ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਕਦੇ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਕਦੇ ਈਰਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪੈਸਾ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਦਾਨ ਦੇਵੋ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਰ, ਡਾਕੂ ਪੈਸੇ ਲਿਆ ਕੇ ਜਦੋਂ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਮੱਤ ਦਿਤੀ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਦਾਨ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ। ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸੇ ਤੁਸੀਂ ਕੰਡੇ ਬੀਜਦੇ ਓ, ਕਦੇ ਉਹਨੂੰ ਅੰਗੂਰ ਲਗ ਸਕਦੇ? ਆਪ ਹੀ ਸੋਚੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਮੱਤਾਂ ਦੇ-ਦੇ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਐਸੇ ਨੇਕ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਨੇਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸੋ ਕਾਜ਼ੀ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇਗਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਗਵਾਹੀਆਂ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਠੀਕ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਹ ਅੜਿੱਕੇ ਆਇਆ ਹੋਇਐ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਜ਼ਮੀਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਨਾ ਕਦੇ ਝੂਠ ਬੋਲੇਗਾ। ਡਾਕਾ ਮਾਰਨਾ ਤਾਂ ਕਿੱਥੇ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਂਦੇ। ਫੇਰ ਭਾਈ ਤਾਰਾ! ਇਹਦੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਤਾਂ ਇਸਲਾਮ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਓਵੇਂ ਹੀ

ਹੈ, ਪੀਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਓਵੇਂ ਹੈ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਓਵੇਂ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨੇਕ ਬੰਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਗੁਨਾਹ ਕਿਵੇਂ ਕਹਾਂ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਇਥੇ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਦੇ ਉਤੇ ਇਹ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕੁੱਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪੜਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਫਾਈਲ ਰੱਖ ਦਿਤੀ ਉਹਨੇ।

ਭਾਈ ਤਾਰੇ ਨੂੰ ਫੇਰ ਕਿਹਾ, ਭਾਈ ਤਾਰਾ! ਕੋਈ ਤਾਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇਹ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ। ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਓਸ ਨਾਮ ਨੇ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਨਾਮ ਨੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੀ ਸੀ ਦਰੋਪਤੀ ਦੀ। ਇਸੇ ਨਾਮ ਨੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੀ। ਮੇਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗਾ? ਤਰੀਕ ਪਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਾਈਲ ਮੰਗਵਾ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਨਵਾਬ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆ, ਇਕ ਦਮ ਬਾਹਰ ਜਿਹੜਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸੀ ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਅੰਦਰ ਆਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹ ਓਕਾੜੇ ਦਾ ਜੋ ਹਾਕਮ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਹਨੀ ਸਵਾਰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਕ ਦਮ ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਜਾ ਕੇ ਕਹੀਂ ਤੂੰ, ਆਹ ਕਾਗਜ਼ ਮੈਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਰੁਕਾ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਐ ਕਿ ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਰਾਤ ਇਕ ਚੋਰ ਫੜਿਆ ਗਿਆ, ਵੱਡਾ ਭਾਰਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਡਾਕੂ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਤਾਰਾ ਹੈ। ਅਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਇਥੇ ਵੀ ਡਾਕਾ ਤਾਰੇ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਪਰ ਫੜਿਆ ਹੋਰ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਉਹਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ। ਦੇਖਿਓ! ਕਿਤੇ ਬੋਗੁਨਾਹ ਬੰਦਾ ਨਾ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਥਾਂ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਲਵੇ। ਉਹ ਡਾਕੂ ਅਸੀਂ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਤਾਨ ਵੀ ਮੈਂ ਹੀ ਡਾਕਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਵਾਬ ਨੇ, ਭਾਈ ਤਾਰੇ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ। ਭੁੱਲ ਮੰਨੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਭਾਈ ਤਾਰਾ! ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਤੇਰਾ ਗੁਰੂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਥ ਵੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ, ਉਥੇ ਨਾਮ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੈ।

ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦੈ। ਐਸੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਗਜ਼ਨੀ ਦਾ ਜੋ ਨਵਾਬ ਸੀ, ਉਸਦਾ ਵੱਡਾ ਜਰਨੈਲ ਉਹ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਖ ਸੀਗਾ, ਉਹਦਾ ਨਾਉਂ ਸੀ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ। ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਜੇ ਕੀਤੇ। ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਦਾ ਸੀ, ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਨਵਾਬ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵੱਡਾ ਜਰਨੈਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ। ਜਰਨੈਲ ਵੱਡਾ ਬਣਾ ਕੇ ਅੰਗ ਰੱਖਿਅਕ ਵੀ ਆਪਣਾ ਉਸੇ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਂਦੈ। ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਐ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਸੰਗਤਾਂ ਬੈਠੀਆਂ ਨੇ। ਇਕ ਟੱਕ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸੈਂਕੜੇ ਚਕੋਰਾਂ ਚੰਦਰਮਾ ਵਲ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ, ਉਪਰੰਤ ਮੇਵੜਿਆਂ ਨੇ ਇਕ-ਇਕ ਸਿੱਖ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਫਲਾਣੇ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਇਕ ਅੱਧਾ ਮਿੰਟ ਦੇ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਦੀ ਜਦੋਂ ਵਾਰੀ ਆਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗਜ਼ਨੀ ਦੇ ਨਵਾਬ ਦਾ ਵੱਡਾ ਜਰਨੈਲ ਹੈ। ਅਰ ਐਨਾ ਇਹ ਭਰੋਸੇਦਾਇਕ ਹੈ ਕਿ ਓਸ ਨਵਾਬ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਿਜੀ ਅੰਗ ਰੱਖਿਅਕ, ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਹ ਗਜ਼ਨੀ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ! ਕੀ ਤੇਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ, ਕਿਸ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹਨੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ, ਪੜ੍ਹੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਮੈਨੂੰ ਜਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲੈ ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰਿਆ,
ਜਮਾਂ ਵਾਲੀ ਮਾਰ ਹੈ ਬੁਰੀ।

ਕਬੀਰ ਜਮ ਕਾ ਠੇਂਗਾ ਬੁਰਾ ਹੈ
ਓਹੁ ਨਹੀ ਸਹਿਆ ਜਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੬੮

ਕਿੰਨਾ ਬੁਰਾ ਹੈ, ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਏ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਕ ਹੰਟਰ ਮਾਰਦੈ, 400 ਵਾਰੀ ਬਿੱਛੂ ਇਕੱਠਾ ਡੰਗ ਮਾਰੇ ਤੇ 1000 ਵਾਰੀ ਇੱਕੋ ਜ਼ਖਮ ਦੇ ਉਤੇ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ, ਜਿੰਨਾਂ ਦੁਖ ਉਹਦਾ ਹੁੰਦੈ,

ਓਨਾਂ ਦੁਖ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹੰਟਰ ਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਆਹ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ - 'ਇਹ ਜਗ ਮਿੱਠਾ, ਅਗਲਾ ਕਿਨ ਡਿੱਠਾ।' ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਥੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੁੰਦੈ -

ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਰੇ ਮਨਾ ਸੁਣੀਐ ਸਿਖ ਸਹੀ ॥
ਲੇਖਾ ਰਬੁ ਮੰਗੋਸੀਆ ਬੈਠਾ ਕਢਿ ਵਹੀ ॥
ਤਲਬਾ ਪਉਸਨਿ ਆਕੀਆ ਬਾਕੀ ਜਿਨਾ ਰਹੀ ॥
ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਹੋਸੀ ਆਇ ਤਈ ॥
ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ਨ ਸੁਝਈ ਭੀੜੀ ਗਲੀ ਫਹੀ ॥
ਕੁੜ ਨਿਖੁਟੇ ਨਾਨਕਾ ਓੜਕਿ ਸਚਿ ਰਹੀ ॥

ਅੰਗ- ੯੫੩

ਇਥੇ ਤਾਂ ਮਨਮਸਤੀਆਂ ਆਦਮੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੈ, ਚੁਗਲੀਆਂ ਕਰਦੈ, ਈਰਖਾ ਕਰਦੈ, ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਮਾਲ ਖੋਹਦੈ, ਪਰ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਹਾਲ ਕੀ ਹੁੰਦੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਲੈ ਫਾਹੇ ਰਾਤੀ ਤੁਰਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਾਣੀ ॥
ਤਕਹਿ ਨਾਰਿ ਪਰਾਈਆ ਲੁਕਿ ਅੰਦਰਿ ਠਾਣੀ ॥
ਸੰਨੀ ਦੇਨਿ ਵਿਖੰਮ ਥਾਇ ਮਿਠਾ ਮਦੁ ਮਾਣੀ ॥
ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਪਛੁਤਾਣੀ ॥
ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ ॥ ਅੰਗ- ੩੧੫

ਦਰਿ ਲਏ ਲੇਖਾ ਪੀੜਿ ਛੁਟੈ ਨਾਨਕਾ ਜਿਉ ਤੇਲੁ ॥

ਅੰਗ- ੪੭੩

ਜਿਵੇਂ ਸਰੋਂ ਨੂੰ ਪੀੜ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀੜਿਆ ਜਾਂਦੈ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਛੁਪਾ ਲਏਗਾ, ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਛੁਪਣਾ। ਉਹ ਦਰਗਾਹ ਸੱਚੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਸੱਚ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਹੁੰਦੈ।

ਓਥੈ ਸਚੇ ਹੀ ਸਚਿ ਨਿਬੜੈ

ਚੁਣਿ ਵਖਿ ਕਢੇ ਜਜਮਾਲਿਆ ॥

ਅੰਗ- ੪੬੩

ਆਦਮੀ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦੈ। ਇਹਦਾ ਕੰਮ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਨਾ। 9 ਮਹੀਨੇ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪੁੱਠਾ ਲਟਕ ਕੇ ਇਹਨੇ ਤਪ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਇਹਨੂੰ ਸੁਣਦੀ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਆਸਰੇ ਇਹ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। 100 ਜਨਮ ਦਾ ਇਹਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਲੈ। ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਜਪਾਂਗਾ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐ ਮਨੁੱਖ! ਤੈਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੂੰ ਚੱਕਰ ਖਾਂਦੈ, ਫੇਰ ਮੁੜ ਕੇ ਕਦੇ ਸੱਪ ਬਣਦੈ, ਕਦੇ ਕੁਛ ਬਣਦੈ। ਫੇਰ 84 ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ

ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਕੇ ਜਦੋਂ ਆਉਂਦੇ, ਫੇਰ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਹਰ ਵਾਰੀ ਤੂੰ ਇਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨਾਮ ਜਪਾਂਗਾ ਪਰ ਪਿਆਰਿਆ! ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਲਿਆ ਆਪਣਾ, ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਕਹੇ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਇਥੇ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੇ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਦੇਵਤੇ ਹੈਗੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ। ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰ। ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਗਵਾਹੀ ਕਿਵੇਂ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਦਾ ਝੂਠਾ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਅੱਗ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਉਹਨੇ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਮਿੱਟੀ ਨੇ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਹਵਾ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਉਹਨੇ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਪਾਣੀ ਕੋਲ ਤਰਲੇ ਕਰਦੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਤੂੰ ਝੂਠਾ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਫਸਣੈਂ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖ ਕੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਪੂਰੀ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਦੇਣੀ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਜੀਵ, ਮਹਾਰਾਜ! ਗਵਾਹ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਵਰਨ ਦੇਵਤਾ? ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਆਇਐਂ? ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ, ਮਹਾਰਾਜ! ਹੁਣ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਦੇਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜੀਵ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਇਹਦੇ ਜਿੰਨਾਂ ਝੂਠਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਹੈ। ਇਹ ਗਿਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਫੇਰ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਆਇਆ ਹੈਂ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਣ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਤੇ ਮੱਘ ਭਰ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਾਏਗਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਹਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਰਾਮ, ਅੱਲਾ, ਗੋਬਿੰਦ, ਨਾਰਾਇਣ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਮ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਉਹ ਕਢਵਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਅਗਾਂਹਾਂ ਇਹ ਜਾਣੇ ਇਹਦਾ ਕੰਮ ਜਾਣੇ -

ਯਾ ਜੁਗ ਮਹਿ ਏਕਹਿ ਕਉ ਆਇਆ ॥
ਜਨਮਤ ਮੋਹਿਓ ਮੋਹਨੀ ਮਾਇਆ ॥
ਗਰਭ ਕੁੰਟ ਮਹਿ ਉਰਧ ਤਪ ਕਰਤੇ ॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਤ ਪ੍ਰਭੁ ਰਹਤੇ ॥
ਉਰਝਿ ਪਰੇ ਜੋ ਛੋਡਿ ਛਡਾਨਾ ॥
ਦੇਵਨਹਾਰੁ ਮਨਹਿ ਬਿਸਰਾਨਾ ॥

ਅੰਗ- ੨੫੧

ਆਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੀ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪੀਏ। ਮੁੜ ਕੇ ਚੌਰਾਸੀ ਦੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਨਾ ਪਈਏ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਹੀ ਭੁੱਲ ਬੈਠੇ ਕਿ ਰੱਬ ਵੀ ਹੈ ਕਿਤੇ। ਕਿਤੇ ਹੈਗੀ ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਲੇਖੇ ਪੱਤੇ ਹੋਣੇ ਨੇ? ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ, ਹੋਰ ਸੰਸਾਰ ਮਰਦਾ

ਹੈ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮਰਨਾ। ਹੋਰ ਸੰਸਾਰ ਬੁੱਢਾ ਹੁੰਦੈ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਬੁੱਢਾ ਹੋਣਾ। ਹਰੇਕ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹੀ ਗੱਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਗ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚੇਤਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਵਾਸਤੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਚਲੇ ਜਾਣੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਹ ਨਾ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਨਹੀਓ ਮਰਨ ਪਛਾਣਦਾ,
ਝੂਠੇ ਲਾਲਚ ਲਗ ਕੇ ਬੰਦਾ।

ਚੇਤਨਾ ਹੈ ਤਉ ਚੇਤ ਲੈ ਨਿਸਿ ਦਿਨਿ ਸੈ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥
ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਅਉਧ ਬਿਹਾਤੁ ਹੈ ਫੂਟੈ ਘਟ ਜਿਉ ਪਾਨੀ ॥ ੧
॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹਰਿ ਗੁਨ ਕਾਹਿ ਨ ਗਾਵਹੀ ਮੂਰਖ ਅਗਿਆਨਾ ॥
ਝੂਠੈ ਲਾਲਚਿ ਲਾਗਿ ਕੈ ਨਹਿ ਮਰਨੁ ਪਛਾਨਾ ॥ ੧ ॥
ਅਜਹੂ ਕਛੁ ਬਿਗਰਿਓ ਨਹੀ ਜੋ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਨ ਗਾਵੈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਹ ਭਜਨ ਤੇ ਨਿਰਭੈ ਪਦੁ ਪਾਵੈ ॥

ਅੰਗ- ੨੨੬

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਨਾਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਵਕਤ ਭੁੱਲਿਆ ਰਹਿੰਦੈ, ਇਹਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਛ ਛੱਡ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣੈ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੋ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਜਾਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਜਮਦੂਤਾਂ ਨੇ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਜੋ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੇ ਖੋਹ ਲੈਣੇ ਨੇ। ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਭਾਰੀ ਗੱਠੜੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਹੋਣੈ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣੈ।

ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਤਿਸੰਗ ਸੁਣ-
ਸੁਣ ਕੇ ਨਿਹਚਾ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ
ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਨਹੀਂ
ਤਾਂ ਜਮਦੂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਵਾਹ ਪੈਣੈ, ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ
ਹੋਣੈ -

ਕਬੀਰ ਜਮ ਕਾ ਠੋਂਗਾ ਬੁਰਾ ਹੈ
ਓਹੁ ਨਹੀ ਸਹਿਆ ਜਾਇ ॥
ਏਕੁ ਜੁ ਸਾਧੂ ਮੋਹਿ ਮਿਲਿਓ
ਤਿਨਿ ਲੀਆ ਅੰਚਲਿ ਲਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੬੮

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਦੀ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਦੌਲਤ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੋੜੀਆਂ ਆਪ ਨੇ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਨੇ। ਸੋਹਣੇ ਘਰ ਦਿਤੇ ਨੇ। ਇੱਜਤ ਸਿਰੇ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਦਿਵਾਈ ਹੈ ਕਿ ਗਜ਼ਨੀ ਦਾ ਨਵਾਬ ਬਜਾਇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਉਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਦੈ। ਮੈਨੂੰ ਵੱਡੇ

ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਕੇ ਫੌਜ ਦਾ ਜਰਨੈਲ ਬਣਾ ਦਿਤਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ। ਪਰ ਜਮਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ, ਤਾਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਜੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਵੇਂ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪੇਂ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਨਾਮ ਦੀ ਬਰਕਤ ਐਨੀ ਹੈ ਕਿ -

ਨਾਮੁ ਸੁਣਤ ਜਮੁ ਦੂਰਹੁ ਭਾਗੈ ॥ ਅੰਗ- ੧੧੫੦

ਪਿਛਲੇ ਦੀਵਾਨ 'ਚ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਜਮਦੁਤ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਮੁੜ ਕੇ ਆਏ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਸੁਖਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਉਹ ਤੂੰ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈ, ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਸਿਮਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ,
ਸਿਮਰਉ ਸਿਮਰ-ਸਿਮਰ ਸੁਖ ਪਾਵਉ।

ਸਿਮਰਉ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵਉ ॥
ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਤਨ ਮਾਹਿ ਮਿਟਾਵਉ ॥ ਅੰਗ - ੨੬੨

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਜਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ, ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ 'ਚੋਂ, ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਹਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਇਲਾਜ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਐ। ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ। ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਵਿਦਿਆ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ। ਉਹ ਵੀ ਤੱਤਬੇਤਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋਵੇ। ਅਵਿਦਿਆ ਕੀ ਹੈ? ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਨਕਲੀ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਹਨੂਰੇ ਵਿਚ ਰੱਸੀ ਪਈ ਹੈ। ਉਹ ਸੱਪ ਲੱਗੀ ਜਾਏਗੀ, ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸੱਪ ਲੱਗੀ ਜਾਏਗੀ। ਜਦੋਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਫੇਰ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਰੱਸੀ ਸੀ, ਐਵੇਂ ਡਰੀ ਗਏ ਰਾਤ। ਰੜਾ ਮੈਦਾਨ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਅੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲਦੀਆਂ ਨੇ, ਅੱਖ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਮੀ, ਨਮੀ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਜਿਹੜਾ ਰੜਾ ਮੈਦਾਨ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਦਰਿਆ ਚਲਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਸਦੈ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ। ਹਿਰਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਦਿਸਦੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਨੱਠੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਾਰੇ, ਕੰਢਾ ਓਨੀਂ ਹੀ ਦੂਰ ਦਿਸਦੈ ਫੇਰ। ਇਹ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਰੜਾ ਮੈਦਾਨ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਦਿਸਣਾ। ਇਹਨੂੰ ਅਵਿਦਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਇਥੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਹੀਂ ਹੈਗੇ ਪਰ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੈ, ਅੰਦਰ ਵੀ ਬਾਹਰ ਵੀ -

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥
ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੩

ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜੁਰਿ ਦੂਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ ॥ ਰਵਿ
ਰਹਿਆ ਸਰਬਤ੍ਰ ਮੈ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ ॥

ਅੰਗ- ੬੭੭

ਉਹ ਨਹੀਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ, ਉਹਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਹਦੀ ਮਾਇਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਅਵਿਦਿਆ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਤਾਂ ਜੀਅ ਕਰਦੈ ਭਜਨ ਕਰਨ ਨੂੰ, ਕਦੇ ਕਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਜਪਣ ਵੀ ਲਗ ਜਾਏ, ਉਬਾਸੀਆਂ ਆਉਣ ਲਗ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਆਨੇ-ਬਹਾਨੇ ਭਾਲੇਗਾ। ਇਹਨੂੰ ਅਸਿਮਿਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਤੀਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ ਕਿ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਹੋਣਾ। 1% ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ। ਇਕੋ ਹੀ ਮਿਸਾਲ ਮੈਂ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੈ -

ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਹਿ ਉਦਮੁ
ਜਾ ਆਹਰਿ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਰਿਆ ॥ ਅੰਗ- ੧੦

ਇਕੋ ਲਾਈਨ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਉਦਮ ਕਿਉਂ ਚਿਤਵਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ। ਇਧਰ ਨੂੰ ਜਾਵਾਂ, ਓਧਰ ਨੂੰ ਜਾਵਾਂ। ਆਹ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਔਹ ਗੱਲ ਕਰਾਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਲਿਖਾਇਆ ਪਿਐ ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਣੈ। ਤੂੰ ਵਾਧੂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੈਂ -

ਨਾ ਕਰਿ ਚਿੰਤ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਕਰਤੇ ॥ ਅੰਗ- ੧੦੭੦

ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਖਿਆਲ ਹੋ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਹੱਥ ਪੈਰ ਦਿਤੇ ਨੇ ਰੱਬ ਨੇ। ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦਿਤੇ ਨੇ। ਉਹ ਠੀਕ ਹੈ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹਟਾਉਂਦਾ। ਕੰਮ ਤਾਂ ਕਰੋ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ। ਚਿਤਵਨੀ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋਂ। ਉਹ ਚਿਤਵਨੀ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਜਪੋ। ਉਹ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਪਿਐ ਜੋ ਪਰਾਲਬਧ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਮਿਲ ਜਾਣੈ। ਪਰਾਲਬਧ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਰਮ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆਏ, ਇਹਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਤੁਸੀਂ ਕਰਮ ਕਰਿਆ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਵਿਘਨ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਖੁੰਡੇ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਹੜਾ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਿਪਤਾ ਆਉਣੀ ਸੀ ਉਹ ਠੰਢੀ ਪੈ ਗਈ। ਕਰਮ ਕਰਿਆ ਤੁਸੀਂ। ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਿਆ। ਇਹਦਾ ਫਲ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਉਥੇ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਇਹਨੂੰ ਕਿਰਿਆਮਨ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਦੂਜਾ ਉਹ

ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਕਰਮ ਅਸੀਂ ਇਸ ਜਨਮ 'ਚ ਭੋਗਣੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਜਨਮ ਮਿਲੇਗਾ। ਫੇਰ ਭੋਗਾਂਗੇ। ਉਹਨੂੰ ਸੋਚਿਤ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸਟੋਰ 'ਚ ਪਏ ਹੋਏ ਕਰਮ। ਉਹ ਚਾਹੇ 10 ਜਨਮ ਬਾਅਦ ਭੋਗ ਲਓ, ਚਾਹੇ ਹਜ਼ਾਰ ਜਨਮ ਬਾਅਦ ਭੋਗ ਲਵੇ -

ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀਂ ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ।

ਉਹ ਤਾਂ ਭੋਗਣੇ ਪੈਣੇ ਹੀ ਨੇ। ਜਮ੍ਹਾਂ ਪਏ ਨੇ, ਸਮਾਂ ਆਏਗਾ ਉਦੋਂ ਭੋਗ ਲਵੇਂਗੇ।

ਜਿਸ ਵਕਤ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋ ਕੇ ਹਟਿਆ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਕੋਲ, ਕੌਰਵਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੋਲ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਚਣੀ ਕੀਤੀ। ਮਕਾਣ ਦੇਣਾ ਆਪਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਹੋਰ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਬਹੁਤੀ ਮਿਲੀ। ਮੇਰਾ 100 ਪੁੱਤਰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਪਿਛਲੇ 100 ਜਨਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਇਕ ਦੇ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਜਮਾਂਦਰੂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਸੁਰਤੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਨਾੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਨਾਲ। ਇਕ ਦਾ ਨਾਂ ਇੜਾ ਹੈ, ਇਕ ਨੂੰ ਪਿੰਗਲਾਂ, ਇਕ ਨੂੰ ਸੁਖਮਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸੁਖਮਨਾ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਸੁਰਤ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਵੇ, ਕੁੰਡਲਨੀ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਸੈਂਕੜੇ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਸੈਂਕੜੇ ਜਨਮ ਲੰਘਿਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਉਤੇ? ਕਹਿੰਦਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਹੜੀ ਤੈਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਉਹ 107 ਜਨਮ ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਕਰਮ ਕਰਿਆ ਸੀ।

ਕਿਵੇਂ ਮਹਾਰਾਜ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਤੈਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਅੱਖ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ 107 ਜਨਮ ਪਹਿਲਾਂ, ਰਾਜਾ ਸੀ। ਮਾਸ ਖਾਣ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਆਦਤ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਸ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਹੰਸਾ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਇਕ ਵੱਢ ਲਓ। ਉਹ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਸਵਾਦ ਹੈ। ਰੋਜ਼ ਇਹੀ ਬਣਾਇਆ ਕਰੋ। 100 ਬੱਚਾ ਸੀ, ਰੋਜ਼ ਬਣਾਈ ਜਾਣ। ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ,

ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਝੀਲ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਆ ਗਏ। ਹੰਸ ਤੇ ਸਾਰਸ ਇਹ ਐਸੇ ਜਾਨਵਰ ਨੇ, ਸਾਥੀ ਮਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਮਰ ਜਾਂਦੈ। ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਬੱਚਾ ਮਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮੋਹ ਵਾਲਾ ਪੰਛੀ ਹੈ ਇਹ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਂਦਰ ਹੈ। ਬੱਚਾ ਮਰ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਦੂਜਾ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਬਾਂਦਰੀ ਆਪਣਾ ਓਹੀ ਕਰੰਗ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੁਰੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਕਰੰਗ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਸੋ ਉਹ ਆਏ ਤੇ ਇਹਦੇ ਮਹਿਲਾਂ 'ਤੇ ਘੁੰਮਣ ਲਗ ਗਏ। ਬੜਾ ਹੀ ਬੋਲੇ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫਰਿਆਦ ਕਰੀ। ਅਖੀਰ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਤੜਫ-ਤੜਫ ਕੇ ਮਰ ਗਏ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ 100 ਪੁੱਤਰ ਖਾਧਾ ਸੀ ਨਾ ਤੂੰ। ਤੇਰਾ ਵੀ 100 ਪੁੱਤਰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਤੇਰੇ ਕਰਮ ਨੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਮ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਭੋਗੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਪੜ੍ਹੋ-

*ਧਾਰਨਾ - ਫਲ ਦਿਤਿਆਂ ਬਾਝ ਨਾ ਜਾਣਾ,
ਤੇਰਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰਿਆ।*

ਦਦੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ ॥

ਜੇ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥

ਅੰਗ - ੪੩੩

ਕਣਕ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਖੇਤ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਕ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਕੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਗੁੱਲੀ ਡੰਡੇ ਦੀ ਸੁੱਟ ਦਿਓ। ਉਹਨੇ ਉੱਗਣਾ ਹੀ ਉੱਗਣਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰਮ ਕਰ ਲਓ, ਚੰਗਾ ਕਰ ਲਓ, ਮਾੜਾ ਕਰ ਲਓ। ਚੰਗੇ ਦਾ ਵੀ ਫਲ ਮਿਲਣਾ ਹੀ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਮਾੜੇ ਦਾ ਵੀ ਮਿਲਣੈ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, 107 ਜਨਮ ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਕਰਮ ਕਰਿਆ ਸੀ। 107 ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਰੇ 100 ਪੁੱਤਰ ਮਰੇ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਜਮਾਂਦਰੂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਕਿਉਂ ਹਾਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਵੀ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। 104 ਜਨਮ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਖੇਲੂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰਾ ਟਿੱਡਾ, ਜੋ ਅੱਕ ਟਿੱਡਾ ਕਹਾਉਂਦੈ, ਉਹ ਤੂੰ ਫੜ ਲਿਆ। ਬੱਚੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿ ਨੇਕ ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ? ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ? ਜੇ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੱਚਾ ਧਾਗਾ ਉਹ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ

ਦਿਤਾ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੋਰ ਕੁਛ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਸੁੱਝੀ ਤੂੰ ਵਾੜ ਤੋਂ ਸੂਲ ਤੋੜ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਸਾਰ-ਪਾਰ ਕੱਢ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਵਗਾਹ ਕੇ ਮਾਰਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖ ਲੈ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਉਹ ਵੀ ਨੇਤਰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਟਿੱਡਾ ਤੜਫ-ਤੜਫ ਕੇ ਮਰਿਆ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਹੁਣ ਦਸ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਜਾਇਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂੰ ਐਨੀ ਲੰਮੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਉਂ ਫਲ ਮਿਲਿਆ? ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੇ ਪੁੰਨ ਬਹੁਤੇ ਸੀ, ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਆਈ।

ਆਟੇ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਉਤੇ, ਚੱਕੀ ਦੇ ਉਤੇ ਕਣਕ ਦਾ ਪੀਹਣ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਐ ਤੇ ਮੱਕੀ ਵਾਲਾ ਕਹਿੰਦੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੀਹਣ ਪਾ ਦੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੈ, ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆਏਗੀ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਨਿਬੇੜ ਲੈਣ ਦੇ ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਮੱਕੀ ਵਾਲੇ ਆਉਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਏਗੀ। ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਜਦੋਂ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਫੇਰ ਬਦਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਕਰਦੈ। ਸੋ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦੈ ਕਿ ਅਗਾਂਹਾਂ ਕੋਈ ਦਰਗਾਹ ਵੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਲੇਖਾ ਵੀ ਦੇਣੈ ਪੈਂਦੈ ਪਰ ਇਹ ਭੁੱਲਿਆ ਰਹਿੰਦੈ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ! ਭਜਨ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਤਾਂ ਹੈ ਅਵਿਦਿਆ, ਜੋ ਰੁਕਾਵਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਹੈ ਸਮਾਨ ਬਿਰਤੀ ਨਾ ਰਹਿਣਾ। ਤੀਸਰੀ ਹੈ ਅਭਿਨਿਵੇਸ਼। ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਬਾਣੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ - **'ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਰਿ ਉਦਮੁ ਜਾ ਆਹਰਿ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਰਿਆ ॥'** ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਕਰਮ ਅਸੀਂ ਕਰਿਐ, ਉਹ ਸੰਚਿਤ ਕਰਮ ਸਾਡੇ ਜਾ ਕੇ ਸਟੋਰ 'ਚ ਜਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਇਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦੈ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਤੁਰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਭੱਥੇ ਵਿਚ ਤੀਰ ਪਏ ਨੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਭਰ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਹ ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਮੀਲਾਂ ਤੋਂ ਤੀਰ ਚੱਲਣ, ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਟੋਲ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇਕ ਦਮ ਭਾਲ ਲੈਣਗੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਰਿਜ਼ਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਹੈ ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਨਾ।

ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਪਰਾਲਬਧ ਨੇ ਆਪੇ ਹੀ ਕਰਾ ਲੈਣੈ। ਵਿਹਲਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ। ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਚਿਤਵਨੀ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਇਹ ਔਖੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਜੁੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਬਾਣੀ ਹੈ ਪੁਰ ਦੀ-

ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ ॥ ਤਿਨਿ ਸਗਲੀ ਚਿੰਤ ਮਿਟਾਈ ॥

ਅੰਗ- ੬੨੮

ਚੌਥਾ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਰਾਗ, ਆਪਣੇ ਹਿਤ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਜਿਹੜੇ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਣ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪੰਜ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਣ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਬਾਕੀ ਰਿਹਾ, ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਰਹਿਤਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਰਹਿਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਖਿਮਾ ਦੀ। ਤੁਹਾਡੇ 'ਚ ਤਾਕਤ ਹੈ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਵੱਡਾ ਭਾਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦਾ ਕਰਤਵ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਖਿਮਾ ਕਰ ਦੇਣਾ।

ਮਾਫ ਕਰ ਦਿਓ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਸਮਝ ਜਾਏਗਾ। ਖਿਮਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਗਿਣੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਰੱਖਿਅਕ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਅਚਾਨਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਉਪਰ ਆ ਕੇ ਇੱਟ ਲੱਗੀ। ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇੱਟ ਮਾਰੀ। ਏਧਰ ਉਧਰ ਨੱਠੇ, ਇਕ ਬੱਚਾ ਦੌੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਫੜ ਲਿਆਂਦਾ। ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਾ ਕੁਛ ਕਿਹੋ। ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲੈਣ ਦਿਓ ਕਿ ਮੇਰੇ ਇੱਟ ਕਿਉਂ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਬੇਟਾ! ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ, ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਰਾਜੇ ਹੋਂ ਇਥੇ ਦੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਦੇ ਕੁਛ ਕਿਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਇੱਟ ਕਿਉਂ ਮਾਰੀ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਇੱਟ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੇਰੀ ਦੇ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਇੱਟਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬੇਰੀ ਦੇ ਕਿਉਂ ਮਾਰਦਾ ਸੀ? ਕਹਿੰਦਾ, ਬੇਰ ਸੀਗੇ ਉਚੇ ਉਹ ਗੁੱਛੇ 'ਚ ਮੈਂ ਇੱਟ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਲਗ ਜਾਵੇ ਤੇ ਬੇਰ ਝੜ ਆਉਣ। ਸੋ ਮੈਂ ਉੱਚੀ ਇੱਟੀ ਮਾਰੀ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਲੱਗੀ।

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੈਕਟਰੀ ਬੁਲਾ

ਲਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਲਿਖੋ। ਇਹ ਬੱਚਾ ਬੇਰੀ ਦੇ ਇੱਟਾਂ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬੇਰੀ 5-4 ਬੇਰ ਝਾੜ ਦੇਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਇਹਨੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਇੱਟ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਜਗੀਰ ਲਿਖ ਦਿਓ ਇਹਦੇ ਨਾਮ। ਕਹਿੰਦੇ, ਲੈ ਬੇਟਾ! ਤੈਨੂੰ ਬੇਰੀ ਨੇ ਤਾਂ ਕੁਛ ਦਿਤਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਦੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਇਹਨੂੰ ਖਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ, ਇਹਦੀ ਗਰਦਨ ਵੱਢ ਦਿਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਦੂਸਰੀ 'ਅਹਿੰਸਾ'। ਨਾ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨਾ, ਨਾ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਬੋਲੀ ਮਾਰਨੀ, ਨਾ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਨਾ, ਨਾ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਉਲਟੇ ਰਸਤੇ ਪਾਉਣਾ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਅਹਿੰਸਾ ਕਹਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਤੀਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ ਦਇਆ। ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਇਆ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦਇਆ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਚ ਐਸਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦੈ, ਕਾਫਲਾ ਜਾ ਰਿਹੈ, ਮੱਕੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। 60 ਕੋਹ ਉਰੂ ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ। ਉਥੇ ਕਾਫਲਾ ਸਾਰਾ ਰੁਕ ਗਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬੀਬੀ ਸੀ। ਗੁਲਾਮ, ਮੁੱਲ ਖਰੀਦੀ ਹੋਈ। ਉਹਦਾ ਨਾਮ ਸੀ ਰਾਵੀਆ। ਸਾਰੇ ਤੁਰ ਪਏ ਸਮਾਨ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਅਜੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈ। ਪਿੱਛੇ ਰਹੀ ਦੀ ਨਿਗੂ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਖੂਹ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕ ਕੁੱਤੀ ਆਪਣੇ ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਲਏ ਹੋਏ, ਗੋੜੇ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਗੋਡੇ ਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਖੂਹ ਦੀ ਮੌਣ 'ਤੇ, ਪਾਣੀ ਵਲ ਨੂੰ ਝਾਕਦੀ ਹੈ। ਗਰਦਨ ਨੀਵੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਿਆਸੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਵਾਂ। ਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਬੜੀ ਦੂਰ। ਇਹਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਕੱਪੜੇ ਫਾੜ ਕੇ ਰੱਸੀ ਬਣਾ ਲਈ, ਇਕ ਕੱਪੜਾ ਰੱਖ ਲਿਆ ਕਿ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵਾਂਗੀ। ਉਹ ਭਿਉਂ ਕੇ ਨਿਚੋੜ-ਨਿਚੋੜ ਕੇ ਇਹਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਵਾਂਗੀ। ਉਹ ਫੇਰ ਨਾ ਖੂਹ ਤਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਇਹਨੇ ਕੈਂਚੀ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਕੱਟ ਲਏ ਤੇ ਉਹਦੀ ਰੱਸੀ ਬਣਾ ਲਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਛੱਡਿਆ, ਕੱਪੜਾ ਭਿੱਜ ਗਿਆ। ਕੱਢ ਕੇ ਪੱਕਾ ਥਾਉਂ ਦੇਖ ਕੇ ਉਥੇ ਪਾਉਂਦੀ ਗਈ। ਚਾਰੇ ਕਤੂਰਿਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਕੁੱਤੀ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਕੱਪੜਾ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਥੇ ਟਿੱਬਾ ਸੀ, ਟਿੱਬੇ ਦੀ

ਮਿੱਟੀ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰੀ, ਗਰਦਨ ਤੱਕ ਪਾ ਕੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਈ। ਇਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਜਦੋਂ ਹਾਜੀ ਆਏ ਉਹ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਮੱਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਰਿਹਾ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੋਈ। ਇਬਰਾਹੀਮ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੱਡਾ ਪੀਰ ਸੀਗਾ। ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਗਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੈਗੰਬਰ! ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਕਾਹਬਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਦੁਆ ਕਰੀ, ਹੇ ਅੱਲਾਹ ਤਾਲਾ! ਕਾਹਬਾ ਕਿਥੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਹਾਜੀਓ! ਉਹ ਰਾਵੀਆ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਿਆ ਹੈ। 60 ਕੋਹ ਦੇ ਉਤੇ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਐਸਾ ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਕਿ ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਜੇ ਕਾਹਬੇ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ 60 ਮੀਲ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜੋ ਤੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਦਇਆ ਬੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਦੇਖ ਤੂੰ ਜਰਨੈਲ ਹੈਂ। ਜੇ ਤੇਰੇ 'ਚ ਦਇਆ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਸਕਦੈਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਇਆ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਗਲਾ ਹੈ, ਮਿੱਠੇ ਬਚਨ ਬੋਲਣਾ। ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਦਸਵੰਧ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਚਰਿੱਤਰ ਪਵਿੱਤਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਮਨ ਨੂੰ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ, ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਰੱਖਣੈ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਣੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਕਰੇਂਗਾ 'ਯਥਾ ਲਾਭ ਸੰਤੁਸ਼ਟੇ' ਫੇਰ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਚੱਲੇਗਾ। ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਲੱਛਣ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਚਾਰੋ ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ ਪੈਣੇ ਨੇ। ਪਹਿਲੀ ਨੂੰ 'ਕਰੁਣਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨੀ। ਦੂਜਾ ਮੁੱਦਤਾ। ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰੱਕੀ ਕਰਕੇ, ਉਹਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲ ਗਿਆ। ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ 'ਚ ਖੇਲੁਣ ਲਗ ਗਿਆ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਉਹਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਦੇਖ ਤੂੰ ਇਹਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਦਾਤ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਤੀਸਰੀ ਹੈ ਮੈਤਰੀ। ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿੱਤਰਤਾ ਰੱਖਣੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਗੜ ਜਾਵੇ, ਵੈਰ ਪਾਵੇ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਵੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਲੱਛਣ ਧਾਰਨ ਕਰੀਂ। ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਸਤਤ ਤੇ ਨਿੰਦਿਆ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੁਖ ਨਾ ਦੇਵੀਂ। ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਤੂੰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇਵੇਂਗਾ। ਉਹਦੀ ਪੁਕਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸੁਣਦੈ -

ਹਾਥੀ ਕੀ ਚਿੰਗੜ ਪਲ ਪਾਛੈ ਪਹੁਚਤ ਤਾਹਿ।

ਚੀਟੀ ਕੀ ਪੁਕਾਰ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸੁਨੀਅਤ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਉਹ ਤਾਂ ਕੀੜੀ ਦਾ ਪੁਕਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਸੁਣ ਲੈਂਦੈ। ਹਾਥੀ ਦਾ ਤਾਂ ਅਜੇ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਜਾਂਦੈ। ਕੀੜੀ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਾ ਦੇਈਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਦੁਖ ਦੇਣਾ,
ਜੀਵ ਸਾਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ।

ਹੋਇ ਸਗਲ ਕੀ ਰੋਣਕਾ ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਸਮਾਵਉ ॥
ਦੁਖੁ ਨ ਦੇਈ ਕਿਸੈ ਜੀਅ ਪਤਿ ਸਿਉ ਘਰਿ ਜਾਵਉ ॥

ਅੰਗ- ੩੨੨

ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ ਹੈ -

ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਸਗਲ ਪੁੰਨ ਜੀਅ ਦਇਆ ਪਰਵਾਨੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੬

ਇਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਦਸਦਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੀਵ ਦਇਆ ਦੀ। ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਇਆ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ। ਉਹਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਬਕਤਦੀਨ ਸੀਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਥੇ ਜੈ ਪਾਲ ਰਾਜਾ, ਬਿਨੈਪਾਲ ਦੀ ਓਲਾਦ ਵਿਚੋਂ, ਲਾਹੌਰ ਰਾਜ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਲੜਕਾ ਸੀ ਅਨੰਦ ਪਾਲ। ਆਹ ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਗਿੱਲਾਂ ਦੇ, ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਡੇਰਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਜਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਸੁਬਕਤਗੀਨ ਸੀ, ਇਹ ਵੀ ਕਾਬਲ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੁਲਾਮ ਸੀ ਮੁੱਲ ਖਰੀਦਿਆ ਹੋਇਆ। ਇਹਦੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖਾਸ ਸੈਕਟਰੀ ਲਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਇਕ ਹਰਨੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਫੜ ਲਿਆ। ਉਹ ਜਿਉਂਦਾ ਹੀ ਘੋੜੇ ਦੇ ਹੰਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ, ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ। ਜਿਹੜੀ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਸੀ ਹਰਨੀ, ਉਹ ਵੀ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮੀਲ ਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹਰਨੀ ਪਿੱਛੋਂ ਹਟਦੀ ਨਹੀਂ, ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਹੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਖਿਆਲ ਆ ਗਿਆ ਨੇਕੀ ਦਾ, ਦਇਆ ਦਾ। ਇਹਦਾ ਬੱਚਾ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਜੇ ਮੇਰਾ ਬੱਚਾ ਕੋਈ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵੇ ਮੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰੇਗੀ। ਐਸੇ ਖਿਆਲ ਆਉਣ ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਰੱਸੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੀਆਂ। ਬੱਚਾ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਉਹ ਜਾ ਕੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੰਘਿਆ, ਚੱਟਿਆ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪਰ ਨੂੰ ਗਰਦਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਹ 'ਚ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੀ

ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਸੁਬਕਤਦੀਨ ਅਸੀਂ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਗੁਲਾਮੀ ਮਾਫ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਜ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੁੱਧ ਵਗੈਰਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਬਕਤਦੀਨ ਖਾਨਦਾਨ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖਦੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕੋ ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ, ਉਹ ਮਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਮਾਂ ਨੇ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ - 'ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਸਗਲ ਪੁੰਨ ਜੀਅ ਦਇਆ ਪਰਵਾਨੁ ॥' 68 ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦਾ ਜੋ ਪੁੰਨ ਲਗਦੈ, ਉਹ ਜੀਵ 'ਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆ 'ਤੇ ਲਗਦੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦਿਤੀ। ਰਹਿਤਾਂ ਦਸ ਦਿਤੀਆਂ, ਨਾਲ ਦਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਜਾਨਣੈ। ਹਾਜ਼ਰ-ਨਾਜ਼ਰ ਜਾਣ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰਨੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਨਾ ਜਾਣਦੇ, ਸਾਡੀ ਭਗਤੀ, ਸਾਡੀ ਬਾਣੀ ਐਵੇਂ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੀਹਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੈ। ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੇਰੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ, ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੈ -

ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜ਼ੂਰਿ ਦੁਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ ॥ ਰਵਿ
ਰਹਿਆ ਸਰਬਤੁ ਮੈ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ ॥ ੧ ॥ ਈਤ ਉਤ
ਨਹੀ ਬੀਛੁੜੈ ਸੋ ਸੰਗੀ ਗਨੀਐ ॥

ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਜੋ ਨਿਮਖ ਮਹਿ ਸੋ ਅਲਪ ਸੁਖੁ ਭਨੀਐ ॥

ਅੰਗ- ੬੨੭

ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਵਕਤ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੈ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਭਜਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦੈ। ਇਹਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭੁੱਲੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ, ਚਿਤ ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਨਾਲ ਹੈ। ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਕੋਈ, ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਪਰ ਰੱਬ ਤਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਰੱਬ ਤਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਨਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੈ। ਉਹ ਹਰ ਵਕਤ ਤੈਨੂੰ ਦੇਖਦੈ। ਉਹਦੇ ਦੂਤ ਤੈਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਨੇ।

'ਚਲਦਾ.....!'

(ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮ ਦੀਵਾਨ ਨੰ: 722)

ਨਾਮ ਮਹਿਮਾ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-32)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਪਾਇਆ, ਉਥੇ ਵੀ ਆਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਪੰਡਤ ਨੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ - 'ਓਮ ਨਮਹ ਸਿਧੰ' ਜਦੋਂ ਅਗਲਾ ਅੱਖਰ ਪਾਉਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਠਹਿਰ-ਠਹਿਰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਪਾਂਧਾ ਜੀ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਨਾਨਕ! ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਦੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੰਗਲ ਲਿਖਣਾ ਪੈਂਦੈ, ਮੰਗਲ ਬੋਲਣਾ ਪੈਂਦੈ। ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਭੋਜਨ ਆਇਐ, ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਅਨਾਜ ਖਾਣ ਲੱਗੇ ਹੋਂ, ਇਹ ਮੰਗਲ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦੈ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੇ 'ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਕਹਿ ਦੇਈਏ। ਚਾਹੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ -

ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ
ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

॥ ਜਪੁ ॥

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥

ਕਹਿ ਦੇਈਏ। ਨਵਾਂ ਮਕਾਨ ਬਣਾਇਐ, ਅੰਦਰ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੰਗਲ ਉਚਾਰਨਾ ਪੈਂਦੈ। ਮੁਲਮੰਤ੍ਰ ਉਚਾਰੋ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਚਾਰੋ, ਪੰਜ ਵਾਰੀ ਉਚਾਰੋ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਂ, ਨਵਾਂ ਕੱਪੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਂ, ਖੇਤ ਨਵਾਂ ਲਿਐ, ਟਰੈਕਟਰ ਨਵਾਂ ਲਿਐ, ਗੱਡੀ ਨਵੀਂ ਲਈ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਗਲ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰੋ। ਮੰਗਲ ਫੇਰ ਸੁਖ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਿੰਦੈ। ਵਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੰਦੈ। ਮਾੜੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਪਾਂਧਾ ਕਿ ਹੇ ਨਾਨਕ! ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਣੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਮੰਗਲ ਲਿਖਿਐ ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ, ਉਹਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਾਂ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਕ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ। ਤੁਸੀਂ ਓਅੰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ? ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੂੰਹ ਵਲ ਦੇਖਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਜਾਣਦੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ? ਕਹਿੰਦਾ, ਨਾ-ਨਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਜਦ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਫੇਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਹਨੂੰ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ

ਬਾਤ ਹੈ।

ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੇ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਜੈ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਲਿਖਣ ਲੱਗੇ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਠਹਿਰ ਜਾਓ, ਹਰਨਾਖਸ਼ ਦੀ ਜੈ ਨਹੀਂ। ਜੈ ਭਗਵਾਨ ਲਿਖੋ। ਮੇਰੀ ਪੱਟੀ 'ਤੇ ਜੇ ਲਿਖਣਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲਿਖੋ 'ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਪਾਲਾ'। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜੈ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਲਿਖੋਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਮਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਏਗਾ -

ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਫਾਥੇ ਜਮ ਜਾਲਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੩੩

ਇਹ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਕਰਦੈ -

ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਰੇ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਾ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੩੩

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਹੈ ਕਿੱਥੇ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਿੱਧਰ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਓਹਦੇ ਬਗੈਰ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਵੀ -

ਸੇ ਅੰਤਰਿ ਸੇ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥

ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲ ॥

ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥

ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥

ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਤੈਸਾ ਕਰਮੁ ॥

ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ ॥

ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਹੀ ਕੇ ਠਾਉ ॥

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖੁ ਪਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੩

ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸੋ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਸਵਾਲ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਉਹ ਹਰ ਥਾਂ ਹੈ -

ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜੂਰਿ ਦੂਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ ॥

ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਤੁ ਮੈ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ ॥ ੧ ॥

ਈਤ ਉਤ ਨਹੀ ਬੀਛੁੜੈ ਸੇ ਸੰਗੀ ਗਨੀਐ ॥ ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ

ਜੇ ਨਿਮਖ ਮਹਿ ਸੇ ਅਲਪ ਸੁਖੁ ਭਨੀਐ ॥ ਅੰਗ- ੬੨੭

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਂਧਾ ਜੀ! ਉਹ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਓਹੀ। ਹੋਰ ਇਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪੱਟੀ 'ਤੇ ਨਾ ਲਿਖਿਆ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂਗੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਾਸਤਕ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ ਹੈ। ਪਾਧੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿੰਦੇ, ਪੜ੍ਹੋ, ਯਾਦ ਕਰੋ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿ ਗਏ ਕਿ ਮੁਹਾਰਨੀ ਬੁਲਾਓ। ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਅੱਗੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਬੋਲਾਂਗਾ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਬੋਲੋ। ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਆਪ ਬੋਲਦੇ ਮੂਹਰੇ, ਪਿੱਛੇ ਬੱਚੇ ਬੋਲਦੇ ਨੇ। ਪਾਏ ਆਏ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਇਥੇ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਹੀ ਕੰਮ ਚਲ ਪਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਕੋਈ ਨਾ ਲਵੇ ਤੇ ਉਹਦਾ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ।

ਸਿਮਰੈ ਮਨ ਵਿਚ ਰਾਮ ਨਾਮ ਗਾਵੈ ਸਬਦੁ ਅਨਾਹਦ ਨਾਦ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਧਾਰਨਾ - ਸਿਮਰੇ ਹਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਮਨ ਵਿਚ ਸਿਮਰੇ।

ਮੁਹਾਰਨੀ ਲਾ ਦਿਤੀ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿੰਦਾ, ਬੱਚਿਓ! ਬੈਠ ਜਾਓ। ਇਹੀ ਨਾਮ ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਮੁਹਾਰਨੀ 'ਚ ਸੁਣਿਐ, ਹੁਣ ਅੰਦਰ ਜਪੋ। ਕਹਿੰਦੇ -

ਭਗਤਿ ਕਰਨਿ ਸਭ ਚਾਟੜੇ ਪਾਂਧੇ ਹੋਇ ਰਹੇ ਵਿਸਮਾਦ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਕਹਿੰਦੇ, ਸਕੂਲ ਹੀ ਵਿਗੜ ਗਿਆ, ਸਾਰੇ ਚਾਟੜੇ ਵਿਗੜ ਗਏ। ਹੁਣ ਹੋਏਗਾ ਕੀ?

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਥੇ ਆਇਐ 'ਸਿਮਰੈ ਮਨ ਵਿਚ ਰਾਮ ਨਾਮ'। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਪਣਾ ਪੈਂਦੇ ਬੋਲ-ਬੋਲ ਕੇ। ਚਾਹੇ 'ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ' ਕਹਿ ਲਓ। ਨਹੀਂ ਜਪ ਹੁੰਦਾ, 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਹਿ ਲਓ। ਇਹਨੂੰ ਉਪਾਸੂ ਨਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਬੋਲ ਕੇ ਜਪਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ। ਇਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਦਸ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਲ ਹੁੰਦੇ ਜੇ ਜੀਭ ਹਿੱਲੇ, ਬੋਲੇ ਨਾ। 10 ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹੋ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਜੀਭ ਹਿਲਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿਓ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਨਸਿਕ ਨਾਮ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪਣਾ। ਬਾਹਰ 10 ਵਾਰ ਉਪਾਸੂ ਬੋਲ ਕੇ ਕਹੋ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਉਥੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਚਿਤਵ ਲਓ, ਇਕ ਮਾਲਾ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਿਚ ਹੀ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਵੀ ਢੰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਹੈ ਡੂੰਘੀ, ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ, ਗਹਿਰਾ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹੋ। ਬਾਹਰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰੀ ਕਹੋ, ਦੋਵੇਂ ਬਰਾਬਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਉਹਨੇ ਦਿੱਤਾ ਕਰਾ ਦਿਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬੜੇ ਰਸਤੇ ਨੇ। ਬੜੀਆਂ ਅੰਦਰ ਖੇਡਾਂ ਨੇ। ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਾਕਫੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ, ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੀਪੂਰਨ

ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਜਾ ਕੇ। ਇਹਨੂੰ ਸਹਿਜ ਸਮਾਧ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਲਗੀ ਲਿਵ ਅੰਤਰਿ

ਸੋ ਰਸੁ ਸੋਈ ਜਾਣੈ ਜੀਉ ॥

ਅੰਗ- ੧੦੬

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਲਾ ਦਿਤੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਕੀਹਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਬੱਚਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ -

ਰਾਜੇ ਪਾਸਿ ਰੁਆਇਆ ਦੋਖੀ ਦੈਤਿ ਵਧਾਇਆ ਵਾਦ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਲਿਆਓ। ਕਹਿੰਦਾ, ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ! ਤੂੰ ਮਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲਗ ਗਿਆ। ਤੂੰ ਫੱਟੀ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਣ ਦਿਤਾ ਜੈ ਹਰਨਾਖਸ਼। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਰਨਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਉਹਨੂੰ। ਨਾ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਸਕਦੈ। ਮੈਂ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਜੀਉਣੈ ਸੰਸਾਰ 'ਚ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਿਤਾ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਮੰਨ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸੋ ਆਹ ਤਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਬਣਾਏ ਨੇ? ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਹਵਾ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਬਣਾਈ ਹੈ? ਸਮੁੰਦਰ ਤੁਸੀਂ ਬਣਾਏ ਨੇ? ਪਹਾੜ ਤੁਸੀਂ ਬਣਾਏ ਨੇ? ਆਹ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਤੁਸੀਂ ਬਣਾਏ ਨੇ? ਇਹਦਾ ਕਾਹਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੇ ਬਣਾਏ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਜਿਹਨੇ ਆਹ ਬਣਾਏ ਨੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਵੱਡਾ ਗਿਣਨੈ, ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੱਡਾ ਗਿਣਨਾ। ਤੂੰ ਗਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦਾ ਲੇਖਾ ਤੈਨੂੰ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਦੇਣਾ ਪੈਣੈ। ਝਗੜਾ ਵਧ ਗਿਆ। ਬੱਚਾ ਛੋਟਾ ਹੈ। 5 ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬੋਲਦਾ ਹੋਵੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਤੇਜ ਐਨਾ ਹੈ ਉਹਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦਿਉ। ਇਹ ਬੱਚਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਵੈਰੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਸੱਪਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿਉ ਇਹਨੂੰ। ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ। ਬਾਹਰੋਂ ਤਾਲਾ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਪਹਿਰਾ ਲਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਰ ਗਿਆ, ਇਹਨੂੰ ਸੁੱਟ ਆਇਓ।

ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਸੱਪ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਖੇਡਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਏਧਰ ਨੂੰ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ, ਕੋਈ ਓਧਰ ਨੂੰ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ। 24 ਘੰਟੇ ਭੁੱਖਾ ਤਿਹਾਇਆ ਰੱਖਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਛ ਕਹਿੰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਨੂੰ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ

ਦਿਓ, ਸੈੱਲ ਵਿਚ। ਉਥੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਹਨੇਰਾ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਆਪ ਚਾਨਣਾ ਨਿਕਲ ਰਿਹੈ। ਉਹਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਆਪੇ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਾਹਰ ਆ ਰਿਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਮੰਡਲ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੈ, ਐਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ) ਨਾਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਹੋ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਆਪੇ ਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਟੋਲ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਬੱਤੀ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਜਲਾਇਆ ਕਰਦੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਉਥੇ ਤਾਂ ਚਾਨਣਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ। ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਚਾਨਣਾ ਨਿਕਲ ਰਿਹੈ। ਉਥੋਂ ਵੀ ਕੱਢ ਲਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋ ਇਹਨੂੰ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੋਂ ਸੁੱਟ ਦਿਓ। ਲੈ ਗਏ, ਲਿਜਾ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਗੁਰੂਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੇ। ਉਹ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਜਿਵੇਂ ਅੱਕ ਦੀ ਰੁੱ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਫੰਭਾ ਆਉਂਦੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਉਂਦੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਰੀ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਗਾਉਂਦਾ ਆ ਰਿਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹਨੂੰ ਕੁਛ ਹੁੰਦਾ। ਜਾਓ ਇਹਨੂੰ ਦਰਖਤ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਓ। ਮੇਰੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ 100 ਬੰਦਾ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਇਹਦੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਵਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਇਕੋ ਵਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਇਹਨੂੰ ਬੋਲੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਮਾਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ 'ਚ ਇਹ ਸਜਾ ਸੀ। ਇਰਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹੀ ਸਜਾ ਸੀ। ਫੌਜ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੀਰ ਕਮਾਨਾਂ ਕਸ ਲਈਆਂ, ਤੀਰ ਛੱਡ ਦਿਤੇ। ਸਾਰੇ ਵਿਚ ਲਗਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਨਾ ਜ਼ਖਮ ਹੁੰਦੈ, ਨਾ ਹੋਰ ਕੁਛ ਹੁੰਦੈ। ਹੈਰਾਨ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਸਰੀਰ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹੈ? ਉਹ ਸਰੀਰ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨੂਰ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ। ਹੁਣ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰਨਗੇ ਤੀਰ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੇ ਆਪ ਦੱਸੀਆਂ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਮੇਰੇ ਨਾਲ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਂ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ। ਮਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਬੇਟਾ! ਦੇਖ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਦਾ ਝਗੜਾ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਛੱਡ ਦੇ ਤੂੰ ਬਾਣ ਨੂੰ ਰਾਮ ਦੇ ਆਖਣ ਵਾਲੀ।

ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਗੋਦੀ 'ਚ ਬਿਠਾਇਆ। ਮੱਥਾ ਚੁੰਮਿਆ। ਕਹਿੰਦੀ, ਬੇਟਾ! ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪਿਆਰ ਆਉਂਦੈ ਤੈਨੂੰ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਾਤਾ! ਜਿੰਨਾਂ ਮਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਇਆ ਕਰਦੈ, ਓਨਾਂ ਆਉਂਦੈ।

ਫੇਰ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲੈ। ਆਹੀ ਝਗੜੈ ਕਿ ਤੂੰ ਰਾਮ-ਰਾਮ ਕਹਿੰਦੈਂ, ਮਨ 'ਚ ਕਹੀ ਜਾਹ, ਨਾ ਬਾਹਰ ਕਹਿ। ਇਹ ਆਦਤ ਛੱਡ ਦੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਾਤਾ! ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਦਸ, ਇਹ ਧਰਤੀ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ? ਸੂਰਜ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ? ਚੰਦਰਮਾ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਝੂਠ ਬੋਲਾਂ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ ਤੁਸੀਂ ਰਾਮ ਦੇ ਬਾਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਸਮਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਬਣ ਗਿਆ -

ਆਖਾ ਜੀਵਾ ਵਿਸਰੈ ਮਰਿ ਜਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੯

ਜੇ ਮੈਂ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਛੋਡਿਆ ਨਾ ਜਾਏ ਜੀ,
ਸਹਿਜ ਸਮਾਨਾ ਭੀਤਰੇ।

ਲਾਲ ਰੰਗੁ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਾ ਜਿਸ ਕੇ ਵਡਭਾਗਾ ॥

ਸੈਲਾ ਕਦੇ ਨ ਹੋਵਈ ਨਹ ਲਾਗੈ ਦਾਗਾ ॥ ੧ ॥

ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ ਸੁਖਦਾਈਆ ਮਿਲਿਆ ਸੁਖ ਭਾਇ ॥

ਸਹਜਿ ਸਮਾਨਾ ਭੀਤਰੇ ਛੋਡਿਆ ਨਹ ਜਾਇ ॥ ੧ ॥

ਰਹਾਉ॥

ਜਰਾ ਮਰਾ ਨਹ ਵਿਆਪਈ ਫਿਰਿ ਦੁਖੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥

ਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਆਘਾਨਿਆ ਗੁਰਿ ਅਮਰੁ ਕਰਾਇਆ ॥ ੨ ॥

ਸੋ ਜਾਨੈ ਜਿਨਿ ਚਾਖਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲਾ ॥

ਕੀਮਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਈਐ ਕਿਆ ਕਹਿ ਮੁਖਿ ਬੋਲਾ ॥੩ ॥

ਸਫਲ ਦਰਸੁ ਤੇਰਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਣ ਨਿਧਿ ਤੇਰੀ ਬਾਣੀ ॥

ਪਾਵਉ ਧੂਰਿ ਤੇਰੇ ਦਾਸ ਕੀ ਨਾਨਕ ਕੁਰਬਾਣੀ ॥ ੪ ॥ ੩

॥ ੩੩ ॥

ਅੰਗ- ੮੦੮

ਮਾਤਾ! ਨਾਮ ਵੀ ਕਦੇ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ? ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਬਾਸੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਮਨ ਦੌੜਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਜਪਦੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਜਪਦੈ, ਫੇਰ ਕੰਠ ਵਿਚ ਜਪਦੈ, ਸਵਾਸ ਨਾਲ ਜਪਦੈ, ਨਾਭੀ ਵਿਚ ਜਪਦੈ, ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਜਪਦੈ। ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਨਾਮ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਜਾਇਆ

ਕਰਦੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਮਾਅ ਗਿਆ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ।
ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਿਉਂਦਾ ਤਾਂ ਹਾਂ -

ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ ॥

ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਥੀ ਜਾਇ ॥

ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੨

ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮ ਬਣ ਗਈ -

ਆਖਾ ਜੀਵਾ ਵਿਸਰੈ ਮਰਿ ਜਾਉ ॥

ਆਖਣਿ ਅਉਖਾ ਸਾਚਾ ਨਾਉ ॥ ਅੰਗ- ੯

ਮਾਤਾ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ
ਨਾਮ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਚਲਦੈ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਨਹੀਂ
ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਅਸੀਂ ਜਪਦੇ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਕੀ
ਜਿਉਂਦੇ ਨਹੀਂ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਮਰੇ ਹੋਏ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੀ
ਜਿਹਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਦੇ
ਆਸਰੇ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਲਿਆ, ਪਾਣੀ ਪੀ
ਲਿਆ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾ ਲਈਆਂ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਖਾ ਲਏ।
ਇਹ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੁਰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ
ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਖੇੜੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੈ। ਖੇੜੇ ਵਾਲੇ
ਜੀਵਨ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨਾਮ
ਨਹੀਂ ਜਪਦੇ -

ਮਾਤਾ ਉਪਦੇਸੈ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਪਿਆਰੇ ॥

ਪੁਤ੍ਰ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਛੋਡਹੁ ਜੀਉ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੇ ॥ ਅੰਗ - ੧੧੩੩

ਬਚਾ ਲੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਬਹੁਤ
ਹਰਖੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦੀ ਹੈ ਤੂੰ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦੀ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਉਹ
ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ, ਉਹ ਓਧਰਲੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ।
ਮੈਂ ਵਿਚਾਲੇ ਔਖੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੇਰਾ
ਸਾਥ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਉਹਦਾ ਦੇਵਾਂ। ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ
ਬਚਾ।

ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਕਹੈ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੀ ਮਾਇ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਨ ਛੋਡਾ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ ॥ ਅੰਗ- ੧੧੩੩

ਮੈਂ ਬੁਝਾ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਰਾਮ।
ਜਾਨਣ ਅਤੇ ਬੁਝਣ ਵਿਚ ਬੜਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ
ਕਹਿੰਦੇ, ਜਾਨਣਾ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ।
ਇਕ ਅੰਬ ਖੜਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣ ਲਿਆ ਕਿ
ਦੁਸਹਿਰੀ ਅੰਬ ਹੈ। ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਣ ਲਿਆ ਕਿ
ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਐਨੀਆਂ ਕੈਲਰੀਆਂ ਨੇ, ਐਨਾ ਐਸਿਡ
ਹੈ, ਐਨੀ ਸੂਗਰ ਹੈ, ਬੁੱਝਿਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ। ਬੁੱਝਿਆ
ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਹੈ ਜਿਹਨੇ ਆ ਕੇ ਅੰਬ ਤੋੜ ਲਿਆ ਤੇ
ਤੋੜ ਕੇ ਚੂਪ ਲਿਆ। ਐਨਾ ਫਰਕ ਹੈ ਜਾਨਣ ਅਰ
ਬੁਝਣ ਵਿਚ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਬੁੱਝਿਆ ਨਹੀਂ
ਨਾ ਹੈ -

ਆਵਨ ਆਏ ਸਿਸਟਿ ਮਹਿ ਬਿਨੁ ਬੁਝੈ ਪਸੁ ਫੇਰ ॥

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋ ਬੁਝੈ ਜਾ ਕੈ ਭਾਗ ਮਖੋਰ ॥

ਅੰਗ- ੨੫੧

ਕਹਿੰਦੇ, ਮਨੁੱਖ ਕਹਾਉਂਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ?
ਤੂੰ ਤਾਂ ਪਸੂ ਹੈਂ ਪਸੂ। ਉਹ ਵੀ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ।
ਗੁਰੂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਕੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੋ
ਕੇ ਉਹ ਬੁੱਝਦੈ ਜਿਹਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਖੇ ਨੇ।

ਮਾਤਾ! ਤੈਨੂੰ ਉਸ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਜੇ
ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ।

ਮਾਂ ਬੇਵਸ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਹਰਨਾਖਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੋਬ
ਦਿਓ। ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੋਬ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ
ਗਏ ਸਾਰੇ ਕਿ ਪਾਣੀ ਨੇ ਡੋਬਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ
ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਉਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠੇ, ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਦੇ
ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦੈ। ਰਾਮ ਨਾਮ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਲਾ
ਰਿਹੈ। ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਾਲ ਬੋਲ ਰਹੇ
ਨੇ। ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਰਨਾਖਸ਼
ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਡੁੱਬਦਾ
ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਅੱਗ ਵਿਚ ਜਾਲ ਦਿਓ।
ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬਿਠਾ ਦਿਓ। ਭੁਆ ਸੀ ਉਹਦੀ। ਉਹਦਾ
ਨਾਮ ਹੋਲਿਕਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਬੇਟਾ! ਮੇਰੀ ਗੋਦੀ
'ਚ ਬੈਠ, ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਤੈਨੂੰ ਜਾਲਣ ਲੱਗਿਐ। ਬਿਠਾਲ
ਲਿਆ। ਚਲਾਕੀ ਇਹ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਇਕ ਚਾਦਰ
ਸੀ, ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਲਈ ਹੋਈ, ਅੱਗ ਦਾ ਸੇਕ
ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਲਗਦਾ ਜੇ ਉਹ ਉਤੇ ਲੈ ਲਵੇ।
ਅੱਗ ਜਾਲ ਦਿਤੀ ਗਈ, ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ
ਉਹ ਅੱਗ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਈ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਐਸੀ
ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਆਈ ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਚਾਦਰ ਸੀ ਉਹ
ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਦੇ ਉਤੇ ਆ ਗਈ। ਹੋਲਿਕਾ ਦੇ ਉਤੇ
ਲਹਿ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਜਲ ਗਈ, ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਬਚ
ਗਿਆ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦਸਦੇ ਨੇ -

ਦੁਸਟ ਸਭਾ ਮਿਲਿ ਮੰਤਰ ਉਪਾਇਆ

ਕਰਸਹ ਅਉਧ ਘਨੇਰੀ ॥

ਗਿਰਿ ਤਰ ਜਲੁ ਜੁਆਲਾ ਭੈ ਰਾਖਿਓ

ਰਾਜਾ ਰਾਮਿ ਮਾਇਆ ਫੇਰੀ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੬੫

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਫੇਰ ਦਿਤਾ। ਅੱਗ
ਵਿਚੋਂ ਜਾਲਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖਿੱਚ ਲਈ। ਪਾਣੀ
ਵਿਚੋਂ ਡੋਬਣ ਵਾਲੀ ਖਿੱਚ ਲਈ। ਪਹਾੜ ਉਤੇ
ਸੁੱਟਿਆ, ਗੁਰੂਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਖਿੱਚ ਲਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ
ਮਾਇਆ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲ ਦਿਤਾ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ
ਸਕਿਆ। ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਲ ਡੋਬੇ ਨਾ ਅਗਨੀ ਸਾੜੇ,

ਰਾਖਾ ਜਿਹਦਾ ਰਾਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਿਸ ਦੇ ਵਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਅੱਗ ਜਾਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਜਲ ਡੱਬ ਸਕਦੈ। ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਕਲੀਫ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਗਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ, ਨਾਲ ਪੱਥਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਗੰਗਾ ਜੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਹੋਇਆ ਕੀ? ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਗੋਤਾ ਖਾਧਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਆਸਣ ਆ ਗਿਆ, ਮ੍ਰਿਗਸ਼ਾਲਾ ਦਾ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜਦੋਂ ਗੋਤਾ ਖਾ ਕੇ ਆਏ, ਨਾ ਨਾਲ ਸੰਗਲ, ਨਾ ਨਾਲ ਪੱਥਰ। ਉਹ ਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਉਪਰ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਮ੍ਰਿਗਸ਼ਾਲਾ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ -

ਗੰਗਾ ਕੀ ਲਹਰਿ ਮੇਰੀ ਟੁਟੀ ਜੰਜੀਰ ॥

ਮ੍ਰਿਗਛਾਲਾ ਪਰ ਬੈਠੇ ਕਬੀਰ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੬੨

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੋਈ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ, ਜਿਹੜਾ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਵੇ। ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੋਜ਼ ਵਰਤਦੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਚਿੱਤ ਇਕ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਕਿ ਇਹ ਪਾਪੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁੰਨੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਦੇਖਦੈ ਕਿ ਇਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਪੂਰੇ ਨਿਸ਼ਚੈ ਨਾਲ ਬੁਲਾ ਰਿਹੈ ਕਿ ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਹੀ ਬੁਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਸਹੀ ਘੁੰਮਾ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਡੇ ਮਨ 'ਚ ਸ਼ੱਕ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਚਲੋ ਰੱਬ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿ ਕੇ ਦੇਖ ਲਈਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਨੰਬਰ ਉਹਦਾ ਮਿਲਦਾ। 100% ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੈ। ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਏਗਾ, ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੇ ਰੱਬ ਕੋਈ ਦੂਰ ਨਹੀਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਤੀ 'ਚ ਤਾਂ ਆਓ ਨਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਓਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਵੀ ਓਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ -

ਜਲ ਅਗਨੀ ਵਿਚਿ ਘਤਿਆ ਜਲੇ ਨ ਡੁਬੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਉਹ ਨਹੀਂ ਡੁੱਬਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਬਹੁਤ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਹੈਂ! ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਇਹਨੂੰ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ਸਤਰ ਚੁੱਕਣਾ ਪੈਣੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਥੰਮ ਤਪਾਓ। ਥੰਮ ਤਪਾ ਦਿਤਾ, ਅੱਗ ਵਰਗਾ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਜਾ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਲੋਹੇ ਗਰਮ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਲਾ ਦਿੰਦੇ

ਨੇ। ਉਹ ਸਜਾ ਸੀ ਇਹਨੂੰ ਤੱਤੇ ਥੰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਚੰਮੇੜ ਦਿਓ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਥੰਮ ਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਹੁੰਦਾ ਉਹਦੇ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਦੇਖ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ! ਅੱਗੇ ਤੂੰ ਬਚ ਗਿਆ। ਪਰ ਤੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੱਪਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਡੱਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਸੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਬਿਠਾਇਆ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਜਲਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੌਣ ਰੱਖਦੈ ਤੈਨੂੰ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰਾ ਰਾਮ ਰੱਖਦੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਓ ਸਾਰੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਦੇਖਾਂ ਤੇਰਾ ਓ ਰਾਮ ਰੱਖਦਾ।

ਪਾ ਲੈ ਤੱਤਿਆਂ ਥੰਮਾਂ ਨੂੰ ਜੱਫੀਆਂ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ! ਮੇਰੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਗਿਆ। ਪਰ ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਿੰਨਾ ਸੇਕ ਆਉਂਦੈ। ਪਤਾ ਹੈ ਕਿੰਨਾ ਥੰਮ ਗਰਮ ਹੈ। ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜੇ ਵੀ ਮੌਕਾ ਹੈ ਤੂੰ ਰਾਮ ਕਹਿਣ ਦੀ ਆਦਤ ਛੱਡ ਦੇ। ਮੈਂ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਐਸੇ ਵਰ ਲਏ ਹੋਏ ਨੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੇਰਾ ਰਾਮ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਜੀਵ ਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਫੁਰਨੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਬਣਾ ਦਿੰਦੈ, ਇਕ ਫੁਰਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੈ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਮੁਲੀ ਹੋਂ। ਐਨਾ ਅਭਿਮਾਨ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਪ ਹੀ ਰਾਮ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਰਾਮ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੱਫੀ ਪਾ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਬਰਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੇਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਘਬਰਾ ਗਿਆ ਹਰਨਾਖਸ਼, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਦੱਸ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਤੇਰਾ ਰਾਮ? ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਦਸ, ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧਮ ਸਿੱਧਾ ਲੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ-

ਧਾਰਨਾ - ਕਿੱਥੇ ਤੇਰਾ ਓ ਰਾਮ ਲੱਕਿਆ,

ਜਿਹਨੇ ਤੱਤਿਆਂ ਥੰਮਾਂ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ।

ਖੜਗ ਕੱਢ ਲਈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਤਾਂ ਸਹੀ। ਲੁਕਿਆ ਕਿਉਂ ਖੜ੍ਹੇ, ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ -

ਕਫਿ ਖੜਗੁ ਸਦਿ ਪੁਛਿਆ ਕਉਣ ਸੁ ਤੇਰਾ ਹੈ ਉਸਤਾਦੁ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਆਹ ਥੰਮ ਵਿਚ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ ਥੰਮ ਵਿਚ ਹੈ। ਗੁਰਜ ਚੁੱਕ ਲਈ। ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ

ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਬੰਮ ਦੇ ਵਿਚ ਮਾਰੀ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੋਂ ਤੋਂ ਬੰਮ ਫਟ ਗਿਆ। ਚਾਰ ਫਾੜੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਵਿਚੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਨਿਕਲ ਆਇਆ, ਅੱਧਾ ਮਨੁੱਖ, ਅੱਧਾ ਸ਼ੇਰ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਜ ਨਾਲ ਲੜਦੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜਿਹੜਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਲੜਾਈ ਕਰ ਰਿਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਸਮਾਂ ਲੰਘਾਂ ਰਹੇ ਨੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਰਜ ਅਜੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੱਠ-ਨੱਠ ਕੇ ਮਾਰਦੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਨਠਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਇਹ ਹੈ ਕੀ, ਸ਼ੇਰ ਹੀ ਹੈ ਮੂਹਰੇ ਤੋਂ। ਪੰਜੇ ਨੇ, ਪਿੱਛਾ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹੈ ਸਾਰਾ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਟਿੱਕੀ ਛਿਪਣ 'ਤੇ ਆ ਗਈ। ਇਕ ਨੁੱਕਰ ਉਹਦੀ ਛਿਪਣ ਲੱਗੀ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਫੜ ਲਿਆ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾ ਕੇ। ਚੁਕਿਆ, ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਹਲੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦਸ ਕਿ ਮੈਂ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਕਿ ਪਸ਼ੂ ਹਾਂ? ਦੇਖ, ਮੈਂ ਅੱਧਾ ਮਨੁੱਖ ਹਾਂ, ਅੱਧਾ ਪਸ਼ੂ। ਹੁਣ ਦੇਖ ਲੈ ਉਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਟਿੱਕੀ ਵਲ, ਹੁਣ ਦਿਨ ਹੈ ਕਿ ਰਾਤ ਹੈ, ਅੱਧੀ ਟਿੱਕੀ ਛਿਪ ਗਈ ਸੀ ਅੱਧੀ ਛਿਪਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਦੇਹਲੀ 'ਤੇ ਪਿਆਂ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਕਿ ਤੂੰ ਅੰਦਰ ਹੈਂ ਕਿ ਬਾਹਰ ਹੈਂ? ਮੈਂ ਸ਼ਸਤਰ ਨਾਲ ਮਾਰ ਰਿਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਮਾਰ ਰਿਹਾਂ। ਸਾਰੇ ਜਿੰਨੇ ਵਰ ਲਏ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਪੂਰੇ ਕਰਕੇ ਝੂਠਾ ਕਰਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ -

ਬੇਮੁਖ ਪਕੜਿ ਪਛਾੜਿਅਨੁ ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਸੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਹਨੇ ਕੀਤੀ। ਓਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੇ। ਜਿਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੈ।

ਅਜਮਲ ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਣਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਸਵਾਸ ਰਹਿ ਗਿਆ ਆਖਰੀ। ਜਮਦੂਤ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦੇਖ ਲਏ ਉਸਨੇ। ਬਹੁਤ ਬੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਜਮਦੂਤ ਦੇਖ ਕੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਓ, ਮੈਨੂੰ ਫੜ ਰਹੇ ਨੇ। ਉਹਨੇ ਵੀ ਦੇਖ ਲਏ। ਦੇਖ ਕੇ ਡਰ ਗਿਆ, ਪੁੱਤਰ ਖੇਲੁਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, ਬੇਟਾ ਨਰਾਇਣ! ਨਰਾਇਣ ਕਹਿੰਦੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ-

ਅਜਮਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪੁਤ੍ਰ ਪ੍ਰਤਿ ਕੀਨੀ ਕਰਿ ਨਾਰਾਇਣ ਬੋਲਾਰੇ

॥ ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਇ ਭਾਵਨੀ

ਜਮਕੰਕਰ ਮਾਰਿ ਬਿਦਾਰੇ ॥

ਅੰਗ - ੯੮੧

ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਰਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਨਰਾਇਣ ਕਹਿ ਕੇ ਜਦੋਂ ਹਾਕ ਮਾਰੀ, ਧਿਆਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਤੋਂ ਆਉਣਾ ਸੀਗਾ? ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਪੂਰਨ ਹੈ,

ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ ਬਾਹਰ ਵੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿੱਬਯ ਨੇਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿਸਦੈ -

ਏ ਨੇਤ੍ਰੁ ਮੇਰਿਹੋ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਧਰੀ

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ ॥

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ

ਨਦਰੀ ਹਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ ॥

ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰੁ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ

ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ ॥

ਅੰਗ- ੯੨੨

ਇਹ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਬਯ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮਿਲ ਗਈ। ਸਾਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਬਚ ਜਾਂਦੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕਾਹਨੂੰ ਐਵੇਂ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦੈਂ! ਤੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਾ ਲੈ। ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ, ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਸਾਰੀਆਂ ਔਕੜਾਂ, ਸਾਰੇ ਵਿਘਨ ਤੇਰੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ-

ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਇ ਭਾਵਨੀ

ਜਮਕੰਕਰ ਮਾਰਿ ਬਿਦਾਰੇ ॥

ਅੰਗ- ੯੮੧

ਕੀ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਪਾਪ ਕਰੇ, ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਦਿਤੀ ਨਰਾਇਣ ਨੂੰ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਦੇਵ ਗਣ ਭੇਜ ਦਿਤੇ। ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿਤੇ ਜਮਦੂਤ ਉਥੋਂ। ਫੇਰ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ। ਇਸ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਇਹ ਨਾਮ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ -

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ਼ਾਮੁ ॥

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ ॥

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੩

ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੈ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਖੇਤ ਸਿੰਜਣੇ ਨੇ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਖੂਹ ਲਾਵੋਗੇ, ਜੇ ਸੁਖਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਕਰਨੇ ਬੋਰ ਕਰ ਲਓ। ਬੋਰ ਕਰਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਫਿਲਟਰ ਵੀ ਪਾ ਦਿਤਾ, ਰਿਫਲੈਕਸ ਵਾਲਵ ਵੀ ਪਾ ਦਿਤਾ, ਹੁਣ ਉਤੇ ਮੋਟਰ ਵੀ ਫਿੱਟ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਬਿਜਲੀ ਵੀ ਆ ਗਈ। ਹੁਣ ਬਟਨ ਦੱਬੀ ਜਾਓ। ਚਾਹੇ ਸੌ ਸਾਲ ਦੱਬੀ ਜਾਓ, ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪਾਣੀ ਆਏਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾਲ ਹਵਾ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਿਫਲੈਕਸ ਵਾਲਵ

ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਆ ਕੇ ਲਗਦਾ, ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਪਾਣੀ ਨੇ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਨਾ। ਹਵਾ ਨਹੀਂ ਖਾਰਜ ਹੋ ਰਹੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ, ਮੈਂ ਭਾਵ ਦੀ ਹਵਾ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਹ ਹਵਾ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਭਰਦਾ, ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ, ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ, ਨਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ, ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਰਿਫਲੈਕਸ ਵਾਲਵ ਦੇ ਹਵਾ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ ਉਤੋਂ ਪਾਣੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਸੁੱਟਾ ਮਰਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੇ ਪਾਣੀ ਡੁੰਘਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਾਲ ਭਰਾਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਆ ਕੇ ਰਿਫਲੈਕਸ ਵਾਲਵ ਨਾਲ ਲਗ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਚਾਹੇ ਜਦੋਂ ਜੀਅ ਕਰਦੈ, ਬਟਨ ਦੱਬ ਦਿਓ, ਪਾਣੀ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਹਵਾ ਨੂੰ, ਇਸ ਅਗਿਆਨ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ, ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮੰਤਰ ਮਿਲਦੈ, ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਮੰਤਰ। ਉਸ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ, ਜਿਵੇਂ ਰਿਫਲੈਕਸ ਵਾਲਵ ਤਕ ਪਾਣੀ ਆਉਂਦੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲਾ ਨਾਮ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਉਹ ਫੇਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਹੈਗਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਓਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਆਏ ਸੀ। ਇਹੀ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਸੀਗਾ। ਜਿਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ। ਮਾਇਆ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮੋਹ ਲਿਆ। ਆਏ ਤਾਂ ਸੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਸਤੇ ਪਰ ਫਸ ਗਏ ਦੂਜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ, ਜਨਮ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਲਿਆ, ਮਹਾਤਮਾ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਕੀ ਮਜਾਲ ਹੈ ਕੋਈ ਸੁਣੇ। ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ-

ਫਰੀਦਾ ਕੁਕੇਦਿਆ ਚਾਂਗੇਦਿਆ ਮਤੀ ਦੇਦਿਆ ਨਿਤ ॥
ਜੋ ਸੈਤਾਨਿ ਵੰਵਾਇਆ ਸੇ ਕਿਤ ਫੇਰਹਿ ਚਿਤ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੮

ਸੋ ਇਕ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਮੇਰੀ ਅੱਜ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਮਹਾਤਮ, 'ਨਾਮ' ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਿਆਓ। ਕੀ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਏ, ਕੋਈ ਸ਼ਤੀਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਣੇ। ਕੋਈ ਇੱਟਾਂ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਣੀਆਂ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਲੈ ਲਓ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੀ ਜਾਓ। ਇਸ ਨਾਮ ਨੇ ਫੇਰ ਇਥੇ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾ - ਤੇਰੀ ਨਾਮ ਨੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ,
ਅੱਖੀ ਵੇਲਾ - ਅੱਖੀ ਵੇਲਾ।

ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਿਆਓ, ਸਮਾਂ

ਲੰਘਦਾ ਜਾਂਦੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ -

ਇਹ ਠਹਿਰਨ ਜਾਚ ਨਾ ਜਾਣਦਾ,
ਲੰਘ ਗਿਆ ਨਾ ਮੁੜ ਕੇ ਆਂਵਦਾ।

(ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਕਰਣੇ ਹੁਤੇ ਸੁ ਨਾ ਕੀਓ ਪਰਿਓ ਲੋਭ ਕੈ ਫੰਧ ॥
ਨਾਨਕ ਸਮਿਓ ਰਮਿ ਗਇਓ ਅਬ ਕਿਉ ਰੋਵਤ ਅੰਧ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੨੮

ਫੇਰ ਰੋਣ 'ਤੇ ਤਾਂ ਕੁਛ ਬਣਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ।

ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ 'ਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ।

ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ।

(ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮ, ਦੀਵਾਨ ਨੰ: 721 ਦੀ ਬਾਕੀ)

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀਆਂ

1. ਰਿਨੂਅਲ ਦਾ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਰਿਨੂਅਲ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੰਦਾ ਰਿਨੂਅਲ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਹੈ।
2. ਜੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਚੰਦਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਾ ਪੁਜਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਰਸੀਦ ਨੰਬਰ ਆਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੇ।
3. 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਛਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦੀ ਵਿਚ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਤਰਣ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਜਾਂ ਦਫ਼ਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਪਿਸ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ।

ਇਛਾ ਪੂਰਕੁ ਸਰਬ ਸੁਖਦਾਤਾ ਹਰਿ..... ॥

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀਓ! ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ। ਚਿੰਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੀਏ ਇਕਾਗਰ, ਰਸਨਾ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰੋ - 'ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ'।

ਇਛਾ ਪੂਰਕੁ ਸਰਬ ਸੁਖਦਾਤਾ ਹਰਿ॥ਅੰਗ - ੬੬੯

ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਇਹ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜਪਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਸ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦਰ ਹੀ ਐਸਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਰ ਦੇ ਉਤੇ ਸਾਂਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ -

ਸਿਫਤੀ ਗੰਢੁ ਪਵੈ ਦਰਬਾਰਿ ॥ ਅੰਗ - ੧੪੩

ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਵਿਚ ਜੁੜ ਗਏ, ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ। ਕਿੱਡੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੇ ॥

ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਕਹੈ ਸੇਵਕੁ ਜਨੁ ਮਾਨੈ

ਪਰਤਖਿ ਗੁਰੂ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥ ਅੰਗ- ੯੮੨

ਬਾਣੀ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਲਓ। ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਜ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਪੁੱਤਰ ਵਾਸਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਜਪਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਵੱਡੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਭਾਈ ਕੀ ਡਰੋਲੀ ਗਏ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਈ ਆਈ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿ ਇਥੇ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲਦੇ ਨੇ -

ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਜੇ ਕੋ ਮਾਗੈ ॥

ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਗੈ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੬

ਉਸ ਮਾਈ ਦੀ ਵਾਸਨਾ ਸੀ ਪੁੱਤਰ ਦੀ, ਪਰ ਇਥੇ ਤਾਂ ਸੁਣਿਐ ਕਿ ਚਾਰੋਂ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲਦੇ ਨੇ। ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ, ਮੋਕਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-

ਜੇ ਕੇ ਆਪੁਨਾ ਦੁਖੁ ਮਿਟਾਵੈ ॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਸਦ ਗਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੬

ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਧਿਆਵੈ -

ਸੋ ਐਸਾ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ ਮੇਰੇ ਜੀਅੜੇ

ਤਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਮੇਰੇ ਮਨਾ ॥ ਅੰਗ- ੬੨੦

ਜੇ ਕੇ ਆਪੁਨੀ ਸੋਭਾ ਲੋਰੈ ॥

ਸਾਧਸੰਗਿ ਇਹ ਹਉਮੈ ਛੋਰੈ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੬

ਜੇ ਸੋਭਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਛੱਡੋ -

ਹਉਮੈ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਵਿਰੋਧੁ ਹੈ

ਦੁਇ ਨ ਵਸਹਿ ਇਕ ਠਾਇ ॥ ਅੰਗ- ੫੬੦

ਹਉਮੈ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰੁ ਹੈ ਜਪੁ ਹਉਮੈ ਖੋਈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ -

ਮਿਲੈ ਸੁਖੁ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਸੋਭਾ ਚਿੰਤਾ ਲਾਹਿ ਹਮਾਰੀ ॥

ਅੰਗ- ੨੧੩

ਜੇ ਕੇ ਜਨਮ ਮਰਣ ਤੇ ਡਰੈ ॥

ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸਰਨੀ ਪਰੈ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੬

ਜਨਮ ਦਾ ਦੁਖ, ਮਰਨ ਦਾ ਦੁਖ, ਚਾਰ ਦੁਖ ਵੱਡੇ ਨੇ -

ਦੁਖੁ ਵੇਛੋੜਾ ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਭੂਖ ॥

ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਸਕਤਵਾਰ ਜਮਦੂਤ ॥

ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਰੋਗੁ ਲਗੈ ਤਨਿ ਧਾਇ ॥

ਵੈਦ ਨ ਭੋਲੇ ਦਾਰੂ ਲਾਇ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੫੬

ਸਾਰਿਆਂ ਦੁਖਾਂ ਦਾ, ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ -

ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਦੁ ਨਾਮੁ ॥ ਅੰਗ- ੨੨੪

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਜਪੋ।

ਜਪ ਮਨ ਸਤਿਨਾਮੁ ਸਦਾ ਸਤਿਨਾਮੁ॥

ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਪਦੇ ਨੇ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਈਏ। ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਹੈ -

ਜਿਸੁ ਜਨ ਕਉ ਪ੍ਰਭ ਦਰਸ ਪਿਆਸਾ ॥

ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਸਾ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੬

ਹੁਣ ਮਾਈ ਆਈ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ। ਸਿੱਧੀ ਸੀ ਮਾਈ ਵਿਚਾਰੀ। ਸੁਲੱਖਣੀ ਨਾਮ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ

ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਕਿ ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਖਾਲੀ ਹੈ, ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪਾਓ। ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋ ਗਏ। 'ਸੇਵਾ ਥੋਰੀ ਮਾਗਨੁ ਬਹੁਤਾ ॥' (ਅੰਗ-੨੩੮) ਕਿਉਂਕਿ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਫਲ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਤਾਂ ਸੱਤ ਜਨਮ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮਾਈ! ਤੂੰ ਆਈ ਤਾਂ ਹੈਂ, ਲਿਖਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਇਸ ਜਨਮ 'ਚ ਕੀ ਸੱਤ ਜਨਮ 'ਚ ਵੀ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ।

ਮਾਈ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਈ। ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਹੰਝੂ ਵਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਮਿਲੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ। ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮਾਈ! ਇਸ ਦਰ 'ਤੇ ਜੋ ਆਵੇ, ਸੋ ਰਾਜੀ ਜਾਵੇ, ਮਨ ਮੰਗੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਪਾਵੇ। ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਂਦੀ ਕਿਉਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈਂ? ਇਥੇ ਤਾਂ ਰੋਂਦੇ ਆਂਦੇ, ਹਸਦੇ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੇਰੀ ਭਾਵਨਾ 'ਚ ਜ਼ਰੂਰ ਫਰਕ ਹੋਣਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਆਈ ਸੀ ਕਿ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲਦੇ ਨੇ ਇਥੋਂ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਕ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਅੱਗੋਂ ਬਚਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸੱਤ ਜਨਮ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਜੁਗਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੁਗਤੀ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤੁ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕਉ ਸਦਾ ਨਮਸਕਾਰੁ ॥ ਅੰਗ- ੨੯੫

ਇਹ ਜੁਗਤੀਆਂ ਸੀਨੇ-ਬ-ਸੀਨੇ ਚਲੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਤਿਪੁਰਸ਼ ਜੁਗਤ ਦਸ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੇ ਜਿਹੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਾਸਤੇ। ਬਾਣੀ ਤਾਂ ਓਹੀ ਹੈ ਪਰ ਦਸ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ, ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਾਈ! ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਦੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਤੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜੇ ਓਥੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਾ ਕੇ ਆਈ, ਓਥੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਲਿਖਣਾ ਸੀ, ਇਥੇ ਲਿਖ ਦੇਵੋ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀਂ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਟਹਿਲਣ ਵਾਸਤੇ, ਓਸ ਸਮੇਂ ਤੂੰ ਆ ਜਾਈਂ, ਕਲਮ ਲੈ ਆਈਂ, ਦਵਾਤ ਲੈ ਆਈਂ। ਲਿਖਾ ਲਈਂ। ਫੇਰ ਆਪੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਲਿਖ ਦੇਣਗੇ

ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੱਥ ਵਸ। ਗੁਰੂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਭ ਕੁਝ ਹੱਥ ਵਸ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਭਾਵਨਾ 'ਚ ਫਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ -

ਚਰਨ ਸਰਨ ਗੁਰ ਏਕ ਪੈਂਡਾ ਜਾਏ ਚਲ,
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋਟ ਪੈਂਡਾ ਆਗੈ ਹੋਇ ਲੇਤ ਹੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਫਲ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ-

ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰਾਲਾ।
ਜਾਣਹੁ ਧਰਤੀ ਧਰਮ ਕੀ ਸਚੀ ਧਰਮਸਾਲਾ।
ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੁ ਲੁਣੈ ਫਲ ਕਰਮ ਸਮਾਲਾ।
ਜਿਉ ਕਰਿ ਨਿਰਮਲੁ ਆਰਸੀ ਜਗੁ ਵੇਖਣਿ ਵਾਲਾ।
ਜੇਹਾ ਮੁਹੁ ਕਰਿ ਭਾਲੀਐ ਤੇਹੇ ਵੇਖਾਲਾ।
ਸੇਵਕ ਦਰਗਹ ਸੁਰਖਰੁ ਵੇਮੁਖੁ ਮੁਹ ਕਾਲਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩੪/੧

ਜੁਗਤ ਦਸ ਦਿਤੀ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਏ, ਮਾਈ ਦੌੜ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆ ਗਈ। ਘੋੜੇ ਦੀ ਲਗਾਮ ਫੜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਜੋ ਕਲਮ ਦਵਾਤ ਸੀ, ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਕਲਮ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹਸਤ ਕਮਲ ਵਿਚ ਫੜਾਉਂਦੀ ਹੈ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਕਾਗਜ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਕਰਮਾਂ 'ਚ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਓਥੇ ਲਿਖਣਾ ਸੀ, ਜੇ ਓਥੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਇਥੇ ਲਿਖ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ -

ਲਖ ਖੁਸੀਆ ਪਾਤਿਸਾਹੀਆ
ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ ॥
ਨਿਮਖ ਏਕ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੇਇ
ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਸੀਤਲੁ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ- ੪੪

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਭੇਤੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜੁਗਤ ਦਸੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੋਈ, ਬੇਨਤੀ, ਅਰਦਾਸ -

ਬਿਰਥੀ ਕਦੇ ਨ ਹੋਵਈ ਜਨ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ ॥
ਨਾਨਕ ਜੋਰੁ ਗੋਵਿੰਦ ਕਾ ਪੁਰਨ ਗੁਣਤਾਸਿ ॥

ਅੰਗ- ੮੧੯

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ, ਕਹਿੰਦੇ, ਲਿਆ ਮਾਈ। ਲਿਖਾ ਕੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ, ਸਿਫਾਰਸ਼ ਆਈ ਹੈ ਤੇਰੀ, ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਮੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਲਿਆ ਲਿਖ ਦੇਈਏ। ਜਦੋਂ ਲਿਖਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਘੋੜੇ ਦਾ ਪੌੜ ਹਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਲਿਖਣਾ ਸੀ, ਏਕੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੁਲ੍ਹਾ ਰਹਿ

ਗਿਆ, ਸੱਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਲੈ
ਮਾਈ! ਤੇਰੇ ਹੁਣ ਸੱਤ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣਗੇ। ਮਾਤਾ ਨੂੰ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਚਲੇ ਦਾਤ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਸੱਤਾਂ ਦੇ
ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਈਂ। ਉਸੇ
ਸਮੇਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜੱਟ
ਜਿੰਮੀਦਾਰ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਐਨੀ ਵਿਹਲ ਕਿੱਥੇ।
ਦੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਹਲ ਵਾਹੁੰਗੇ, ਦੇ ਪੱਠੇ ਵੱਢ
ਕੇ ਲਿਆਉਣਗੇ, ਦੇ ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਗੇ,
ਇਕ ਚੌਧਰ ਵੀ ਚਾਹੀਦੈ, ਉਹਨਾਂ ਉਪਰ
ਲੰਬੜਦਾਰੀ ਵਾਸਤੇ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਗਿਣਾ ਦਿਤੇ। ਇਹ
ਹੈ -

ਦਾਤਿ ਪਿਆਰੀ ਵਿਸਰਿਆ ਦਾਤਾਰਾ ॥

ਜਾਣੈ ਨਾਹੀ ਮਰਣੁ ਵਿਚਾਰਾ ॥ ਅੰਗ- ੬੭੬

ਫੇਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਦੀਆਂ ਹੀ
ਦਾਤਾਂ ਨੇ। ਜਾ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰ ਕਿ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਨੇ,
ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰ, ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ। ਫੇਰ ਮਾਈ ਨੇ ਇਕ
ਬੱਚਾ ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾਇਆ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ
'ਤੇ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ
ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੋੜਦਾ।
ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ ਬਚਨ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਵੇ
ਗੁਰੂ, ਪਰ ਪਿਆਰਿਆ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਕਰਦਾ
ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛੁਡਾਵੈ ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੁਟੈ ਮੋਹਿ ॥

ਏਕ ਸਮੈ ਮੇ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ

ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੇ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੫੨

ਕਹਿੰਦੇ, ਮੇਰੀ ਬੰਨੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਗਤ ਛੁਡਾ
ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ, ਭਗਤਾਂ
ਦਾ ਕੀਤਾ ਬਚਨ ਮੈਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ -

ਭਗਤ ਮੁਖੈ ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਸੇ ਵਚਨ ਹੋਵੰਦੇ ॥ ਅੰਗ - ੩੦੬

ਦਾਸ ਅਨਿੰਨ ਮੇਰੇ ਨਿਜ ਰੂਪ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੫੨

ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਸਦਾ ਹੀ ਰਖਦਾ ਆਇਆ -

ਹਰਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਭਗਤ ਉਪਾਇਆ

ਪੈਜ ਰਖਦਾ ਆਇਆ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥

ਹਰਣਾਖਸੁ ਦੁਸਟੁ ਹਰਿ ਮਾਰਿਆ ਪ੍ਰਹਲਾਦੁ ਤਰਾਇਆ ॥

ਅਹੰਕਾਰੀਆ ਨਿੰਦਕਾ ਪਿਠਿ ਦੇਇ

ਨਾਮਦੇਉ ਮੁਖਿ ਲਾਇਆ ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਐਸਾ ਹਰਿ ਸੇਵਿਆ ਅੰਤਿ ਲਏ ਛੁਡਾਇਆ ॥

ਅੰਗ- ੪੫੧

ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਆਰਤਾ ਕਰਦੇ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ
ਨੇ-

ਗੋਪਾਲ ਤੇਰਾ ਆਰਤਾ ॥

ਜੋ ਜਨ ਤੁਮਰੀ ਭਗਤਿ ਕਰੰਤੇ ਤਿਨ ਕੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰਤਾ ॥ ੧

॥ ਰਹਾਉ ॥

ਦਾਲਿ ਸੀਧਾ ਮਾਗਉ ਘੀਉ ॥

ਹਮਰਾ ਖੁਸੀ ਕਰੈ ਨਿਤ ਜੀਉ ॥

ਪਨੀਆ ਛਾਦਨੁ ਨੀਕਾ ॥

ਅਨਾਜੁ ਮਗਉ ਸਤ ਸੀ ਕਾ ॥ ੧ ॥

ਗਉ ਭੈਸ ਮਗਉ ਲਾਵੇਰੀ ॥

ਇਕ ਤਾਜਨਿ ਤੁਰੀ ਚੰਗੇਰੀ ॥

ਘਰ ਕੀ ਗੀਹਨਿ ਚੰਗੀ ॥ ਜਨੁ ਧੰਨਾ ਲੇਵੈ ਮੰਗੀ ॥

ਅੰਗ- ੬੯੫

ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ
ਕਿ ਸਵਾਰੀ ਵੀ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇ। ਘਰ ਵਾਲੀ ਵੀ
ਚੰਗੀ ਹੋਵੇ, ਸਾਧੂ ਸੰਤ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ
ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ, ਦੁੱਧ ਦੀ ਵੀ ਘਾਟ ਨਾ ਰਹੇ।

ਆਹ ਲੋਕ ਵੀ, ਪਰਲੋਕ ਵੀ ਸਫਲਾ ਹੋ
ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰਿੱਧੀਆਂ-
ਸਿੱਧੀਆਂ, ਨਉ ਨਿਧੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਲਗੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ
ਨੇ। ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ
ਕਰਕੇ-

ਸੋ ਐਸਾ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ ਮੇਰੇ ਜੀਅੜੇ

ਤਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਮੇਰੇ ਮਨਾ ॥

ਜਪਿ ਮਨ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ॥

ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਮੁਖ ਉਜਲ ਹੋਈ ਹੈ

ਨਿਤ ਧਿਆਈਐ ਹਰਿ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨਾ ॥

ਅੰਗ- ੬੭੦

ਸੋ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੋ। 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ'
ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰੂਹਾਨੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ
ਸਾਰੀਆਂ ਜੁਗਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਨਾਮ ਜਪਣਾ
ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿਚ
ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ -

ਅਕਲੀ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਵੀਐ ਅਕਲੀ ਪਾਈਐ ਮਾਨੁ ॥

ਅਕਲੀ ਪੜਿ ਕੈ ਬੁਝੀਐ ਅਕਲੀ ਕੀਚੈ ਦਾਨੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੪੫

ਸਾਰੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਰੋ। ਨਾਮ ਨਾਲ
ਜੁੜੋ।

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਹੁ ਸੰਤ ਮੀਤ ॥

ਸਾਵਧਾਨ ਏਕਾਗਰ ਚੀਤ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੫

ਫੇਰ ਆਪੇ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ
ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ - ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਹਰਿ ਜੀਉ ਸਚਾ ਸਚੁ ਹੈ ਸਚੀ ਗੁਰਬਾਣੀ॥

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ - ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 16 ਸਤੰਬਰ)

ਭਾਈ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ

ਹਰਿ ਜੀਉ ਸਚਾ ਸਚੁ ਹੈ ਸਚੀ ਗੁਰਬਾਣੀ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸਚੁ ਪਛਾਣੀਐ ਸਚਿ ਸਹਜਿ ਸਮਾਣੀ॥

ਅੰਗ - ੫੧੫

ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਦਾ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਤਿ ਹੈ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੱਚ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਿਕ ਅਡੋਲਤਾ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਸਦੀਵੀ ਜਾਗਣਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਮੈਂ-ਮੈਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੌਂਦਾ, ਜੀਵਨ ਰੁਪੀ ਰਾਤ ਜਾਗਦਿਆਂ ਹੀ ਬੀਤਦੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਸੁਆਦ ਮਾਣਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਵੱਡਿਆਂ ਪੁੰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਬੇਸਮਝ ਲੋਕ ਖਪ-ਖਪ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਅੰਧੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੱਚਮੁੱਚ 'ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਕਾਸਿਓ' ਦਾ ਅਸਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ, ਬਾਹਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਸਤੂਆਂ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਉਣ, ਉਹ ਬਾਹਰ ਦਾ ਅੰਧੇਰਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਮੌਜੂਦ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ, ਉਹ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਅੰਧੇਰਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਦਾ ਅੰਧੇਰਾ ਹੈ। ਜੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਏ, ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਰੁਪੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੀਵੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ 'ਚੋਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋਚਿਓ ਰਾਗ ਵਿਚ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਅੰਧਿਆਰੇ ਦੀਪਕੁ ਚਹੀਐ ॥

ਇਕ ਬਸਤੁ ਅਗੋਚਰ ਲਹੀਐ ॥

ਅੰਗ- ੬੫੫

ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਗੋਚਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਜ਼ਰ

ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਦਿਸਟੁ ਅਗੋਚਰੁ ਪਕੜਿਆ ਗੁਰ ਸਬਦੀ

ਹਉ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਬਲਿਹਾਰੀਐ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੧੪

ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੈ, ਪਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਵਸਿਆ। ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦਾ ਚੇਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸੁੱਤੀ ਸੁਰਤ ਹੈ, ਬੇਹੋਸ਼ ਸੁਰਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਗਾਥਾ ਹੈ - ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੇਤਰਹੀਣ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਖਾਣੇ 'ਤੇ ਸੱਦਿਆ, ਨੇਤਰਹੀਣ ਬੰਦਾ ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਅਕਸਰ ਨੇਤਰਹੀਣ ਬੰਦੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਵਾਕਫ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਟੋਹ-ਟੋਹ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭੋਜਨ ਛਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੇਤਰਹੀਣ ਬੰਦਾ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਘਰ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਹਰ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਕਾਫੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਦੀਵਾ ਜਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਵੀਂ। ਨੇਤਰਹੀਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੱਖ, ਮੈਂ ਦੀਵਾ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਰੱਬ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਭਾਵੇਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਦੂਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਦੂਸਰਾ ਬੰਦਾ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਠੋਕਰ ਨਾ ਮਾਰੇ, ਤੇਰੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਦੀਵਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਠੋਕਰ ਤੋਂ ਬਚਿਆਂ ਰਹੇਗਾ। ਗੱਲ ਮੰਨ ਕੇ ਨੇਤਰਹੀਣ ਦੀਵਾ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਸਫਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਆਉਂਦੇ ਇਕ ਸਾਇਕਲ ਸਵਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਮਾਰੀ, ਦੋਵੇਂ ਡਿੱਗ ਪਏ, ਨੇਤਰਹੀਣ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਓਏ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਦੀਵਾ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।' ਦੀਵਾ ਵੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਡਿੱਗਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜਨਾਬ ਮਾਫ ਕਰਨਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਦੀਵਾ ਤਾਂ ਹੈ ਸੀ ਪਰ ਬੁਝਿਆ ਦੀਵਾ; ਕਿਤੇ ਹਵਾ ਨਾਲ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹੀ ਦੀਵਾ ਬੁਝ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਬੁਝਿਆ ਦੀਪਕ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਸਫਰ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਬੁਝਿਆ ਦੀਪਕ ਲੈ ਕੇ ਸਫਰ

ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਚੋਟਾਂ ਹੀ ਖਾਵਾਂਗੇ।" ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਅੱਜ ਬੁਝਿਆ ਦੀਪਕ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਕਰ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਵੀ ਬੁਝਿਆ ਦੀਪਕ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਮਨ ਤੇ ਬੁੱਧੀ ਹਨ, ਪਰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਸੁਰਤ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹਨ, ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਮਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ, ਮੈਂ-ਮੇਰੀ, ਵਿਚ ਰਹਿਣਗੇ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਕੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਨ ਬੁੱਧੀ ਸਹੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਥਨ ਹੈ -

ਮੰਨੈ ਸੁਰਤਿ ਹੋਵੈ ਮਨਿ ਬੁਧਿ ॥

ਮੰਨੈ ਸਗਲ ਭਵਣ ਕੀ ਸੁਧਿ ॥

ਅੰਗ - ੩

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ, ਮਨ ਬੁੱਧੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਐਸੀ ਸੋਝੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਉਹ ਚੋਟਾਂ ਨਹੀਂ ਖਾਣਗੇ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਰਤ ਦੇ ਬੁਝੇ ਹੋਏ ਦੀਪਕ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਪੋਥੀ ਪੁਰਾਣ ਕਮਾਈਐ ॥

ਭਉ ਵਟੀ ਇਤੁ ਤਨਿ ਪਾਈਐ ॥

ਸਚੁ ਬੁਝਣੁ ਆਣਿ ਜਲਾਈਐ ॥ ੨ ॥

ਇਹੁ ਤੇਲੁ ਦੀਵਾ ਇਉ ਜਲੈ ॥

ਕਰਿ ਚਾਨਣੁ ਸਾਹਿਬੁ ਤਉ ਮਿਲੈ ॥

ਅੰਗ- ੨੫

ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਾਵਨ ਫੁਰਮਾਨ 'ਪੋਥੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕਾ ਥਾਨ' ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਣਾਈਏ। ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੇ ਭਉ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਵੱਟੀ ਬਣਾਈਏ। ਸੱਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਦਾ ਦੀਵਾ ਜਗਾ ਲਈਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦਿ ਉਜਾਰੇ ਦੀਪਾ ॥

ਬਿਨਸਿਓ ਅੰਧਕਾਰ ਤਿਹ ਮੰਦਰਿ

ਰਤਨ ਕੋਠੜੀ ਖੁਲੀ ਅਨੂਪਾ ॥

ਅੰਗ- ੮੨੧

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰੀਏ, ਪਰ ਮਾਤਰ ਬਾਹਰੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਦੱਸੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਣਾਈਏ ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਵੀ ਤਾਂ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ ਸਭੁ ਕੋ ਵੇਖਦਾ ਜੇਤਾ ਜਗਤੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਡਿਠੈ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜਿਚਰੁ ਸਬਦਿ ਨ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਅੰਗ- ੫੯੪

ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਕਿਵੇਂ ਸੰਵਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ। ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।

ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ

1. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠਣਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ।

ਝਲਾਘੇ ਉਠਿ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਨਿਸਿ ਬਾਸਰ ਆਰਾਧਿ ॥

ਕਾਰਾ ਤੁਝੈ ਨ ਬਿਆਪਈ ਨਾਨਕ ਮਿਟੈ ਉਪਾਧਿ ॥

ਅੰਗ- ੨੫੫

ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੇ ਕਥਨ ਹੈ -

ਪਰਭਾਤੇ ਪ੍ਰਭ ਨਾਮਿ ਜਪਿ ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਣ ਧਿਆਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੦੯੯

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਇਹ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ

ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥

ਅੰਗ- ੩੦੫

2. ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਕੇ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ, ਕੁਝ ਪੈਸਾ ਧਰਮ ਲੇਖੇ ਵੀ ਲਗਾਉਣਾ।

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ ॥

ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੪੫

3. ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਕ ਖੋਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ।

ਹਕੁ ਪਰਾਇਆ ਨਾਨਕਾ ਉਸੁ ਸੁਅਰ ਉਸੁ ਗਾਇ ॥

ਗੁਰੁ ਪੀਰੁ ਹਾਮਾ ਤਾ ਭਰੇ ਜਾ ਮੁਰਦਾਰੁ ਨ ਖਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੧

4. ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਜੋ ਸਾੜਾ ਕਰਨਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਰਾਈ ਤਾਤ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਇਸ ਪਰਾਈ ਤਾਤ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ॥

ਜਬ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੯

5. ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਸੁਣਨੀ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੈ ਕੀ ਨਾਹੀ ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਕਰੰਨਿ ॥

ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ ਨਰਕੇ ਘੋਰਿ ਪਵੰਨਿ ॥

ਅੰਗ- ੭੫੫

6. ਫਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਮਿੱਠਾ ਬੋਲ ਕੇ

ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਫਿੱਕਾ ਬੋਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਦੁਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਨਾਨਕ ਫਿਕੈ ਬੋਲੀਐ ਤਨੁ ਮਨੁ ਫਿਕਾ ਹੋਇ ॥
ਫਿਕੈ ਫਿਕਾ ਸਦੀਐ ਫਿਕੈ ਫਿਕੀ ਸੋਇ ॥
ਫਿਕਾ ਦਰਗਹ ਸਟੀਐ ਮੁਹਿ ਖੁਕਾ ਫਿਕੇ ਪਾਇ ॥
ਫਿਕਾ ਮੁਰਖੁ ਆਖੀਐ ਪਾਣਾ ਲਹੈ ਸਜਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੪੭੩

7. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਪਰ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ, ਪੁਰਸ਼ ਲਈ, 'ਪਰ ਤ੍ਰਿਆ ਰੂਪ ਨ ਪੇਖੈ ਨੇਤਰ' ਅਤੇ ਔਰਤ ਲਈ -

ਜਿਨਾ ਨਾਉ ਸੁਹਾਗਣੀ ਤਿਨਾ ਝਾਕ ਨ ਹੋਰ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੮੪

8. ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹਾਂ। ਜਿੱਥੇ ਹੰਕਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਉਮੈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਟਿਕ ਸਕਦਾ।

ਹਉਮੈ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਵਿਰੋਧੁ ਹੈ
ਦੁਇ ਨ ਵਸਹਿ ਇਕ ਠਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੫੬੦

9. ਸੇਵਾ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਹਉਮੈ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ-
ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਸੇਵਾ ਨ ਹੋਵਈ ਤਾ ਮਨੁ ਬਿਰਥਾ ਜਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੫੬੦

10. ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ -

ਬੋਲੀਐ ਸਚੁ ਧਰਮੁ ਝੂਠੁ ਨ ਬੋਲੀਐ ॥
ਜੇ ਗੁਰੁ ਦਸੈ ਵਾਟ ਮੁਰੀਦਾ ਜੋਲੀਐ ॥

ਅੰਗ - ੪੮੮

11. ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਮੋਹ, ਮਮਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਵੈਰਾਗ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੈਰਾਗ ਉਪਰਾਮਤਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਹੇ, ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹੀਏ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਹੈ।

ਜਿਉ ਸੁਪਨਾ ਅਰੁ ਪੇਖਨਾ ਐਸੇ ਜਗ ਕਉ ਜਾਨਿ ॥
ਇਨ ਮੈ ਕਛੁ ਸਾਚੇ ਨਹੀ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਭਗਵਾਨ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੨੭

12. ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ -

ਜਿਤੁ ਪੀਤੈ ਮਤਿ ਦੂਰਿ ਹੋਇ ਬਰਲੁ ਪਵੈ ਵਿਚਿ ਆਇ ॥
ਆਪਣਾ ਪਰਾਇਆ ਨ ਪਛਾਣਈ ਖਸਮਹੁ ਧਕੇ ਖਾਇ ॥
ਜਿਤੁ ਪੀਤੈ ਖਸਮੁ ਵਿਸਰੈ ਦਰਗਹ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ ॥
ਝੂਠਾ ਮਦੁ ਮੂਲਿ ਨ ਪੀਚਈ ਜੇ ਕਾ ਪਾਰਿ ਵਸਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੫੫੪

13. ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬ੍ਰਹਮ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਮੇਰੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ

ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਹਰ ਬੰਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿ ਜਨੁ ਜਨ ਮਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥

ਏਕਹਿ ਆਪਿ ਨਹੀ ਕਛੁ ਭਰਮੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੮੭

14. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਜੋਤ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ।

ਸਭੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਹੈ ਸਭੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਹੈ ਗੋਬਿੰਦੁ ਬਿਨੁ ਨਹੀ ਕੋਈ ॥

ਸੁਤੁ ਏਕੁ ਮਣਿ ਸਤ ਸਹੰਸ ਜੈਸੇ ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ ॥

ਅੰਗ- ੪੮੫

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਹੁ ਕਿਸ ਨੋ ਕਹੀਐ ਸਗਲੇ ਜੀਅ ਤੁਮਾਰੇ ॥

ਅੰਗ- ੩੮੩

ਅਤੇ ਬੜਾ ਸੁੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਮਾਟੀ ਏਕ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਸਾਜੀ ਸਾਜਨਹਾਰੈ ॥

ਨਾ ਕਛੁ ਪੋਚ ਮਾਟੀ ਕੇ ਭਾਂਡੇ ਨਾ ਕਛੁ ਪੋਚ ਕੁੰਭਾਰੈ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੫੦

ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਪਦਮ ਵਿਭੂਸ਼ਨ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੜਾ ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਘੜੇ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਕ ਘੜਾ ਵੇਖਿਆ, ਫਿਰ ਇਕ ਹੋਰ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਤਿੜਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸਾਥੀ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਇਹ ਤਿੜਕਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਨਿਕੰਮਾ ਹੈ, ਛੱਡ ਇਹ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਣਾ। ਘੜਿਆ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਭੈੜੇ ਮੰਦੇ ਘੜੇ ਛੱਡਦੇ ਗਏ ਤਾਂ ਘੜਿਆਂ ਦੀ ਅੰਤਮ ਆਤਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲਮ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ-

ਰਲ ਦੇ ਚਾਕਰ ਘਰ ਘਮਿਆਰਾ ਭਾਂਡੇ ਲੈਣ ਜੋ ਆਏ,

ਚਿਥੇ, ਪਿੱਲੇ ਤਿੜਕੇ ਦੱਸਣ ਵੇਖਣ ਜਾਂ ਟਣਕਾਏ।

ਭਾਂਡੇ ਬੋਲੇ ਸ਼ਾਲਾ ਜੀਓ, ਸਾਡੇ ਐਬ ਨਾ ਫੋਲੋ

ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਆਪ ਬਣੇ ਹਾਂ,

ਜਾ ਉਸ ਆਖੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਬਣਾਏ।

ਇਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਦੋਂ ਇਕ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਸਭ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਣੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸਾਜਿਆ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਫਰਤ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਭੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਹੈ ਸਭੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਹੈ ਗੋਬਿੰਦੁ ਬਿਨੁ ਨਹੀ ਕੋਈ ॥

ਸੁਤੁ ਏਕੁ ਮਣਿ ਸਤ ਸਹੰਸ ਜੈਸੇ ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ ॥

ਅੰਗ- ੪੮੫

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ (ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ)

ਨਬਜ਼ਿ ਦਿਲ ਚੂੰ ਮੁਰਸ਼ਦਿ ਕਾਮਿਲ ਸ਼ਨਾਖਤ
ਜ਼ਿੰਦਗੀਇ ਉਮਰ ਰਾ ਹਾਸਿਲ ਸ਼ਨਾਖਤ॥

ਜਦ ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਦਕਾ ਉਮਰ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ
ਜੀਵਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੀ
ਮਾਲਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਜ਼ ਬਰਾਇ ਆਂ ਕਿ ਈਂ ਪੈਦਾ ਸ਼ੁਦਾ
ਦਰ ਫ਼ਿਰਾਕਸ਼ ਵਾਲਾ ਓ ਸ਼ੈਦਾ ਸ਼ੁਦਾ॥

ਇਹ ਜੀਵ ਉਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜਨਮਿਆ
ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨਾ ਹੋਇਆ
ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

ਈਂ ਮਤਾਅ ਅੰਦਰ ਦੁਕਾਨਿ ਹੱਕ ਬਵਦ
ਮੁਰਸ਼ਦਿ ਕਾਮਿਲ ਨਿਸ਼ਾਨਿ ਹੱਕ ਬਵਦ॥

ਇਹ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਸੱਚ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ, ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰੱਬ ਦਾ ਹੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੁਰਸ਼ਦਿ ਕਾਮਿਲ ਦਿਹਦ ਪਾਕੀ ਤੁਰਾ
ਮੀ ਕਸ਼ਦ ਅਜ਼ ਚਾਹਿ ਗ਼ਮਨਾਕੀ ਤੁਰਾ॥

ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੈਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਹੈ,
ਅਤੇ ਤੈਨੂੰ ਸੋਗ ਦੇ ਖੂਹ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮੁਰਸ਼ਦਿ ਕਾਮਿਲ ਇਲਾਜਿ ਦਿਲ ਕੁਨਦ,
ਈਂ ਮੁਰਾਦਿ ਦਿਲ ਬਦਿਲ ਹਾਸਿਲ ਕੁਨਦ॥

ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਦਾ
ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੀ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਹਬਤਿ ਆਰਿਫ਼ ਅਜ਼ਬ ਦੌਲਤ ਬਵਦ,
ਈਂ ਹਮਾ ਮੋਕੂਫ਼ ਬਰ ਸੁਹਬਤ ਬਵਦ॥

ਸੰਤ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਜ਼ਬ ਦੌਲਤ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ
ਸੰਗਤ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਹੈ।

ਐ ਅਜ਼ੀਜ਼ਿ ਮਨ ਸ਼ਿਨੌ ਅਜ਼ ਮਨ ਸਖੁਨ
ਤਾ ਬਯਾਬੀ ਰਾਹ ਅੰਦਰ ਜਾਨੋ ਤਨ॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਅਜ਼ੀਜ਼, ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਤੈਨੂੰ
ਜਾਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਭੇਤ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ।

ਤਾਲਿਬ ਮਰਦਾਨਿ ਹੱਕ ਰਾ ਦੂਸਤਦਾਰ
ਗ਼ੈਰ ਜ਼ਿਕਰਸ਼ ਬਰ ਜ਼ੁਬਾਂ ਹਰਫ਼ੇ ਮਯਾਰ॥

ਤੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਢੂੰਡਾਉਆਂ ਦਾ ਸੱਜਨ
ਬਣ ਜਾ, ਰੱਬ ਦੇ ਜਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ
ਜੀਭ ਤੇ ਨਾ ਲਿਆ।

ਖ਼ਾਕ ਸੌ ਮਰਦਾਨਿ ਹੱਕ ਰਾ ਖ਼ਾਕ ਬਾਸ
ਨੇ ਪਏ ਦੁਨੀਆਇ ਦੂੰ ਗ਼ਮਨਾਕ ਬਾਸ॥

ਤੂੰ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਜਾ। ਰੱਬ ਦੇ ਭਗਤਾਂ (ਦੇ ਰਾਹ)
ਦੀ ਧੂੜ ਹੋ ਰਹੁ, ਤੂੰ ਇਸ ਹੋਛੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ
ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਨਾ ਹੋ।

ਗਰ ਤੂ ਖ਼ਾਨੀ ਨੁਸਖ਼ਾ ਅਜ਼ ਸ਼ਾਨਿ ਇਸ਼ਕ
ਮੀਸ਼ਵੀ ਸਰ ਦਫ਼ਤਰਿ ਦੀਵਾਨਿ ਇਸ਼ਕ॥

ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ
ਲਵੇਂ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਸਰਨਾਵਾਂ ਬਣ
ਜਾਏਂ।

ਇਸ਼ਕਿ ਮੌਲਾ ਮਰ ਤੁਰਾ ਮੌਲਾ ਕੁਨਦ
ਦਰ ਦੇ ਆਲਮ ਮਿਹਤਰੇ ਔਲਾ ਕੁਨਦ॥

ਰੱਬ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣਾ
ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਜਹਾਨਾਂ ਵਿਚ ਉੱਚਾ ਅਤੇ
ਸਿਰਕੱਢ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਯਾ ਇਲਾਹੀ ਈਂ ਦਿਲਮ ਰਾ ਸ਼ੌਕ ਦਿਹ
ਲਜ਼ਤੇ ਅਜ਼ ਸ਼ੌਕਿ ਖ਼ਾਸੇ ਜ਼ੋਕ ਦਿਹ॥

ਹੇ ਰੱਬ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਇਸ ਦਿਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ
ਰਾਹ ਦੱਸ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਚਾਉ ਦਾ
ਰਸ ਬਖ਼ਸ਼।

ਤਾ ਬ-ਯਾਦਤ ਬਿਗੁਜ਼ਰਦ ਰੂਜ਼ੇ ਸ਼ਬਮ
ਦਿਹ ਰਹਾਈ ਬੰਦਾ ਰਾ ਅਜ਼ ਬੰਦਿ ਗ਼ਮ॥

ਤਾਂ ਜੋ ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਦਿਨ ਰਾਤ
ਗੁਜ਼ਰੇ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਫ਼ਿਕਰਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ਮਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਤੋਂ
ਮੁਕਤੀ ਬਖ਼ਸ਼।

ਦੌਲਤੇ ਆਂ ਦਿਹ ਕਿ ਬਾਸ਼ਦ ਪਾਇਦਾਰ
ਸੁਹਬਤੇ ਆਂ ਦੇਹ ਕਿ ਬਾਸ਼ਦ ਗ਼ਮਗੁਸਾਰ॥

ਤੂੰ ਅਜ਼ਿਹੀ ਦੌਲਤ ਬਖ਼ਸ਼ ਜੋ ਸਦੀਵੀ ਹੋਵੇ,
ਤੂੰ ਅਜ਼ਿਹੀ ਸੰਗਤ ਬਖ਼ਸ਼ ਜੋ ਗ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ
ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਸਟੀਕ

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਮਨੀ ਸਿੰਘ

ਵਾਰ ੩

੧੮. (ਮੁਰੀਦ ਦੇ ਲੱਛਣ)

੧. ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗੱਲੀਂ ਹੋਵਣਾ।
੨. ਸਾਬਰ ਸਿਦਕ ਸ਼ਹੀਦ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।
੩. ਗੋਲਾ ਮੁੱਲ ਖਰੀਦ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ।
੪. ਨਾ ਤਿਸ ਭੁੱਖ ਨ ਨੀਂਦ ਨ ਖਾਣਾ ਸੋਵਣਾ।
੫. ਪੀਹਣ ਹੋਇ ਜਦੀਦ ਪਾਣੀ ਢੋਵਣਾ।
੬. ਪੱਖੇ ਦੀ ਤਾਗੀਦ ਪਗ ਮਲ ਧੋਵਣਾ।
੭. ਸੇਵਕ ਹੋਇ ਸੰਜੀਦ ਨ ਹੱਸਣ ਰੋਵਣਾ।
੮. ਦਰ ਦਰਵੇਸ਼ ਰਸੀਦ ਪਿਰਮ ਰਸ ਭੋਵਣਾ।
੯. ਚੰਦ ਮੁਬਾਰਖ ਈਦ ਪੁੱਗ ਖਲੋਵਣਾ।

ਪਦ ਅਰਥ - ਮੁਰੀਦ-ਚੇਲਾ, ਸ਼ਿਸ਼। ਸਾਬਰ-ਸੰਤੋਖੀ, ਸਹਾਰੇ ਵਾਲਾ। ਸ਼ਹੀਦ-ਗੁਰੂ ਲਈ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਜਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ=ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗਣਾ। ਜਦੀਦ=ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਵੇਂ ਤੇ ਖਿੜੇ ਰੂਹ ਵਾਲਾ, ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ। ਸੰਜੀਦ-ਵਜ਼ਨਦਾਰ, ਭਾਵ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ। ਰਸੀਦ-ਪੁਜਾ ਹੋਇਆ, ਪਹੁੰਚਣਾ। ਮੁਮਾਰਖ-ਮੁਬਾਰਕ, ਵਧਾਈਆਂ। ਪੁੱਗ-ਪੂਰਨ (ਚੰਦਰਮਾ) ਹੋ ਜਾਣਾ, ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਣਾ।

ਅਰਥ - ਪ੍ਰ: ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀਓ! ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਧਰਮ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਠੋਕੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਮੁਰੀਦ ਦੱਸਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕ ਯਕੀਨ ਭੀ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਰੀਦ ਦੇ ਸਹੀ ਲੱਛਣ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

੧. ਉ: - ਹੇ ਭਾਈਓ! ਜਦੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੰਸਾਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਜਾਂ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲੋਂ ਮੋਹ ਤੋੜਨਾ ਭਾਵ ਮੁਰਦੇ ਵਾਂਗ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਚੇਲਾ (ਮੁਰੀਦ) ਬਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ (ਹੀ) ਨਹੀਂ।

੨. (ਅਤੇ ਜੋ ਬੰਦਾ) ਸੰਤੋਖੀ ਤੇ ਸਿਦਕੀ ਹੈ (ਉਹ ਆਪਾ ਭਾਵ ਵਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੀ) ਸ਼ਹੀਦ ਆਪੇ ਨੂੰ ਗਵਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਭਰਮ ਤੇ ਭਉ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

੩. (ਉਹ) ਮੁੱਲ ਖਰੀਦੇ ਗੋਲੇ ਵਾਂਗੂੰ (ਹਰ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਰ) ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲਾਈ ਰੱਖੇ, ਭਾਵ ਜੁਟਿਆ ਹੀ ਰਹੇ।

੪. ਉਸ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਦਸ਼ਾ ਐਸੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁੱਖ, ਨਾ ਨੀਂਦ, ਨਾ ਖਾਣ ਦੀ ਖਿੱਚ, ਨਾਹੀ ਸੌਣ (ਆਰਾਮ ਕਰਨ) ਦਾ ਚੇਤਾ ਹੈ।

ਪ. ਉਹ ਚੱਕੀ 'ਤੇ ਹੱਥੀਂ ਆਟਾ ਪੀਂਹਦਾ (ਤੇ ਥਕਾਵਟ ਮੰਨਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ) ਅਤੇ ਉਹ ਸਦਾ ਪਾਣੀ ਭੀ ਢੋਂਦਾ ਹੈ।

੬. ਪੱਖਾ ਕਰਨ ਦੀ (ਭਾਵ ਝੱਲਣ ਦੀ) ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਕੀਦ ਹੈ, ਚਰਨ ਧੋਣ ਦੀ ਸੇਵਾ (ਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ) ਕਰਦਾ ਹੈ।

੭. (ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਹੋ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ) ਸੇਵਕੀ ਸੰਜੀਦਾ (ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ) ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, (ਉਹ) ਨ ਕਰੜੀ ਘਾਲਨਾ ਤੋਂ ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ (ਗੁਰੂ) ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ) ਹੱਸਦਾ (ਭਾਵ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦਾ) ਹੈ।

(੮) (ਬੱਸ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਦਾ) ਦਰਵੇਸ਼ ਬਣ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਪੁੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ: ਕਿਉਂ ਜੀ! ਐਸੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਆਖਰ ਫਲ ਕੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ?

(੯) ਉ: ਹੇ ਭਾਈਓ! ਐਸੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਚੰਦ ਦੇ ਚੜ੍ਹਨ ਤੇ ਈਦ ਦੀਆਂ ਮੁਬਾਰਕਾਂ (ਵਧਾਈਆਂ) ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਗ ਖਲੋਣ ਮਗਰੋਂ ਵਧਾਈਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਵ ਅਰਥ - ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਰੀਦ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਰਹੇ, ਆਪਾ ਭਾਵ ਨ ਜਣਾਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰ। ਫੁਰਮਾਨ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ -

ਮੁਲ ਖਰੀਦੀ ਲਾਲਾ ਗੋਲਾ ਮੇਰਾ ਨਾਉ ਸਭਾਗਾ ॥

ਅੰਗ - ੯੯੧

ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੧੨

ਸੀਸੁ ਵਢੇ ਕਰਿ ਬੈਸਣੁ ਦੀਜੈ ਵਿਣੁ ਸਿਰ ਸੇਵ ਕਰੀਜੈ ॥ ਅੰਗ - ੫੫੮

ਜਦ ਚੰਦ ਈਦ ਦਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਚੜ੍ਹਦੇ ਚੰਦ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ, ਉਹੀ ਫਿਰ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਪੁੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਕੀ ਆਪ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਹੀ ਕਹਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਜਾਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਮਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਦੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਿਖਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੀਦਾ ਹੈ।

੧੯. ਮੁਰੀਦ ਦੀ ਹੋਰ ਘਾਲਣਾ

੧. ਪੈਰੀਂ ਪੈ ਪਾ ਖਾਕ ਮੁਰੀਦੈ ਥੀਵਣਾ।
੨. ਗੁਰ ਮੂਰਤ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਮਰ ਮਰ ਜੀਵਣਾ।
੩. ਪਰਹਰ ਸਭੇ ਸਾਕ ਸੁਰੰਗ ਰੰਗੀਵਣਾ।
੪. ਹੋਰ ਨ ਝੱਖਣ ਝਾਕ ਸਰਨ ਮਨ ਸੀਵਣਾ।
੫. ਪਿਰਮ ਪਿਆਲਾ ਪਾਕ ਅਮਿਅ ਰਸ ਪੀਵਣਾ।
੬. ਮਸਕੀਨੀ ਅਉਤਾਕ ਅਸਥਿਰ ਥੀਵਣਾ।
੭. ਦਸ ਅਉਰਾਤ ਤਲਾਕ ਸਹਜਿ ਅਲੀਵਣਾ।
੮. ਸਾਵਧਾਨ ਗੁਰ ਵਾਕ ਨ ਮਨ ਭਰਮੀਵਣਾ।
੯. ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤਿ ਹੁਸ਼ਨਾਕ ਪਾਰ ਪਰੀਵਣਾ।

ਪਦ ਅਰਥ - ਪਾ ਖਾਕ-ਚਰਨ ਧੂੜੀ। ਮੁਸ਼ਤਾਕ-ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ, ਪ੍ਰੇਮੀ। ਝਾਕ-ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਲ ਤੱਕਣਾ, ਪਰਾਈ

ਝਾਕ। ਅਉਤਾਕ-ਵਸੇਨਾ। ਦਸ ਅਉਰਾਤ-ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੀਆ। ਅਲੀਵਣਾ-ਸਮਾ ਜਾਣਾ। ਹੁਸ਼ਨਾਕ-ਹੁਸ਼ਿਆਰ।

ਅਰਥ - ਪ੍ਰ: - ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀਓ! ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਦਕ ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਦਾ ਮੁਰੀਦ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਿਯਮ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ ਯੋਗ ਹਨ?

(੧) ਉ: - ਹੇ ਭਾਈ! ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹੋ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ (ਸ਼ਰਧਾਲੂ) ਮੁਰੀਦੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਤਾਂ ਉਹ) ਮੁਰੀਦ ਐਸਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਰਨੀ ਪੈ ਕੇ ਉਸੇ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਬਣ ਜਾਏ।

(੨) ਗੁਰੂ ਮੂਰਤ (ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਹੀ) ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਣ ਜਾਏ, (ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਲੋਂ) ਮਰੇ ਤੇ ਮਰ ਕੇ (ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਲਈ ਹੀ) ਜੀਵੇ।

(੩) ਸਾਕਾਂ ਸਨਬੰਧੀਆਂ, ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ (ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿ ਕੇ) (ਇਕ ਗੁਰੂ ਭਗਤੀ ਦੇ) ਸੁਹਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ (ਹੀ) ਰੰਗਿਆ ਜਾਏ।

(੪) ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਤਾਂਘ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਝਖਾਂ ਨਾ ਮਾਰੇ (ਬੱਸ, ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਦੀ) ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਮਨ ਨੂੰ ਸੀਉਂ ਛੱਡੋ, ਭਾਵ ਜੋੜ ਦੇਵੋ।

(੫) ਪਿਰੀ (ਪ੍ਰਭੂ) ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਹੀ ਪੀਂਦਾ ਰਹੋ।

(੬) ਗ਼ਰੀਬੀ ਧਾਰ ਕੇ, ਬੱਸ ਗ਼ਰੀਬੀ (ਨਿਰਮਾਣਤਾ) ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੋ, (ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਮੁਰੀਦੀ ਵਿਚ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ) ਹੀ ਪੱਕਾ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

(੭) ਦਸ ਔਰਤਾਂ (ਭਾਵ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਰਸ) ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇਵੋ, ਛੱਡ ਦੇਵੋ, ਤਾਂ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਖੇ ਜਾ ਰਹੇਗਾ।

(੮) ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਾਕਾਂ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕਮਾਵੇ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਨ ਪੈਣ ਦੇਵੇ।

(੯) (ਬੱਸ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਰੀਦ) ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਸੁਰਤਿ ਦੇ ਮੇਲ ਨੂੰ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਫੜੋ, (ਫਿਰ ਇਹ ਮੁਰੀਦੀ ਉਸ ਮੁਰੀਦ ਨੂੰ) ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ।

ਭਾਵਾਰਥ - ਮੁਰੀਦ ਸਦਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਰਾਇਣ ਰਹੇ, ਆਪ ਨੂੰ ਗ਼ਰੀਬ ਸਮਝੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਮਨ ਨੂੰ ਨਾ ਭਰਮਾਵੇ, ਅਨਿੰਨ ਭਗਤ ਰਹੋ। ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੋ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਲਸ, ਨੀਂਦ ਤੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਦਬਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀਆਂ

1. ਰਿਨੂਅਲ ਦਾ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਰਿਨੂਅਲ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੰਦਾ ਰਿਨੂਅਲ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਹੈ।
2. ਜੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਚੰਦਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਾ ਪੁਜਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਰਸੀਦ ਨੰਬਰ ਆਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੇ।
3. 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਛਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਤਰਣ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਜਾਂ ਦਫ਼ਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਪਿਸ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਭੰਡਾਰ

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ' ਵਾਲੇ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-44)

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧ ॥

ਭੁੰਗਰੁ ਦੇਖਿ ਡਰਾਵਣੈ

ਪੇਈਅੜੈ ਡਰੀਆਸੁ ॥

ਵੇਦਾਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਚ ਕੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਡਰਾਵਣੈ=ਭਿਆਨਕ ਭੁੰਗਰੁ=ਪਹਾੜ ਦੇਖਿ=ਵੇਖ ਕੇ ਇਸ ਮਾਤ ਲੋਕ ਰੂਪੀ, ਪੇਈਅੜੈ=ਪੇਕੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਬੁੱਧੀ, ਡਰੀਆਸੁ=ਡਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ -

ਉਚਉ ਪਰਬਤੁ ਗਾਖੜੈ

ਨਾ ਪਉੜੀ ਤਿਤੁ ਤਾਸੁ ॥

ਪ੍ਰਲੋਕ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ, ਉਚਉ=ਉੱਚੇ, ਪਰਬਤੁ=ਪਹਾੜਾਂ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ, ਬੜਾ ਗਾਖੜੈ=ਕਠਨ ਹੈ, ਤਿਤੁ=ਤਿਸ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ, ਤਾਸੁ=ਉਸ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਕੋਲ, ਪੁੰਨਾਂ ਰੂਪ ਪੌੜੀ ਨਾ=ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਤਰਿ ਜਾਣਿਆ

ਗੁਰਿ ਮੇਲੀ ਤਰੀਆਸੁ ॥ ੧ ॥

ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਤਰਿ=ਅੰਤਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ, ਮੇਲੀ=ਮੇਲ ਲੈਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਰੀਆਸੁ=ਤਰ ਗਏ ਹਨ ਅਥਵਾ ਆਸਾ ਰੂਪ ਨਦੀ ਤੋਂ ਤਰ ਕੇ ਮੁਕਤੀ ਰੂਪ ਕਿਨਾਰੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ।

ਭਾਈ ਰੇ ਭਵਜਲੁ ਬਿਖਮੁ ਡਰਾਂਉ ॥

ਚੇਤਨ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਭਰਾਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭੈ ਰੂਪੀ ਜਲ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਰਨਾ ਬੜਾ ਬਿਖਮੁ=ਕਠਿਨ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਂ ਕੋਸ਼ਾਂ ਰੂਪ ਪਹਾੜ ਹਨ ਅਤੇ ਡਰਾਂਉ=ਡਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਲਹੂ ਅਤੇ ਪਾਕ ਦੀ ਵੈਤਰਨੀ ਨਦੀ ਵਗ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬੜਾ ਡਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਲ ਨਾਲੋਂ ਬਰੀਕ

ਪੁਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਪੁੰਨੀ ਪੁਰਖ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਅੰਗ ਝੜ ਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਡਿਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬੜਾ ਕਠਿਨ ਹੈ।

ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਸਿ ਮਿਲੈ

ਗੁਰੁ ਤਾਰੇ ਹਰਿ ਨਾਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜੇਕਰ ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੋਂ ਰਸਿ=ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਵਾ: ਰਸਿ=ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਰਿ=ਹਰੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਕਿ ਪਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਪ ਮੁਕਤ ਰੂਪ ਹਨ।

ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਤਾਰ ਦੇਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਸਾ ਰੂਪ ਨਦੀ ਤੋਂ ਭਗਤੀ ਰੂਪ ਬੋੜੀ ਦੇ ਕੇ ਰਾਗ ਦਵੈਸ਼ ਨਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾ; ਸੋਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਰੂਪੀ ਨਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਤੁਲਹਾ ਦੇ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਤਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਚਲਾ ਚਲਾ ਜੇ ਕਰੀ

ਜਾਣਾ ਚਲਣਹਾਰੁ ॥

ਚੱਲਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹਰ ਇਕ ਅਗਿਆਨੀ ਭੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਲੇ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਵੇਦਾਂ-ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਭੀ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਕਿ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਾਣ ਦੀ ਐਸੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ, ਪਰੰਤੂ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਵੈਰਾਗ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਐਵੇਂ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ। ਪਰੰਤੂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੱਲਣਹਾਰ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ? ਪ੍ਰਾਣ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੁਆਸ ਘਟਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਅੰਗ ਮੁੜਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੇਹ ਵਿਚੋਂ ਸੁਖਮ ਸਰੀਰ ਨੇ ਨਿਕਲ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਚਲੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇ ਆਇਆ ਸੇ ਚਲਸੀ

ਅਮਰੁ ਸੁ ਗੁਰੁ ਕਰਤਾਰੁ ॥

ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਧਾਰ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਚਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਚਲਸੀ=ਚਲਾ ਜਾਏਗਾ। ਅਮਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਰਤਾਰ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ ਜੋ ਸਦਾ ਹੀ ਅਮਰੁ=ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਨ।

ਭੀ ਸਚਾ ਸਾਲਾਹਣਾ

ਸਚੈ ਥਾਨਿ ਪਿਆਰੁ ॥ ੨ ॥

ਭੀ=ਫੇਰ ਉਸ ਸੱਚੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਲਾਹਣਾ ਕਰੀਏ ਜੋ ਸਦਾ ਹੀ ਸਥਿਰ ਹੈ। ਸਚੈ ਥਾਨਿ=ਸੱਚੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਰੂਪੀ ਥਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸੱਚੇ ਨੂੰ ਸਲਾਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਵਾ: ਸੱਚੇ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਥਾਨਿ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸੱਚੇ ਨੂੰ ਸਲਾਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਥਾਨ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸਰੂਪ ਰੂਪੀ ਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈਦਾ ਹੈ ਵਾ: ਤੁਰੀਆ ਪਦ ਰੂਪ ਸੱਚਾ ਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-

ਦਰ ਘਰ ਮਹਲਾ ਸੋਹਣੇ

ਪਕੇ ਕੋਟ ਹਜਾਰ ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰ= ਦਰਵਾਜ਼ੇ, ਘਰ ਤੇ ਮਹਿਲ ਵੀ ਸੋਹਣੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਵਾ: ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਘਰ ਤੇ ਮੁੱਖ ਰੂਪੀ ਦਰ=ਦਰਵਾਜ਼ੇ, ਅੰਤਸ਼ਕਰਨ ਰੂਪ ਮਹਿਲ ਸੋਹਣੇ=ਸੋਭਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। (ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਉਪਰਲੀ ਪੰਗਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਨਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਤਿਸੰਗਤ ਰੂਪੀ ਥਾਨ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਫਲਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ) ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਰਾਜਿਆਂ=ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਕੋਟ=ਕਿਲ੍ਹੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਪਰਉਪਕਾਰ ਆਦਿ, ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨ ਦਾਨ ਦੇਣ ਰੂਪ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੁੰਨ ਸਫਲੇ ਹਨ ਵਾ: ਉਹ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮਾ ਰੂਪੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਵਾਲੇ ਸੱਚੇ ਕਰਮ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸਮੇਤ ਹਨ।

ਹਸਤੀ ਘੋੜੇ ਪਾਖਰੇ

ਲਸਕਰ ਲਖ ਅਪਾਰ ॥

ਹਸਤੀ=ਹਾਥੀ, ਘੋੜੇ ਖਰੀਦ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਉਪਰ ਸੁਨਿਹਰੀ ਪਾਖਰੇ=ਕਾਠੀਆਂ ਪਾ ਲੈਣੀਆਂ ਕਰੇ ਅਤੇ ਲਖ=ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲਸਕਰ=ਫੌਜਾਂ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀਆਂ, ਅਪਾਰ=ਬੇਅੰਤ ਹੋਣ।

ਕਿਸ ਹੀ ਨਾਲਿ ਨ ਚਲਿਆ

ਖਪਿ ਖਪਿ ਮੁਏ ਅਸਾਰ ॥ ੩ ॥

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨ ਚਲਿਆ=ਚੱਲਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚ ਅਸਾਰ=ਬੇਸੰਭਾਲ ਹੋ ਕੇ ਖਪਿ=ਮਰ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਅਸਾਰ=ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਕਿ ਕਿਤਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਖਪਿ ਖਪਿ=ਖਚਤ ਹੋ-ਹੋ ਕੇ ਭਾਵ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਗਏ ਹਨ ਭਾਵ ਨਾਸ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ ਸੰਚੀਐ

ਮਾਲੁ ਜਾਲੁ ਜੰਜਾਲੁ ॥

ਜੇਕਰ ਸੁਇਨਾ=ਸਵਰਨ ਰੁਪਾ=ਚਾਂਦੀ ਸੰਚੀਐ=ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲੈਣਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਮਾਲੁ=ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ ਆਦਿ ਸਮੂਹ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਜਾਲੁ=ਫੰਧਾ ਜੰਜਾਲੁ=ਬੰਧਨ ਰੂਪ ਹੀ ਹੈ।

ਸਭ ਜਗ ਮਹਿ ਦੇਹੀ ਫੇਰੀਐ

ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਸਿਰਿ ਕਾਲੁ ॥

ਭਾਵੇਂ ਸਭ=ਸਾਰੇ ਜਗ=ਜਗਤ ਮਹਿ-ਵਿਚ ਦੇਹੀ=ਢੰਡੇਰਾ ਫੇਰੀਐ=ਫਿਰਾ ਦੇਈਏ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਵੈ=ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੋਂ ਬਿਨੁ, ਬਗੈਰ ਸਿਰ ਉਤੇ ਕਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਿੰਡੁ ਪੜੈ ਜੀਉ ਖੇਲਸੀ

ਬਦਫੈਲੀ ਕਿਆ ਹਾਲੁ ॥ ੪ ॥

ਪਿੰਡੁ=ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਇਥੇ ਪੜੈ=ਪਿਆ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੀਉ=ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਖੇਡ ਕੇ ਅੱਗੇ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਜੂਆਰੀ ਜੂਏ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪੂੰਜੀ ਹਾਰ ਕੇ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੁਤਾ ਦੇਖਿ ਵਿਗਸੀਐ

ਨਾਰੀ ਸੇਜ ਭਤਾਰ ॥

ਆਪਣੇ ਪੁਤਾ=ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਕੇ ਜੀਵ ਵਿਗਸੀਐ=ਖਿੜਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣਹਾਰ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੌਜੁਆਨ ਹੋ ਕੇ ਧਨ ਕਮਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣਗੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ-ਵੇਖ ਕੇ ਖਿੜਦਾ ਹੈ। ਨਾਰੀ=ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਸੇਜਾ ਉਤੇ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਵਾ: ਨਾਰੀ=ਇਸਤਰੀ ਆਪਣੇ ਭਤਾਰ=ਪਤੀ ਨੂੰ ਸੇਜਾ ਉਤੇ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਚੋਆ ਚੰਦਨੁ ਲਾਈਐ

ਕਾਪੜੁ ਰੂਪੁ ਸੀਗਾਰੁ ॥

ਜੇਕਰ ਚੁਆ-ਚੁਆ ਕੇ ਚੰਦਨ ਦਾ ਅਤਰ ਲਾ

ਲੈਣਾ ਕਰੀਏ ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਚੰਦਨ ਘਸਾ ਕੇ ਲੇਪ ਕਰ ਲੈਣਾ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕਪੜੇ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਪਹਿਨ ਲੈਣਾ ਕਰੀਏ, ਬਨਾਵਟੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਰੂਪੂ=ਸਰੂਪ ਨਿਖਾਰ ਲੈਣਾ ਕਰੀਏ, ਅਨੇਕਾਂ ਗਹਿਣਿਆਂ ਆਦਿ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਕਰੀਏ।

ਖੇਹੁ ਖੇਹ ਰਲਾਈਐ

ਛੋਡ ਚਲੈ ਘਰ ਬਾਰੁ ॥ ੫ ॥

ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਖੇਹੂ=ਮਿੱਟੀ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਖੇਹੂ=ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਰਲਾਈਐ=ਰਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਬਣਾਉਣਾ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਬਾਰੂ=ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਚੰਦਨ ਦੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਇਹ ਜੀਵ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਛਿਨ ਵਿਚ ਛੋਡ ਚਲੈ=ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਹੜੇ ਸਰੀਰ ਵਾਸਤੇ ਘਰਬਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਾਰ=ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਛੱਡ ਆਉਣਗੇ ਭਾਵ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ ਭਾਵ ਕਬਰਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣਗੇ ਵਾ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਾਰੂ=ਇੰਦਰੀਆਂ ਰੂਪ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਘਰ=ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੀਵ ਪਰਲੋਕ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਸਰੀਰ ਇਥੇ ਹੀ ਰੁਲਦਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮਹਰ ਮਲੂਕ ਕਹਾਈਐ

ਰਾਜਾ ਰਾਉ ਕਿ ਖਾਨੁ ॥

ਮਹਰ ਗੁੱਜਰਾਂ ਦੇ ਲੰਬੜਦਾਰ (ਮੁਖੀ) ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਮਲੂਕ ਬਲੋਚਾਂ ਦੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਮਹਰ ਮਲੂਕ ਕਹਾਈਏ ਭਾਵ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਬਣ ਜਾਈਏ। (ਮਲੂਕ ਨਾਮ ਮਲਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੈ ਤੇ ਮਲਕ ਨਾਮ ਧਨ ਸੰਪਦਾ ਬਿਭੂਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਐਸੇ ਅਰਥ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਨਾਮ ਮਲੂਕ ਪੈ ਗਿਆ) ਜੇਕਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਾ ਲੈਣਾ ਕਰੀਏ ਜਾਂ ਰਾਜਾ=ਰਜਵਾੜਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕਹਾ ਲੈਣਾ ਕਰੀਏ, ਰਾਉ=ਛੋਟੇ ਰਾਜੇ ਕਹਾ ਲੈਣਾ ਕਰੀਏ ਕਿ=ਜਾਂ ਖਾਨੁ=ਪਠਾਣਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਕਹਾ ਲਈਏ।

ਚਉਧਰੀ ਰਾਉ ਸਦਾਈਐ

ਜਲਿ ਬਲੀਐ ਅਭਿਮਾਨ ॥

ਚਉਧਰੀ=ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਚੌਧਰ ਹੋਵੇ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਪਿੰਡ ਦੀ ਚੌਧਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਚੌਧਰੀ ਭਾਵ ਨਗਰ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਸਰਪੰਚ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਉ=ਉਪਰਾਜ, ਅਮੀਰ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿਚ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਪਦਵੀ ਦਾ ਨਾਮ

ਰਾਉ ਹੈ) ਇਉਂ ਐਸੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਪਾ ਕੇ ਚਉਧਰੀ, ਰਾਉ, ਰਾਜਾ, ਖਾਨ, ਮਹਰ, ਮਲੂਕ ਆਦਿ ਕਹਾ ਲਈਏ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਐਵੇਂ ਹੀ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਜਲ ਬਲ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋਈਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਮਨਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ

ਜਿਉ ਡਵਿ ਦਧਾ ਕਾਨੁ ॥ ੬ ॥

ਮਨਮੁਖ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਿਆ=ਭੁਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜਿਉ=ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਡਵਿ=ਡੌਂ ਅਗਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਨੁ=ਜੰਗਲ ਦਧਾ=ਸੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਉਂ ਮਨਮੁਖ ਲੋਕ ਸੜੇ ਹੋਏ ਜੰਗਲ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਸੜਿਆ ਕਾਨਾ ਉਪਰੋਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਨਿਰੀ ਸੁਆਹ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਿਸਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਾਨ ਰੂਪੀ ਡੌਂ ਅਗਨੀ ਦੇ ਸਾੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨਾ ਸੜਿਆ ਹੋਇਆ ਉਪਰੋਂ ਲਿਸ਼ਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਚਮਕ ਦਮਕ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਰਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਕਾਮ-ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ ਡੌਂ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਸੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਹਉਮੈ ਕਰਿ ਕਰਿ ਜਾਇਸੀ

ਜੋ ਆਇਆ ਜਗ ਮਾਹਿ ॥

ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ, ਉਹ ਹਉਮੈ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ, ਪਿੱਛੇ ਭੀ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਹੁਣ ਭੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਭੀ ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੋ ਵੀ ਜੀਵ ਜਨਮ ਧਾਰ ਕੇ ਜਗ=ਜਗਤ ਮਾਹਿ=ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਹਉਮੈ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਜਾਇਸੀ=ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਭੁ ਜਗੁ ਕਾਜਲ ਕੋਠੜੀ

ਤਨੁ ਮਨੁ ਦੇਹ ਸੁਆਹਿ ॥

ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਕਾਜਲ=ਸਿਆਹੀ (ਕਾਲਖ) ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਸਿਰ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ, ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਕਾਲਖ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤਨੁ=ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਦੇਹ=ਸਰੀਰ ਵੀ ਸੁਆਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਵੀ ਕਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਲਾਹਨਤਾਂ ਦੀ ਸੁਆਹ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬਚਿਆ ਕੌਣ ਹੈ?

ਗੁਰਿ ਰਾਖੇ ਸੇ ਨਿਰਮਲੇ
ਸਬਦਿ ਨਿਵਾਰੀ ਭਾਹਿ ॥ ੭ ॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਰਾਖੇ=ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਸੇ=ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਕੱਜਲ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਤੋਂ ਨਿਰਮਲੇ=ਸੁੱਧ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਬਦਿ=ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾ ਕੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਭਾਹਿ=ਅਗਨੀ ਨਿਵਾਰੀ=ਨਵਿਰਤ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਵਾ: ਕਾਲ ਦੀ ਅੱਗ, ਮਾਇਆ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੂਪ ਅੱਗ, ਈਰਖਾ ਰੂਪ ਅੱਗ, ਗਰਭ ਦੀ ਅੱਗ, ਨਰਕਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਅੱਗ ਮੇਟ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਤਰੀਐ ਸਚਿ ਨਾਮਿ
ਸਿਰਿ ਸਾਹਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਰ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ, ਸਿਰਿ=ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਾ=ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪਾਤਿਸਾਹੁ=ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ ਵਾ: ਕੁਬੇਰ ਭੰਡਾਰੀ, ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸ਼ਿਵ ਆਦਿ ਸਾਰਿਆਂ ਪੂਜਨੀਕਾਂ ਦਾ ਸਾਹਾ=ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਰੂਪ ਹੈ।

ਮੈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਵੀਸਰੈ
ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਰਤਨੁ ਵੇਸਾਹੁ ॥

ਮੈ=ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਹਰਿ=ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਨ ਵੀਸਰੈ=ਭੁੱਲੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹਰਿ=ਹਰੀ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਤਨ=ਮਾਣਕ ਹੀ ਵੇਸਾਹੁ=ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ ਵਾ: ਮੈਨੂੰ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਤਨ ਦਾ ਹੀ ਵੇਸਾਹੁ=ਭਰੋਸਾ ਹੈ।

ਮਨਮੁਖ ਭਉਜਲਿ ਪਚਿ ਮੁਏ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਰੇ ਅਥਾਹੁ ॥ ੮ ॥ ੧੬ ॥

ਜਿਹੜੇ ਮਨਮੁੱਖ=ਮਨ ਦੇ ਹੀ ਆਖੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ, ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖ ਹਨ, ਉਹ ਅੰਤ ਨੂੰ ਭਉਜਲ=ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਪਚਿ=ਖੱਚਤ ਹੋ ਕੇ ਵਿੱਚੇ ਹੀ ਮੁਏ=ਮਰ ਗਏ ਹਨ ਵਾ: ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਅਥਾਹੁ=ਭੁੱਝੇ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਰੇ=ਤਰ ਗਏ ਭਾਵ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰਹਿ
ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਲੜਿ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - ੧੩੫

ਜਿਹੜੇ ਲੜ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਵਿਛੜਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਉਸ ਦੇ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਹੈ, ਉਸ ਬਿਨ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰਹਿ
ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਲੜਿ ਲਾਇ॥

ਜੋ ਹਰਿ ਕੀਤਿ ਮਿਲਾਈਆ
ਸਿ ਵਿਛੁੜਿ ਕਤਹਿ ਨ ਜਾਇ॥
ਪ੍ਰਭ ਵਿਣੁ ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਹੀ
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸਰਣਾਇ॥
ਅਸੁ ਸੁਖੀ ਵਸੰਦੀਆ
ਜਿਨਾ ਮਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ॥

ਅੰਗ - ੧੩੫

ਸੋ, ਸੁਖੀ ਵਸਦੇ ਹਨ ਉਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋ ਗਈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਂ ਭੁੱਲਿਆ ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ-

ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਬਿਛੁਰੇ ਥੇ ਮਾਧਉ
ਇਹੁ ਜਨਮੁ ਤੁਮਾਰੇ ਲੇਖੇ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਆਸ ਲਗਿ ਜੀਵਉ
ਚਿਰ ਭਇਓ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖੇ॥ ਅੰਗ - ੬੬੪

ਕਿੰਨਿਆਂ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਘੁਮੇਟਣੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ, ਕੋਈ ਗਿਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕੀ-ਕੀ ਮੈਂ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਧਾਰਦਾ ਰਿਹਾ -

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ॥

ਅੰਗ - ੧੭੬

ਹੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ! ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਲੈ, ਮੈਨੂੰ ਮੇਲ ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਹਸੰਦਿਆਂ, ਖੇਲੰਦਿਆਂ, ਪਹਿਨੰਦਿਆਂ, ਖਾਵੰਦਿਆਂ ਵਿਚੇ ਹੀ ਜੁਗਤ ਦੱਸ ਕੇ ਮੇਲ ਕਰਾ ਦੇਵੇ -

ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਭੇਟਿਐ
ਪੂਰੀ ਹੋਵੈ ਜੁਗਤਿ॥
ਹਸੰਦਿਆ ਖੇਲੰਦਿਆ ਪੈਨੰਦਿਆ
ਖਾਵੰਦਿਆ ਵਿਚੇ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤਿ॥

ਅੰਗ - ੫੨੨

ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ - 3)

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

13. ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਬਜਵਾੜਾ ਕਲਾਂ, ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ, ਕੁਮਰਾਵ ਖੱਤਰੀ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਰਨ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ਵਿਖੇ ਮਾਤਾ ਸ਼ਿਵਦੇਈ ਜੀ ਦੀ ਕੁਖੋਂ 23 ਦਸੰਬਰ 1671 (ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਨੁਸਾਰ) ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਵੇਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਸਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਪਾਰ ਦਾ ਮੁਖ ਕੇਂਦਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਜੇਜੋਂ ਨਾਲ ਪਹਾੜੀ ਦੁਆਰਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਬਕਰੀ ਚਰਦੀ ਚਰਦੀ ਪਹਾੜੀ ਰਾਹੀਂ ਜੇਜੋਂ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਬਜਵਾੜਾ ਤੇ ਜੇਜੋਂ ਦੇਵੇਂ ਵਿਕਸਤ ਸ਼ਹਿਰ, ਵਪਾਰ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਨ। ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਰਨ ਜੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀ ਸਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਹੌਰ ਵਿਖੇ ਵੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਇਤਨੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਬਖਸ਼ੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਨਾਮ ਸੁੰਦਰੀ ਰਖ ਦਿਤਾ। ਆਪ ਜੀ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿਥੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ, ਉਥੇ ਰਸੋਈ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ ਕਾਜ ਵਿਚ ਵੀ ਹੱਥ ਵਟਾਉਂਦੇ। ਆਏ ਗਏ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ-ਪਾਣੀ ਛਕਾਉਣ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਹੱਥ ਵਟਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਰਨ ਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਉਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਪਰ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਮਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਦੇ ਜੋਰ ਪਾਉਣ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ “ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬੜਾ ਉਤਸ਼ਾਹ

ਹੋਇਆ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੱਖ ਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਲੀਤਾ ਤੇ ਕਥਾ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਮ ਸਰਨ ਨਾਮ ਉਮਰਾਵ ਖੜੀ ਬਿਜਵਾੜੇ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਦਾ ਡੋਲਾ, ਜੋ ਸਾਥ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੂਸਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਰਾਮ ਸਰਨ ਜੀ ਨੇ ਬਿਨੈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਲੜਕੀ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋਗ ਅਰਪਣ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਹੁਣ ਆਪ ਦੀ ਹੀ ਦਾਸੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੇ ਰਾਮ ਸਰਨ ਜੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਦੂਜੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਲਿਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੂਸਰੇ ਹੀ ਸਾਲ ਫਰਜੰਦ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ”।

1689 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਭੰਗਾਣੀ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਈਰਖਾ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਜੰਗ ਛੇੜੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਮਾਨ-ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਾ, ਵਧਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਜਲੋਅ ਭਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਉਚ-ਨੀਚ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਮਿਟਾਉਣ, ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਚੌਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਕਾਰਣ ਯੁੱਧ ਦੀ ਪਹਿਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਜੰਗ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ‘ਬੰਸਾਵਲੀ ਨਾਮਾ’ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ 1745 (1688 ਈ.) ਨੂੰ ਹੋਇਆ।

ਜਿਥੇ ਆਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬੇ-ਕਮਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਹਨ, ਉਥੇ ਆਪ ਜੀ ਨਿਰਭੈ ਯੋਧੇ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ ਵੀ ਹਨ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੀ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਯੁੱਧ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਮਾਹਰ ਸਨ। ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਪੋਠੋਹਾਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਨੂਹ ਦੇ ਰੰਗੜਾਂ ਨੇ ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਤਾਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ 100 ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜਥਾ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ

ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਦੀ ਆਯੂ ਕੇਵਲ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਪਰਤੇ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਸੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਗਰੀਬ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇਵ ਦਾਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਜ-ਵਿਆਹੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਡੋਲਾ ਪਠਾਣ ਜ਼ਾਬਰ ਖਾਨ ਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ-ਨਕਦੀ ਵੀ ਲੁੱਟ ਲਈ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ 100 ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜਥਾ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ। ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਗੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਦੰਡ ਦੇ ਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਛੁਡਾ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਕਈ ਜੰਗਾਂ ਨਿਰਮੋਹਗੜ੍ਹ ਆਦਿ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੁਰਬੀਰਤਾ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਏ ਸਨ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਿਲਾ ਛੱਡਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਮੁਗਲ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਮਾਂਡ ਹੇਠ, ਆਪਣੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਬੁਛਾੜ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਟਿਡੀ ਦਲ ਨੂੰ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਰੋਕੀ ਰਖਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਕਮਾਂਡ ਸੰਭਾਲੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਛੋੜਾ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਦੇ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤਿੰਨ ਹਿਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਗੰਗੂ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਜੇ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨਿਮਕ-ਹਰਾਮ ਨੇ ਧਨ ਦੇ ਲਾਲਚ ਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੱਬੀ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੂਬਾ ਸਰਹੰਦ ਕੋਲ ਪੁਹੰਚਾ ਦਿਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਦਿਲੀ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਤੀਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨਾਲ 40 ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਜਾ ਪੁੱਜੇ। ਬੇਈਮਾਨ ਸੂਬਾ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ 10 ਲੱਖ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਕੱਚੀ ਗੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੁਖ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੀਰ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਮੌਤ

ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸਾਰੇ ਡਰ ਕੇ ਪਿਛੇ ਹਟ ਗਏ। ਫੇਰ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਬਣਾ ਕੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜੂਝਣ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਰਣਤੱਤੇ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ “**ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਉਂ॥ ਤਬੈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਸਦਾਉਂ॥**” ਦੇ ਕਥਨ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ।

ਏਕ ਏਕ ਲਾਖ ਲਾਖ ਸੇ ਮੈਦਾਨ ਮੇਂ ਲੜਾ।

ਜਿਸ ਜਾ ਪਿ ਸਿੰਘ ਅੜ ਗਏ, ਝੰਡਾ ਵਹਾਂ ਗੜਾ।

(ਗੰਜਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ)

ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਜਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਏ ਤਾਂ 17 ਸਾਲ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜੁਆਨੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਕਲਗੀ ਸਜਾ ਕੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਵਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਥਾਪੜਾ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ। ਇਜ਼ਾਜਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਮਹਾਨ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿਓ। ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਭਗਦੜ ਪਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਫੌਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਫਾਂ ਵਿਛਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਜੋਗੀ ਅਲਾਯਾਰ ਖਾਨ ‘ਗੰਜਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ’ ਵਿਚ ਇੰਜ ਲਿਖਦੇ ਹਨ।

ਲੋ ਜਾਓ ਸਿਧਾਰੋ! ਤੁਮੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਕੋ ਸੌਂਪਾ।

ਮਰ ਜਾਓ ਯਾ ਮਾਰੋ ਤੁਮੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਕੋ ਸੌਂਪਾ।

ਰੱਬ ਕੋ ਨ ਬਿਸਾਰੋ ਤੁਮੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਕੋ ਸੌਂਪਾ।

ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਉਬਾਰੋ ਤੁਮੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਕੋ ਸੌਂਪਾ।

ਵਾਹਗੁਰੂ ਅਬ ਜੰਗ ਕੀ ਹਿੰਮਤ ਤੁਮੇ ਬਖਸ਼ੇ।

ਪਯਾਸੇ ਹੋ ਬਹੁਤ ਜਾਮ-ਏ-ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੁਮੇ ਬਖਸ਼ੇ।

ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ-ਏ-ਜੀ-ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਭਾਗੜ ਸੀ ਮਚਾ ਦੀ।

ਯਿਹ ਫੌਜ ਭਗਾ ਦੀ, ਕਭੀ ਵਹ ਫੌਜ ਭਗਾ ਦੀ।

ਬੜ੍ਹ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਤਵੱਕੋ ਸੇ ਸ਼ਜਾਅਤ ਜੋ ਦਿਖਾ ਦੀ।

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਵਹੀਂ ਕਿਲੇ ਸੇ ਬੱਚੇ ਕੋ ਨਿਦਾ ਦੀ।

ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਪਿਸਰ ਖੁਬ ਦਲੇਰੀ ਸੇ ਲੜੇ ਹੋ।

ਹਾਂ, ਕਯੋਂ ਨ ਹੋ, ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਫਰਜ਼ਦ ਬੜੇ ਹੋ।

ਗੜ੍ਹੀ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਮੰਮਟੀ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਨੂੰ ਰਣ ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਦੇਖ ਕੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬੜੀ ਉਚੀ ਸੁਰ ‘ਜੈਕਾਰਾ’ ਬੁਲਾ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਲੱਖਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੁਆ ਕੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਸਰਸਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰੋਪੜ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਇਕ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਇਥੇ ਦੋ ਸੇਵਕਾਵਾਂ ਬੀਬੀ ਹਰਦਾਸ ਕੌਰ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਭਾਗ ਕੌਰ, ਦੋ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਰਹਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਧਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ ਉਪਰੰਤ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਮੁਕਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਥੇ 40 ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਭਾਗ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਉਦਮ-ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਉਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ। ਬੇਦਾਵਾ ਫਾੜ ਕੇ ਇਥੇ ਹੀ ਮਾਝੇ ਦੀ ਟੁੱਟੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਗੰਢਿਆ ਤੇ ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਖਰੀ 14ਵੀਂ ਜੰਗ ਸੀ। ਇਥੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਸਾਬੋ ਕੀ ਤਲਵੰਡੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ, ਦੀਵਾਨ ਸਜਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਥੇ ਜਦੋਂ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਚਹਿਲ-ਪਹਿਲ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲ ਬੜੀ ਗਹਿਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਤਕ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ, ਕਿਥੇ ਹਨ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ।

ਇਨ ਪੁਤਰਨ ਕੇ ਸੀਸ ਪਰ ਵਾਰ ਦੀਏ ਸੁਤ ਚਾਰ।

ਚਾਰ ਮੁਏ ਤੋਂ ਕਿਆ ਹੁਆ ਜੀਵਤ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ।

ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਜਲ ਵਹਿ ਤੁਰਿਆ ਪਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧੀਰਜ ਧਾਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾਵਾਂ ਸਾਹਿਬ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਜਦੋਂ ਜਫਰਨਾਮਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਟਿਕਾਣੇ ਆਇਆ ਤੇ ਕੀਤੇ ਜੁਲਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੈਨ ਦੀ

ਨੀਂਦ ਨਾ ਸੌਣ ਦਿਤਾ, ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੱਖਣ ਜਾਣਾ ਚਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਰਸਤੇ ਦੇ ਸਫਰ ਦੀਆਂ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ।

ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਨਾਂਦੇੜ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਮੋਤੀ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਏ ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੋਤੀ ਬਾਗ ਸ਼ਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ ਬਗੌਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮੱਦਦ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੀ ਤਖਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਸੀ ਜੰਗ ਛਿੜ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਤਾਰਾ ਆਜ਼ਮ ਦਾ ਬਧ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਖਤ ਤੇ ਬਿਠਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਰਹੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਖਰੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਟਿਕਾਂਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਜਦੋਂ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਬਗਾਵਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਦੱਖਣ ਵਲ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇਥੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਉਤਾਰੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹੋਰ ਸਰੂਪ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮੁਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਥਾਪ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੌਂਪਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਚਲਦਾ.....!'

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਚਮਤਕਾਰ)

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ-ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-50)

ਮੈਂ ਅਜੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਂ, ਪਰ ਅਚੰਭਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਸਭ ਕੁਛ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਸੀ, ਇਕ ਰੜਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਸਾਂ। ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਟੁਰ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸਾਂ, ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਸਮੇਤ ਉੱਡ ਰਹੀ ਸਾਂ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਸਾਂ ਪਰ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਕੁਛ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਮੈਨੂੰ ਰੰਜ ਘਰ ਵਿਚ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਲੱਝਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਹੌਲੀ, ਠੰਢੀ, ਮੱਧਮ ਤੇ ਅੰਦਰ ਵਾਰ ਨੂੰ ਖਿਚੀਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਜਾਂ ਮੇਰੀ ਜਾਗ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ, ਮੈਂ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਉੱਠੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅਚਰਜ ਹੋ ਗਈ, ਤੱਕਾਂ ਤੇ ਸੋਚਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਸੀ ਜਾਂ ਸਾਮਰਤੱਖ? ਜਾਂ ਸਾਮਰਤੱਖ ਕੁਛ ਨਾ ਦਿਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਣਿਆਂ ਜੋ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਸੀ, ਅਰ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਖਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੁਪਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿੰਨੇ ਸੁਪਨੇ ਮੈਂ ਸੁਣੇ ਸਨ ਅਕਸਰ ਡਰ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਮੈਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚੋਂ ਖੁਸ਼ ਉੱਠੀ ਸਾਂ, ਉਦਾਸ ਸੁੱਤੀ ਸਾਂ ਤੇ ਆਨੰਦ ਉੱਠੀ ਸਾਂ। ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਹੋਸ਼ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਮੱਧਮ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਓਦੋਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਸ਼ਤੋ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਉਹੋ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ -

ਜਤੁ ਪਾਹਾਰਾ ਧੀਰਜੁ ਸੁਨਿਆਰੁ ॥
ਅਹਰਣਿ ਮਤਿ ਵੇਦੁ ਹਥੀਆਰੁ ॥
ਭਉ ਖਲਾ ਅਗਨਿ ਤਪ ਤਾਉ ॥
ਭਾਂਡਾ ਭਾਉ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤਿਤੁ ਢਾਲਿ ॥
ਘੜੀਐ ਸਬਦੁ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ ॥
ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰਮੁ ਤਿਨ ਕਾਰ ॥
ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥

ਅੰਗ- ੮

ਮੈਂ ਉਠ ਬੈਠੀ। ਉਧਰ (ਚੰਗੇ) ਜੀ ਦੇ ਬੁੱਲ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਅਜੇ ਨੈਣ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸੇ। ਮੈਂ ਪਾਸ ਗਈ ਤੇ ਤੱਕਿਆ, ਮੈਂ ਉਸ ਚੰਗੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜ ਲਏ ਤੇ ਆਖਿਆ - ਕੀ ਮੈਂ ਸੱਚਮੁਚ ਆਤਮਾ ਹਾਂ? ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਬੁੱਧਿ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਸਿਧਿ ਹੈਂ, ਹਾਂ ਤੂੰ ਸਿਧਿ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਆਤਮਾ ਹੈਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ - ਇਹ ਤਾਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ

ਸਾਮਰਤੱਖ ਸੀ? ਫੇਰ ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲੇ 'ਤਿਥੈ ਸੀਤੇ ਸੀਤਾ ਮਹਿਮਾ ਮਾਹਿ।' ਮੈਂ ਨਾ ਸਮਝੀ ਪਰ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਹ, ਤੂੰ ਤੀਰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਤੈਨੂੰ ਤੀਰ ਲੱਗੇਗਾ। ਤੇਰੇ ਤੀਰ ਨੇ ਸਰੀਰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਜੇ ਤੀਰ ਤੈਨੂੰ ਲੱਗੇਗਾ ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਆਤਮਾ ਬਣਾਏਗਾ। ਮੈਂ ਫੇਰ ਬੀ ਨਾ ਸਮਝੀ। ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਮਗਰੋਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਰੋਣਾ ਨਹੀਂ। ਰੋਣਾ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੰਮ ਤੇ ਮਨ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਹੈ। ਬੁਧਿ ਨਹੀਂ ਰੋਂਦੀ, ਸੁਧਿ ਨਹੀਂ ਰੋਂਦੀ ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ ਰੋਂਦੀ। ਤੂੰ ਹੁਣ ਨਾ ਰੋਵੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰੋਈ ਸਾਂ, ਜਦ ਨਿਰਾ ਸਰੀਰ ਸਾਂ ਤੇ ਇਹ ਬੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਛ ਹੋਰ, ਉਸ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਿਚ ਬੀ ਕਦੇ ਅੱਥਰੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਰੀ, ਪਰ ਤਾਂ ਰੋਈ ਹਾਂ ਜਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰ ਬੈਠੀ ਹਾਂ ਤੀਰ ਜਾਂ ਤੂੰ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਕੁਛ ਹੋਰ ਬੀ ਹੈਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੋਰ ਕੁਛ ਹੋਣ ਨੇ ਨਹੀਂ ਰੁਆਇਆ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਡਰ ਸਹਿਮ ਨੇ ਰੁਆਯਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਇਸ ਭੈ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੈਂ, ਹੁਣ ਨਾ ਰੋਵੀਂ।

ਫੇਰ ਬੋਲੇ - ਪਰ ਤੂੰ ਅਜੇ ਰੋਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਰੋਣ ਵਿਚ ਰੁਲ ਨਾ ਜਾਵੀਂ, ਸੁਣ ਮੈਂ ਟੁਰ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਰਾਜੀ ਰਹੁ ਤੇ ਵਸਦੀ ਰਹੁ।

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ (ਨੈਣ) ਭਰ ਆਏ, ਕਲੇਜਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ, ਅੰਧਕਾਰ ਛਾ ਗਿਆ। ਸੁਪਨੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਉੱਚੇ ਮਾਣ - ਜੇ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਹਾਂ ਉੱਡ ਗਏ। ਚੰਗੇ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ - ਟੁਰੋ ਨਾ, ਜੇ ਟੁਰੋ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਚਲੋ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਟੁਰ ਚਲਿਆ, ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਰਹੇਗਾ ਏਥੇ ਹੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਰਹਾਂਗਾ। ਹਕੀਮਾਂ ਵੈਦਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਤੁਸਾਂ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਜੀਉਂ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮੇਰੇ ਪਿਛੋਂ ਪੰਡਤ ਦੇ ਕਹੇ ਤੇ ਦੁਖ ਨਾ ਕਰਨਾ ਜੋ ਤੁਸਾਂ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਨਜਾਣੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਕਰਮ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨ। ਜੇ ਹੁਣ ਬੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਪਾਪ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਿ ਮੈਂ ਤੀਰ ਮਾਰ ਕੇ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੱਢ

ਸਕੇਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ, ਸੋ ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਜਾਓ। ਜੇ ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਆਤਮਾ ਹੈਂ ਇਹ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ, ਪਰ ਇਹ ਚੇਤੇ ਰਹਿਣਾ ਉਖੇਰਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਹੁਣ ਫੇਰ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਈ, ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਮਨੁੱਖ, ਜਿਸ ਦੇ ਡਿੱਠੇ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਇਕ ਪਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸੁਖ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਖਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਚੰਗੇ ਲੱਗਣ ਨੇ ਸਭ ਮੌਜਾਂ ਖੇਡਾਂ, ਸੁਖ ਰੰਗ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਵੈਦ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ - ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਮਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਪਰ ਵੈਦ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਠੀਕ ਹੈ। ਉਈ! ਮੈਂ ਬੋਲੀ-ਮੈਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮਰਾਂਗੀ। ਓਹੋ ਤੀਰ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂਗੀ, ਤੇਰੀ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰਾਂਗੀ। ਉਹ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ, ਨੈਣ ਮੀਂਚ ਲਏ, ਪਰ ਖੋਲੇ ਤੇ ਬੋਲੇ ਤੂੰ ਆਤਮਾ ਹੈਂ, ਨਾ ਤੀਰ ਖੇਭੀਂ, ਨਾ ਸੜੀਂ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤੂੰ ਜੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਓਥੇ ਨਾ ਆਵੇਂਗੀ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਆਖੇ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਆਪੇ ਮਰੇਂਗੀ, ਓਥੇ ਆਵੇਂਗੀ। ਮੈਂ ਰੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕੀਕੂੰ ਆਵਾਂਗੀ? ਮੈਂ ਖੇਡਾਂ ਨੇ ਮੁੱਠੀ, ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਠੀ, ਹੋ ਚੰਗਿਆ। ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਚਿਲੇ ਤੋਂ ਤੀਰ ਛੁਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਮਿਲਦੈ। ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, ਇਕ ਹੋਰ ਆਦਮੀ ਹੈ, ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਤੇ ਉਚਿਆ ਦੀ ਸਰਕਾਰ, ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਉਹ ਕੁਛ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਇਕ ਆਖਾ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆਵੇਗਾ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਭੀ ਪਿਆਰ ਕਰੇਗਾ ਅਰ ਤੈਨੂੰ ਸਚਮੁੱਚ ਆਤਮਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਆਵੇਗਾ, ਤੂੰ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੇਵੇਗਾ, ਉਹ ਇਨਾਮ ਜੋ, ਰਾਜਿਆਂ ਰਾਠਾਂ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ - ਤੈਥੋਂ ਚੰਗਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਪਰ ਤੂੰ ਜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜੋ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਚੰਗੇਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੂੰ ਆਖਦਾ

ਹੈਂ ਕਿ ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਤੂੰ ਪਤਾ ਦੇਹ ਜੇ ਮੈਂ ਭੱਜੀ ਓਸ ਕੋਲ ਜਾਵਾਂ ਤੇ ਹਾੜੇ ਕੱਢਾਂ ਤੇ ਆਖਾਂ - ਹੇ ਮੇਰੇ ਚੰਗੇ ਦੇ ਚੰਗਿਆ, ਮੇਰੇ ਚੰਗੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਚਾ ਦੇਹ। ਜੇ ਮੈਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਐਉਂ ਬਖਸ਼ੀਵੇ ਕਿ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰੱਜ-ਰੱਜ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਲਵਾਂ ਤੇ ਛਿਨ ਨਾ ਵਿਛੁੜਾਂ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਜੋ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦਸਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਬੀ ਉਸ ਨਾਲ ਉਹੋ ਕੁਛ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਮੇਰਾ ਜੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੋ ਉਹ ਮਰੇ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਦਾ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਆਤਮਾ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬੀ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਆਓ ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਓ।

ਮੇਰੀ ਇਹ ਭੋਲੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਤ੍ਰਿਖੀ-ਤ੍ਰਿਖਾ ਦੇਖ ਕੇ ਚੰਗੇ ਜੀ, ਹੱਸ ਪਏ ਤੇ ਬੋਲੇ - ਭੋਲੀਏ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਇਕ ਹੋਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਯਾ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰ ਮਾਲਕ, ਪਾਲਕ ਤੇ ਸਿਖਿਆ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਜੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਘੱਲਿਆ ਜਾਵਾਂ। ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਹ ਰਾਜ਼ੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹਾਂ, ਤੈਨੂੰ ਜੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਤੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ - ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮਰਨੇ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਹੋ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ - ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਜਾਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ - ਉਈ ਰੱਬਾ! ਏ ਤਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ ਨਾ। ਸਾਰਾ ਜਹਾਨ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਤ ਵਿਚ ਬੀ ਖੁਸ਼ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ? ਆਖਣ ਲੱਗੇ - ਮਰਦਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ, ਦੇਹ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਆਤਮਾ - ਜੋ ਮੈਂ ਹਾਂ, ਸਚਖੰਡ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਾਣਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਰੋਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਆ ਮਿਲੇਗਾ। ਤੂੰ ਬੀ ਨਾ ਰੋ, ਖੁਸ਼ ਹੋ। ਤੇ ਜੇ ਤੂੰ ਰੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗਾ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਡਰੀ ਤੇ ਕੰਬੀ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਤੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਲੱਗੇਗਾ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਹੁਣ ਜੇ ਕੁਛ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਹੋ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਨੁੱਖ ਵਰਗਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਉਹੋ ਹੈ ਜੋ ਚੰਗਾ ਹੈ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਪਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗੇਗਾ, ਉਹ ਹੈ ਹੀ ਸਾਰਾ ਪਿਆਰ, ਉਹ ਤੈਨੂੰ

ਪਿਆਰ ਕਰੇਗਾ ਬੀ, ਪਰ ਉਹ ਮਿਲੇਗਾ ਤਾਂ ਜੇ ਤੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕ ਕੰਮ ਕਰੇਂਗੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ - ਕੀਹ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਟੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਉਠਦੇ ਬੈਠਦੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਖਦੀ ਰਹੀਂ। ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਮੀਟ ਲਏ, ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਪਲ ਕੁ ਮਗਰੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਿੰਨੀ ਵੇਰ ਆਈ, ਨੇਤਰ ਅਚਰਜ ਢੰਗ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੇ ਮਿਟ ਗਏ। ਮੈਂ ਜਾਤਾ ਸੌਂ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਦਿਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਮਾਂ ਆ ਗਈ ਤੇ ਚੰਗੇ ਜੀ ਵਲ ਤੱਕ ਕੇ ਬੋਲੀ, ਬੱਚੀਏ! ਇਹ ਤਾਂ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਚੀਕ ਨਿਕਲ ਗਈ, ਰੋ ਪਈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ - ਜੇ ਤੂੰ ਰੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਆਇਆ, ਸਹਿਮੀ, ਸੰਘਾ ਰੁਕ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਚੇਤਾ ਆਯਾ ਕਿ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਆਵੇਗਾ। ਫੇਰ ਚੇਤਾ ਆਇਆ ਕਿ ਜੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਹਾਂਗੀ ਤਾਂ ਆਵੇਗਾ। ਸੋ ਮੈਂ ਚੁਪ ਕਰ ਗਈ ਤੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਰਨ ਲਗ ਪਈ। ਰੋਣ ਆਵੇ ਗਚ ਚੜ੍ਹੇ, ਕਲਜਾ ਤੁੱਟੇ, ਹੱਥ ਤੀਰ ਵਲ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਫੇਰ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚੇਤੇ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮੈਂ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਕੇ ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਨ ਲਗ ਜਾਵਾਂ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਖ, ਰੰਜ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਆਖਿਆ ਮੰਨਣ ਦੇ ਜਤਨ ਵਿਚ ਦਿਲੋ ਦਿਲ ਧੱਕੇ ਧੌੜੇ ਖਾਂਦਿਆਂ ਉਸ ਤੋਂ ਚੰਗੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਸਰੀਰ ਸਸਕਾਰ ਦਿਤਾ। ਤਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਆਯਾ ਸੀ, ਕਿਸ ਸੁਲੱਖਣੀ ਮਾਂ ਤੇ ਭਾਗਾਂ ਭਰੇ ਪਿਉ ਦਾ ਪੁੱਤ ਸੀ?

ਮੇਰੀ ਅੰਮੀ ਤੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੜਾ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਚੰਗੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਰ ਜਾਣ ਦੇ ਦੁਖ ਵਿਚ ਕਾਕੀ ਕਿਤੇ ਮਰ ਹੀ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਧੀਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਸਨ। ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ, ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਖੇਡਾਂ, ਮੇਰੇ ਆਹਰ ਤੇ ਮੌਜਾਂ ਨਾ ਮੁੜੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਨਾ ਰੁੱਝਾ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਪਰ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ। ਰੋਂਦੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਾਂ, ਪਰ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਗ ਸਨ, ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਡਰਦੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਛ ਨਾ ਆਖਦੇ ਕਿ ਮਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਦੁਖੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਹੱਸ ਬੀ ਪੈਂਦੀ, ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗਲਵਕਤੀ ਪਾ ਕੇ ਮਿਲ ਬੀ ਲੈਂਦੀ, ਅੰਮੀ ਦੀ ਗੱਦ ਵਿਚ ਜਾ ਬੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪਰ ਉਹ ਹੁਲਾਰੇ ਤੇ

ਉਹ ਚਾਉ ਉਹ ਖੜਮਸਤੀਆਂ ਤੇ ਬੋਕਣੇ ਸੁਪਨੇ ਹੋ ਗਏ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਦੀ ਮੂਰਤ ਹਰ ਵੇਲੇ ਫਿਰਦੀ ਦਿਸਦੀ ਤੇ ਜੀਭ ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਦੀ ਤੇ ਮਨ ਏਸ ਤਾਂਘ ਵਿਚ ਟੁਰਿਆ ਚਲਦਾ ਕਿ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਆਵੇਗਾ।

ਮੇਰਾ ਜੀ ਹੁਣ ਕੁਛ ਘਰਾਂ ਮਾੜੀਆਂ ਤੋਂ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਬਨ ਵਿਚ ਇਕ ਕੋਠਾ ਪਾ ਦਿਓ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਜੀ ਪਰਚਾਉਣ ਜਾਇਆ ਕਰਾਂ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਕਿ ਕਾਕੀ ਦਾ ਜੀ ਪਰਚੇਗਾ। ਆਖਣ ਲੱਗੇ, ਜਿੱਥੇ ਆਖੇਂ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀ ਥਾਂ ਭਾਲਣੀ ਸੀ? ਚੰਗੇ ਜੀ, ਜਿਸ ਵੱਠੀ ਹੋਈ ਢੇਰੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਰਤੂਤ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਗਨ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਣ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹੋ ਥਾਂ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਅਟਾਰੀ ਪੁਵਾ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਸੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਪੱਥਰ ਤੇ ਸਾਮਾਨ ਢੇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੇ ਤੇ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਥਾਂ ਉਸਾਰੋ। ਡਿੱਗੀ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪਾ ਦਿਓ ਤੇ ਉਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਾ ਦਿਓ। ਸੋ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਨੇ ਢੇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸਾਮਾਨ ਲੱਭੇ, ਕੁਛ ਹੋਰ ਪਾਏ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸਾਰਿਆ। ਮੇਰੀ ਹੁਣ ਇਹੋ ਰੰਗ ਭੂਮੀ ਸੀ। ਤੜਕੇ ਪਹਿਰ ਭਰ, ਸੰਝ ਨੂੰ ਪਹਿਰ ਭਰ ਮੈਂ ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਦੀ ਸਾਂ। ਜੀ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਰਹਵਾਂ ਬੀ ਏਥੇ ਹੀ, ਪਰ ਬਾਪੂ ਜੀ ਤੇ ਅੰਮੀ ਜੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਦੁਖ ਮੰਨਦੇ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਦੁਪਹਿਰ ਜਦ ਘਰ ਗਈ ਤੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਲੇਟੀ, ਪੱਖਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਨੈਣ ਮੁੰਦ ਲਏ ਤੇ ਲੱਗੀ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਅਜੇ ਡਿੱਠਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਨ। ਅੰਮੀ ਨੇ ਜਾਤਾ ਮੈਂ ਸੌਂ ਗਈ ਹਾਂ, ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਕਾਕੀ ਸਿਆਣੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਜ ਕਰੀਏ, ਕਾਜ ਹੋਇਆ ਇਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਦੀ ਭੂਮਣਾ ਪੈ ਜਾਏਗੀ ਤਾਂ ਇਹ ਉਦਾਸੀਆਂ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗੀ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਬੀ ਸੋਚੀਂ ਪੈ ਗਏ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜੀ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਭੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੀਹ ਕਰਾਂ? ਡਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਵਿਆਹ ਕੇ ਬੀ ਉਦਾਸ ਹੀ ਰਹੀ ਤੇ ਵੱਸੀ ਨਾ ਤਾਂ ਉਂਵ ਨੱਕ ਵੱਢਣੀ ਹੋਊ ਤੇ ਖੇਚਲ ਵੱਖ ਪਊ। ਹੱਛਾ ਅੱਜ ਮਹਿਤੇ ਨਾਲ ਤੇ ਪੰਡਤ ਜੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਗਿਣਾਂਗਾ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਨਾਮ-ਜਪ-ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਨੀਤ ਨਵਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਾਤਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੬੬੦

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਅੰਗ 660 ਤੇ ਸਸ਼ੋਭਤ ਸ਼ਬਦ 'ਜੀਉ ਡਰਤੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਕੈ ਸਿਉ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ ॥ ਦੂਖ ਵਿਸਾਰਣੁ ਸੇਵਿਆ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਾਤਾਰੁ ॥ 1 ॥ ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਨੀਤ ਨਵਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਾਤਾਰੁ ॥' ਪਹਿਲੇ 'ਰਹਾਉ' ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਕਸ਼ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਉਹ 'ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਾਤਾਰੁ' ਹੈ, ਸਦੀਵ ਕਾਲ ਤੋਂ ਕੁਲ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ ਦਾਤਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਰਬ ਜੀਆਂ ਜੰਤੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਤ ਪਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਬਿਰਧ ਹੈ, ਉਹ ਪਾਲਣਹਾਰ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਲਕਸ਼ ਹੈ, 'ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਨੀਤ ਨਵਾ' ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਐਸੀ ਕਿਰਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਂਦੀ ਥਕਾਂਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਹ 'ਨਿਤ ਨਵਾਂ' ਸਦਾ ਵਿਗਾਸ ਵਿਚ, ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਜੋ ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਵੀ ਸੀਮਤ ਹਨ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਅੱਕ ਥੱਕ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 'ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਨੀਤ ਨਵਾ' ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਉਸ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 'ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਵਸਿਆ' ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਆਪ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਆਸਣ ਉਸ ਦੀ ਕਾਇਨਾਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ-

ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ ॥

ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੩

ਜੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ 'ਨੀਤ ਨਵਾਂ' ਸਾਹਿਬ ਹਰ ਸਕਿੰਟ, ਹਰ ਪਲ ਨਵਾਂ ਨਜ਼ਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿਤ ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੂਰਜ, ਨਿਤ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੀ ਉਸ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਸਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਕਦੀ ਨਿੱਘੀ ਧੁੱਪ ਸਵਰਗ ਵਰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਚਿੱਟੇ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਰੰਗ ਰੂਪ ਵਚਿਤ੍ਰ ਘਾੜਤਾਂ ਘੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾਈ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਕਦੀ ਬਿਜਲੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਡਰ-ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੀ ਰਿਮਝਿਮ ਵਰਖਾ ਠੰਢ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਦੀ

ਤਪਸ਼ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਪੰਖੀ ਕਲੋਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਦੀਆਂ ਨਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜਲ ਦੀ ਧਾਰਾ ਚਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਖੇਤੀਆਂ ਹਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਹਰੀਆਂ ਕਚੂਚ ਕਚੂਬਲਾਂ ਨਿਤ-ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਫੁੱਲ ਖਿੜਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਅਗੰਮੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਕੇ ਝੱਟ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਪਲ 'ਨੀਤ ਨਵਾ' ਸਾਹਿਬ ਨਵੇਂ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਿਗਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਹੋ ਆਕਾਸ਼ ਚੰਨ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੀਲੇ ਅੰਬਰ ਵਿਚ ਚਮਕਦੇ, ਟਿਮਟਿਮਾਂਦੇ ਤਾਰੇ, ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਰਹੱਸ ਹਨ। ਤਾਰੇ ਕੀ ਹਨ? ਕੀ ਇਹ ਧਰਤੀ ਵਰਗੇ ਗੋਲ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਹਨ? ਕਿੰਨੇ ਹਨ? ਕਿੰਨੀਆਂ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਹਨ? ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਕੀ ਹੈ? 'ਨੀਤ ਨਵੇਂ' ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਚਿਤਰਤਾ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਵਿਸ਼ਵ, ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਸਾਰੀ ਬਨਰਾਇ, ਚੰਦ, ਸੂਰਜ, ਤਾਰੇ, ਗਗਨਮਈ ਥਾਨ ਵਿਚ ਸਸ਼ੋਭਤ ਹੋ ਕੇ ਅਨੰਤ ਸੰਗੀਤਮਈ ਧੁਨੀਆਂ ਸੰਗ ਉਸ ਦੀ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਗਗਨ ਮੈ ਥਾਲ ਰਵਿ ਚੰਦ

ਦੀਪਕ ਬਨੇ ਤਾਰਿਕਾ ਮੰਡਲ ਜਨਕ ਮੋਤੀ ॥

ਧੂਧੁ ਮਲਆਨਲੋ ਪਵਣੁ ਚਵਰੇ ਕਰੇ

ਸਗਲ ਬਨਰਾਇ ਫੁਲੰਤ ਜੋਤੀ ॥ ੧ ॥

ਕੈਸੀ ਆਰਤੀ ਹੋਇ ॥ ਭਵ ਖੰਡਨਾ ਤੇਰੀ ਆਰਤੀ ॥

ਅਨਹਤਾ ਸਬਦ ਵਾਜੰਤ ਭੇਰੀ ॥

ਅੰਗ - ੧੩

'ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਨੀਤ ਨਵਾ' ਦੀ ਨਵੀਨਤਾ ਹੈਰਾਨੀ ਜਨਕ ਹੈ, ਅਦਭੁਤ ਹੈ, ਅਸਚਰਜ ਹੈ, ਵਿਸਮਾਦੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਰੰਗਾਂ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕਾਦਰ ਦੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ਦੀ ਕਮਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਥਰਾਹਟ, ਇਕ ਕਾਂਬਾ ਜਿਹਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਸਮਾਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਨਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਜੀਵ ਹਨ, ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਈ ਰੂਪ, ਕਈ ਰੰਗ ਹਨ, ਕਈ ਜੰਤ ਨੰਗੇ ਹੀ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਚਾਰ ਖਾਣੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੇਕ ਖਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੇਲ ਵਿਛੋੜੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਤੇ ਐਝੜਾ ਹਨ, ਕਿਤੇ ਸਾਫ ਰਸਤੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਦੂਰ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਨਿਤ ਨਵਾਂ ਇਲਾਹੀ

ਤਮਾਸ਼ਾ ਬੜਾ ਵਿਸਮਾਦ ਜਨਕ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਵਿਸਮਾਦੁ ਨਾਦ ਵਿਸਮਾਦੁ ਵੇਦ ॥
 ਵਿਸਮਾਦੁ ਜੀਅ ਵਿਸਮਾਦੁ ਭੇਦ ॥
 ਵਿਸਮਾਦੁ ਰੂਪ ਵਿਸਮਾਦੁ ਰੰਗ ॥
 ਵਿਸਮਾਦੁ ਨਾਗੇ ਫਿਰਹਿ ਜੰਤ ॥
 ਵਿਸਮਾਦੁ ਪਉਣੁ ਵਿਸਮਾਦੁ ਪਾਣੀ ॥
 ਵਿਸਮਾਦੁ ਅਗਨੀ ਖੇਡਹਿ ਵਿਡਾਣੀ ॥
 ਵਿਸਮਾਦੁ ਧਰਤੀ ਵਿਸਮਾਦੁ ਖਾਣੀ ॥
 ਵਿਸਮਾਦੁ ਸਾਇ ਲਗਹਿ ਪਰਾਣੀ ॥
 ਵਿਸਮਾਦੁ ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਸਮਾਦੁ ਵਿਜੋਗੁ ॥
 ਵਿਸਮਾਦੁ ਭੁਖ ਵਿਸਮਾਦੁ ਭੋਗੁ ॥
 ਵਿਸਮਾਦੁ ਸਿਫਤਿ ਵਿਸਮਾਦੁ ਸਾਲਾਹ ॥
 ਵਿਸਮਾਦੁ ਉਝੜ ਵਿਸਮਾਦੁ ਰਾਹ ॥
 ਵਿਸਮਾਦੁ ਨੇੜੈ ਵਿਸਮਾਦੁ ਦੂਰਿ ॥
 ਵਿਸਮਾਦੁ ਦੇਖੈ ਹਾਜਰਾ ਹਜੂਰਿ ॥
 ਵੇਖਿ ਵਿਡਾਣੁ ਰਹਿਆ ਵਿਸਮਾਦੁ ॥
 ਨਾਨਕ ਬੁਝਣੁ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੩

ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ 'ਰਹਾਉ' ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ 'ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਾਤਾਰ' ਨੂੰ ਦਇਆਲ ਕਿਹਾ ਹੈ -

ਦਇਆਲ ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਤਰਾ ॥
 ਸਦ ਕੁਰਬਾਣੈ ਜਾਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੬੬੦

'ਨਵੀਨਤਾ' ਦੇ ਨਾਲ 'ਦਇਆਲਤਾ' ਉਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਮੀਰੀ ਗੁਣ ਹੈ। ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾਤਾਰ ਤਾਂ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਦਇਆਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕਰਮਾਂ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸੀਬਤ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਦਾਤਾਰ ਸਦਾ ਦਇਆਲਤਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਜੀਵ, ਜੰਤ, ਪਸ਼ੂ, ਪਕਸੀ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਅਕਿਰਤਘਣ ਨੂੰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵੀ 'ਭਾਰੇ ਭੋਇ ਅਕਿਰਤਘਣ' ਅਰਥਾਤ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਾਧੂ ਭਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ 'ਅਕਿਰਤਘਣਾ ਨੇ ਪਾਲਦਾ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ ਸਦ ਬਖਸਿੰਦੁ ॥' (ਅੰਗ - ੪੭) ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ-

ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲ ॥ (ਅੰਗ - ੨੭੫) ਹੈ।

ਅਰਥਾਤ ਦਇਆਲਤਾ ਉਸ ਦਾ ਲਕਸ਼ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਜ਼ਕ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਜਿਵੇਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਂ ਦੇ ਬਣਾਂ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਫੇਰ ਉਹ ਜੀਅ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਤੈਂ ਰਿਜਕੁ ਸਮਾਹਾ ॥

ਪਿਛੇ ਦੇ ਤੈਂ ਜੰਤੁ ਉਪਾਹਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੦

ਏਥੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਤਾਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਘਾਲ ਅਤੇ ਕਿਰਤ

ਤਾਂ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਰਿਜ਼ਕ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ 'ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਾਤਾਰ' ਅਤੇ 'ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲ' ਸਭਨਾ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਆਹਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਆਪ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਮਨੁੱਖ ਕਿਉਂ ਸੋਚਾਂ ਫਿਕਰਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਵੇਖੋ! ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਚਟਾਨਾਂ ਤੇ ਪੱਥਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਰਿਜ਼ਕ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸੰਸਾਰਕ ਸਹਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣਹਾਰਾ ਮੰਨਣਾ ਭੁੱਲ ਹੈ। ਮਾਂ, ਪਿਉ, ਪੁੱਤਰ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਦੀਵ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ ਸਿਰਜੇ ਆਹਾਰ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਪਾਲਣਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪ ਰਿਜ਼ਕ ਅਪਣਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵੇਖੋ! ਕੁੰਜ ਉਡ-ਉਡ ਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਕੋਹਾਂ ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਇਕੱਲੇ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੁਆਲਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੋਗਾ ਨਹੀਂ ਚੁਗਾਂਦਾ। ਉਹ ਕੁੰਜ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮਨ ਵਿਚ ਧਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਹਿ ਉਦਮੁ
 ਜਾ ਆਹਰਿ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਰਿਆ ॥
 ਸੈਲ ਪਥਰ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਏ
 ਤਾ ਕਾ ਰਿਜਕੁ ਆਗੈ ਕਰਿ ਧਰਿਆ ॥ ੧ ॥
 ਮੇਰੇ ਮਾਧਉ ਜੀ ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲੇ ਸੁ ਤਰਿਆ ॥
 ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਇਆ
 ਸੂਕੇ ਕਾਸਟ ਹਰਿਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਜਨਨਿ ਪਿਤਾ ਲੋਕ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ
 ਕੋਇ ਨ ਕਿਸ ਕੀ ਧਰਿਆ ॥
 ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹੇ
 ਠਾਕੁਰੁ ਕਾਹੇ ਮਨ ਭਉ ਕਰਿਆ ॥ ੨ ॥
 ਉਡੈ ਉਡਿ ਆਵੈ ਸੈ ਕੋਸਾ
 ਤਿਸੁ ਪਾਛੈ ਬਚਰੇ ਛਰਿਆ ॥
 ਤਿਨ ਕਵਣੁ ਖਲਾਵੈ ਕਵਣੁ ਚੁਗਾਵੈ
 ਮਨ ਮਹਿ ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਿਆ ॥ ੩ ॥
 ਸਭਿ ਨਿਧਾਨ ਦਸ ਅਸਟ ਸਿਧਾਨ
 ਠਾਕੁਰ ਕਰ ਤਲ ਧਰਿਆ ॥
 ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਲਿ ਬਲਿ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਈਐ
 ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਰਾਵਰਿਆ ॥ ੪ ॥ ੫ ॥

ਅੰਗ - ੧੦

ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਪਾਲਣਹਾਰ ਜਗਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਬੇਅੰਤਤਾ ਅਤੇ ਭੰਡਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ

ਨਹੀਂ। ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਗੁਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਵੇਖ ਕੇ, ਉਸ ਦਾ ਬਖਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦਾਤਾਰ ਪਾਸੋਂ ਸਦਾ ਦਾਤਾਂ ਹੀ ਮੰਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਿਤ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਸਦਾ ਹੀ ਦਾਤਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਆਖਹਿ ਮੰਗਹਿ ਦੇਹਿ ਦੇਹਿ ਦਾਤਿ ਕਰੇ ਦਾਤਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੨

ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵੀ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਰੰਗ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਦਾਤਾਂ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਕਹਿ ਕੇ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਾਰਕ ਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਨੀਸਾਣ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਮਨੁੱਖ ਰੱਬ ਦੇ ਸੁਭ ਗੁਣ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈਆਂ ਦੇ ਪਾਸਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਕਠਿਨ ਗਿਆਨ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਉਸ ਦੀ ਘੜਨ ਅਤੇ ਤੋੜਨ ਦੀ ਵਿਸਮਾਦੀ ਖੇਡ ਵੇਖ ਕੇ ਅਚੰਭਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੂਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ, ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਤਾਂ ਦਾਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਥੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦਾਤਾਰ ਕਦੇ ਅਕਦਾ ਥੱਕਦਾ ਨਹੀਂ, ਨਿਤ ਨਵਾਂ ਨਰੋਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਅਨੰਤ ਜੀਵਾਂ ਜੰਤੂਆਂ, ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤੁੱਟ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਰਿਜ਼ਕ ਪਹੁੰਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਕਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਘਬਰਾਹਟ ਅਕੇਵਾਂ ਅਤੇ ਥਕੇਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, 'ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ ਨੀਤ ਨਵਾ' ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਾ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੇਪਰਵਾਹ, ਬੇਫਿਕਰ, ਚਿੰਤਾ-ਰਹਿਤ। ਐਸਾ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜਪੁ ਜੀ ਦੀ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਗਾਵੈ ਕੇ ਤਾਣੁ ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣੁ ॥

ਗਾਵੈ ਕੇ ਦਾਤਿ ਜਾਣੈ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਗਾਵੈ ਕੇ ਗੁਣ ਵਡਿਆਈਆ ਚਾਰ ॥

ਗਾਵੈ ਕੇ ਵਿਦਿਆ ਵਿਖਮੁ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਗਾਵੈ ਕੇ ਸਾਜਿ ਕਰੇ ਤਨੁ ਖੇਹ ॥

ਗਾਵੈ ਕੇ ਜੀਅ ਲੈ ਫਿਰਿ ਦੇਹ ॥

ਗਾਵੈ ਕੇ ਜਾਪੈ ਦਿਸੈ ਦੂਰਿ ॥

ਗਾਵੈ ਕੇ ਵੇਖੈ ਹਾਦਰਾ ਹਦੁਰਿ ॥

ਕਥਨਾ ਕਥੀ ਨ ਆਵੈ ਤੋਟਿ ॥

ਕਥਿ ਕਥਿ ਕਥੀ ਕੋਟੀ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ॥

ਦੇਦਾ ਦੇ ਲੈਦੇ ਥਕਿ ਪਾਹਿ ॥

ਜੁਗਾ ਜੁਗੰਤਰਿ ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ ॥

ਹੁਕਮੀ ਹੁਕਮੁ ਚਲਾਏ ਰਾਹੁ ॥

ਨਾਨਕ ਵਿਗਸੈ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ॥ ੩ ॥

ਅੰਗ - ੧

ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਤੀਜੇ 'ਰਹਾਉ' ਵਿਚ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੂਜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਮੰਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਆਪਣਾ ਅੰਤਰੀਵ ਦੁਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਐਸੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ -

ਸਾ ਵਡਿਆਈ ਦੇਹਿ ਜਿਤੁ ਨਾਮਿ ਤੇਰੇ ਲਾਗਿ ਰਹਾਂ ॥

ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ਜਿਸੁ ਆਗੈ ਪਿਆਰੇ ਜਾਇ ਕਹਾ ॥

ਅੰਗ - ੬੬੦

ਇਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੂਜਾ ਨਾ ਤਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਹਰਿ ਇਕੋ ਦਾਤਾ ਸੇਵੀਐ ਹਰਿ ਇਕੁ ਧਿਆਈਐ ॥

ਹਰਿ ਇਕੋ ਦਾਤਾ ਮੰਗੀਐ ਮਨ ਚਿੰਦਿਆ ਪਾਈਐ ॥

ਜੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸਹੁ ਮੰਗੀਐ ਤਾ ਲਾਜ ਮਰਾਈਐ ॥

ਅੰਗ - ੫੯੦

ਪ੍ਰਭੂ ਤਾਂ ਐਸਾ ਦਾਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਵਿਚ ਕਦੇ ਤੋਟਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਐਸੇ ਦਾਤਾਰ ਨੂੰ ਸਦਾ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਭੁੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਦਦਾ ਦਾਤਾ ਏਕੁ ਹੈ ਸਭ ਕਉ ਦੇਵਨਹਾਰ ॥

ਦੇਂਦੇ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵਈ ਅਗਨਤ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ॥

ਦੈਨਹਾਰੁ ਸਦ ਜੀਵਨਹਾਰਾ ॥

ਮਨ ਮੂਰਖ ਕਿਉ ਤਾਹਿ ਬਿਸਾਰਾ ॥ ਅੰਗ- ੨੫੭

ਐਸਾ ਵੀਚਾਰ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਚੌਥੇ 'ਰਹਾਉ' ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਐਸੇ ਸਦ ਦਇਆਲ ਦਾਤਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿਮਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਵੀ ਐਸੇ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਸੇਵੀ ਸਾਹਿਬੁ ਆਪਣਾ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਚੰਉ ਕੋਇ ॥

ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਬਿੰਦ ਬਿੰਦ ਚੁਖ ਚੁਖ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ- ੬੬੦

ਐਸਾ ਸਾਹਿਬ, ਐਸਾ ਮਾਲਕ ਜੋ ਨਿਤ ਨਵਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਦਾ ਦਾਤਾਂ ਬਖਸ਼ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਹੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਨੀਤ ਨਵਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਾਤਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੬੬੦

ਈਸ਼ਰ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ

ਕ੍ਰਿਤ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ

ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰ ਕਾ ਸੂਰਜ

ਜੈਸੇ ਸੂਰਜ ਕੇ ਚੜ੍ਹਨੇ ਸੇ ਰਾਤ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ ਔਰ ਰਾਤ ਕੇ ਅੰਧੇਰੇ ਮੇਂ ਵਿਚਰਨੇ ਵਾਲੇ ਉੱਲੂ, ਚਮਗਿੱਦੜ ਵਗੈਰਾ ਨਿਸ਼ਚੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਚਾਂਦ ਸਿਤਾਰੇ ਭੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਦੇਤੇ ਤੇ ਇਸੀ ਤਰਹ ਸੇ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰ ਕਾ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨੇ ਸੇ ਅਵਿੱਦਿਆ ਰੂਪੀ ਰਾਤ ਕਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ਔਰ ਰਾਤ ਕੇ ਜਾਨਵਰ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਰੂਪੀ ਉੱਲੂ ਔਰ ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ ਰੂਪੀ ਚਮਗਾਦੜ ਔਰ ਆਸ਼ਾ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੂਪੀ ਡਾਕਨੀ ਔਰ ਆਧ-ਬਿਆਧ-ਉਪਾਧ ਰੂਪੀ ਚੋਰ- ਅਵਿੱਦਿਆ ਅਸਮਤਾ, ਰਾਗ, ਦੈਸ਼, ਅਭਿਨਿਵੇਸ਼ ਰੂਪੀ ਡਾਕੂ ਤਮਾਮ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ। ਗਿਆਨ ਕੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਮੇਂ ਮੌਤ ਔਰ ਕਾਲ ਵੀ ਪਰਮ ਸੁਖਦਾਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਨੇ ਲਗਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਮਨ ਬੁੱਧੀ ਮੇਂ ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੇ ਬਗੈਰ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਲਜੁਗ ਕਾ ਜਮਾਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਮੇਂ ਕਿ ਕਲਹਿ ਕਲੇਸ਼ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ। ਅਧਰਮ ਔਰ ਝੂਠ ਕੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੁਈ, ਜਿਨ ਸੇ ਕਿ ਪਾਖੰਡ (ਦੰਭ) ਨਾਮ ਕਾ ਬੋਟਾ ਪੈਦਾ ਹੂਆ ਔਰ ਕ੍ਰੋਧ ਸੇ ਹੀ ਕਲਜੁਗ ਕੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾ ਸੁਭਾਵ ਹੀ ਲੜਾਈ ਝਗੜਾ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਪਰਜਾ ਕੀ ਲੜਾਈ, ਪਿਤਾ ਪੁੱਤਰ ਕੀ ਲੜਾਈ, ਭਾਈ-ਭਾਈ ਕੀ ਲੜਾਈ, ਮਾਂ ਔਰ ਬੇਟੀ ਕੀ ਲੜਾਈ, ਸਾਸ ਔਰ ਨੁਖਾ (ਨੂੰਹ) ਕਾ ਝਗੜਾ। ਸਸੁਰ ਔਰ ਦਾਮਾਦ ਕਾ ਕਲੇਸ਼। ਗਰਜੇ ਕਿ (ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ) ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਕਲਹਿ ਔਰ ਕਲੇਸ਼ ਸੇ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਮਨ ਬਿਲਕੁਲ ਅਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਨੇ ਲੱਗੇ ਔਰ ਅਪਨੇ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਕੀ ਆਗ ਮੇਂ ਜਲਤੇ ਹੁਏ ਦੇਖਤੇ ਹੇਂ। ਉਨ ਲੋਗੋਂ ਕੀ ਬੁਰੀ ਦੁਖਦਾਈ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਮਨ ਮੇਂ ਤਰਸ ਆਇਆ, ਰਹਿਮ ਆਇਆ ਔਰ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਆ ਜਿਨ੍ਹੇਂ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ ਚਲਾਇਆ ਜੇ ਕਿ ਜਮਾਨੇ ਕੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨ ਰੱਖਾ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਕੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਠਿਨ ਸਾਧਨ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਸੇਵਾ, ਭਗਤੀ, ਗਿਆਨ ਕਾ ਮਾਰਗ ਔਰ ਦਸ ਜਾਮਾ ਬਾਰੰਬਾਰ ਧਾਰ ਕਰ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਾ ਪਾਠ, ਜਿਸ ਸੇ ਮਨ ਕੀ ਸੁਧੀ ਔਰ ਇਕਾਗਰਤਾ ਸੇ ਰਿੱਧੀ-ਸਿੱਧੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਔਰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕਰ ਮੋਖਸ਼ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ, ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਆ ਔਰ ਦਸਵੇਂ ਜਾਮਾ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕਰ ਤੀਸਰਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਚਲਾਇਆ। ਜਿਸ ਕੇ ਬਾਦ ਪਾਂਚ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਮੇਂ ਉਨ ਕੀ ਸ਼ਾਖੇਂ ਫੈਲੀਂ ਔਰ ਬਿਸਥਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੂਆ ਔਰ ਚੁਰਾਸੀ ਜਾਮਾ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਧਾਰ ਕਰ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਆ, ਜਿਨ ਮੇਂ ਕਿ ਦਸ ਰੂਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਗੱਦੀ ਕੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਹੁਏ ਔਰ 74 ਜਾਮਾ ਮੇਂ ਬੜੇ-ਬੜੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜੇ ਕਿ ਬੜੀ ਕਰਨੀ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਹੁਏ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੋਗੋਂ ਕਾ ਉਧਾਰ ਕੀਆ। ਕਰੋੜਹਾਂ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਦੋਸ਼ (ਨਰਕ) ਕੀ ਆਗ ਸੇ ਨਿਕਾਲ ਕਰ ਪਰਮਪਦ ਪਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਪਹਿਲੇ ਜਮਾਨਾ ਮੇਂ ਲੋਗ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ (ਜੋਗ ਅਭਿਆਸ) ਸੇ ਅਪਨੇ ਪਾਨ ਰੋਕ ਕਰ ਮਨ ਕੇ ਇਕਾਗਰ ਕਰ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਮੇਂ ਇਸਥਿਤ ਹੂਆ ਕਰਤੇ ਥੇ। ਇਸ ਜਮਾਨੇ ਮੇਂ ਲੋਗੋਂ ਕੀ ਜਿਸਮਾਨੀ ਔਰ ਦਿਮਾਗੀ ਹਾਲਤ ਅੱਛੀ ਨ ਹੋਨੇ ਕੇ ਸਬੱਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸਿਮਰਨ ਸੇ ਹੀ ਖਿਆਲ ਕੀ ਯਕਸੂਈ (ਇਕਾਗਰਤਾ) ਸੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਵਾਈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕੇ ਬਾਨੀ

ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਪਰਦਾਏ ਸੇ ਯਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੁਏ।

1. ਪਹਿਲੇ ਪਿਆਰੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
2. ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੋਢੀ (ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ)
3. ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੇਦੀ (ਉਨਾ ਸਾਹਿਬ)
4. ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੁਰੂ ਵਾਲੇ (ਜ਼ਿਲਾ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ)

5. ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ (ਨੌਰੰਗਾਬਾਦ)
6. ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਖੁਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੇ (ਅਸਲੀ ਨਾਮ ਬਾਬਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ)
7. ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਚੱਕਰਵਰਤੀ
8. ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ (ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ)
9. ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਆਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ (ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ)

ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ (ਚੇਰੂ ਸਾਹਿਬ) ਦੋਨੋਂ ਗੁਰਭਾਈ

ਇਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੋਂ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਲੋਗੋਂ ਕਾ ਉਧਾਰ ਕੀਆ ਹੈ। ਏਕ-ਏਕ ਕੇ ਪੀਛੇ ਲਾਖੋਂ-ਲਾਖੋਂ ਕਾ ਭਲਾ ਹੁਆ ਹੈ ਔਰ ਅਬ ਤੱਕ ਹੋ ਰਹਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਭਾਈ ਅਜਿੱਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਕੋਲ ਚੁਰਾਸੀ ਜਾਮੇ ਧਾਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਕਹਾ ਥਾ, ਇਸ ਕਲਯੁਗ ਦੇ ਉਧਾਰ ਵਾਸਤੇ, ਚੁਹੱਤ੍ਰ ਜਾਮੇ ਭਗਤ ਜਨ ਔਰ ਦਸ ਹੈਂ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਏ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਤਮਾਮ ਸੰਗਤ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖੋਂ ਸੇ ਸਿਰ ਮਾਂਗੇ ਤੇ ਉਨ ਸਿੱਖੋਂ ਮੇਂ ਸੇ ਸਿਰਫ ਪਾਂਚ ਨੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੇ ਸਿਰ ਦੀਏ ਜੋ ਕਿ ਮੁਰੀਦ-ਏ-ਫਿਦਾਈ (ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖ) ਥੇ। ਉਨ ਕੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਵਾ ਕਰ ਅਪਨਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਬਨਾਇਆ। ਯਾਨਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਕੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀ ਔਰ ਉਨ ਸੇ ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕੀਆ ਔਰ ਐਸਾ ਕਹਾ -

ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੂਸਰੇ

ਸਿੱਖ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਮੇਂ ਉਨ ਪਾਂਚੋਂ ਮੇਂ ਸੰਪਰਦਾਇ ਚਲੀ ਔਰ ਬੜੇ-ਬੜੇ ਕਰਨੀ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਔਰ ਤੇਜਸਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੁਏ ਹੈਂ।

ਤੀਨ ਕਿਸਮ ਕੇ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਮੁਰੀਦ ਹੁਆ ਕਰਤੇ ਹੈਂ

1. ਮੁਰੀਦ	2. ਮੁਰੀਦ-ਏ-ਸਾਦਿਕ	3. ਮੁਰੀਦ-ਏ-ਫਿਦਾਈ
1. ਸਿੱਖ	2. ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ	3. ਮਰਜੀਵੜੇ ਸਿੱਖ
1. ਸਿੱਖ	2. ਸਨਮੁੱਖ ਸਿੱਖ	3. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖ

ਸੀਸ ਭੇਂਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਪਾਂਚ ਪਿਆਰੇ

1. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
2. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
3. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
4. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
5. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਇਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਸਿਰ ਦੇ ਕਰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹਾਸਿਲ ਕੀਆ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕ ਜਨੋ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਸਬਸਕਰਾਇਬ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਫਾਸਟਵੇਅ ਕੇਬਲ ਟੀ.ਵੀ. ਨੈਟਵਰਕ

ਚੈਨਲ ਨੰਬਰ - 202 ਪੰਜਾਬ ਪਲੱਸ ਰਾਹੀਂ

ਸਮਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ - ਸਵੇਰੇ

4.45 ਤੋਂ 6.45 ਤੱਕ (2 ਘੰਟੇ)

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਇਹ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਫਾਸਟਵੇਅ ਕੇਬਲ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਉਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਾਰੇ ਐਤਵਾਰ - ਸਮਾਂ-ਦੁਪਹਿਰ 12.00 ਤੋਂ 3.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ।

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - 29 ਸਤੰਬਰ, ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ, ਵੀਰਵਾਰ - ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ,
(ਸਮਾਂ - ਸ਼ਾਮੀ 7.00 ਤੋਂ 9.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਅਸੁਨਿ - ਸੰਗਰਾਂਦ-17 ਸਤੰਬਰ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ (ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਤੋਂ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਜਾਂ ਦਸਵੰਧ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਾਰਤ (INDIA)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਭੇਜਣ ਲਈ

VGRMCT/Atam Marg Magazine

A/C No. 12861100000008, RTGS/IFSC Code - PSIB0021286,

Branch Code - C1286

ਦਸਵੰਧ ਭੇਜਣ ਲਈ -

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

A/C No. 12861100000005, RTGS/IFSC Code - PSIB0021286, Branch Code - C1286

Within India

Subscription	Period	By Registry	Post/Cheque
1 Year		Rs. 300/320	
3 Year		Rs. 750/770	
5 Year		Rs. 1200/1220	
Life (20 Year)		Rs 3000/3020	

ਜੇਕਰ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ Gurudwara Ishar Parkash Ratwara Sahib, P.O. Mullanpur Garibdas. Distt SAS Nagar (Mohali) - 140901 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ। ਜੇਕਰ Online ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰ: +91 98889 10777 'ਤੇ sms ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

**PURSUANT OF GOVT. OF INDIA FCRA GUIDELINES REGARDING
DONATIONS FROM ABROAD**

It is for your kind information that Bank Account No. 0779000100179603 earlier opened in Punjab National Bank, Mullanpur Garibdas, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)-140901 for receiving donation from foreign countries has been changed with immediate effect. Now, FCRA Saving Bank Account for this purpose has been opened in State Bank of India as per instructions of Govt. of India. Particulars of the New Account are given below for online transfer of donation amount:

Name of Account – Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

Account No. – 40227222757, Bank - State Bank of India

Branch - New Delhi Main Branch, 11 Sansad Marg, New Delhi-110001

Swift Code - SBININBB104, IFSC Code - SBIN0000691, Branch Code – 00691,

Purpose Code - P1303 (Donations to religious and Charitable Institutions in India)

You are requested that forthwith all donations amounts should be sent to the Trust only through one of the following banks specified by Govt. of India:

LIST OF CORRESPONDENT BANKS

Australia

1. Commonwealth Bank Of Australia CTBAAU2S
2. Australia And NewZealand Banking Group Ltd ANZBAU3M
3. National Australia Bank Ltd NATAAU33
4. Westpack Banking Corporation WPACAU2F

Canada

1. SBI Canada Bank SBINCATX
2. Canadian Imperial Bank Of Commerce CIBCCATT
3. Bank Of Montreal BOFMCAM2
4. Royal Bank Of Canada ROYCCAT2
5. The Toronto Dominion Bank TDOMCATT
6. The Bank Of Nova Scotia (SCOTIA BANK) NOSCCATT

Germany

1. Commerze bank AGCOBADEFF
2. DZ Bank AG Deutsche Zentral-Genos GENODEFF
3. Uni Credit Bank AGHYVEDEMM
4. Bayerische Landes bank BYLADEMM
5. Landes bank Baden Wurttemberg SOLADEST
6. Norddeutsche Landes bank Girozen trale NOLADE2H
7. Deutsche Bank AGDEUTDEFF
8. HSBCT rinkauss & Burkhadt AGTUBDDEDD

Italy

1. Credit AgricoleI talia SpACRPPIT2P
2. Intesa Sanpaolo Sp ABCITITMM
3. Unicredit SPAUNCRITMM
4. Banca Popolare di Sondrio Societa Cooperativa perAzioni POSOIT22
5. BPERB anca Sp ABPMOIT22

United Kingdom

1. Standard Chartered Bank SCBLGB2L
2. Coutts and Company COUTGB22
3. National Westminster Bank Plc NatWestBank) NWBKGB2L
4. Royal Bank of Scotland Plc RBOSGB2L
5. Barclays Bank Plc BARCGB22
6. HSBC Bank Plc MIDLGB22
7. Lloyds Bank Plc LOYDGB2L
8. State Bank of India (UK) Ltd. SBOIGB2L

United States

1. Fifth Third Bank FTBCUS3C
2. HSBC Bank USA National Association MRMDUS33
3. Deutsche Bank Trust Company Americas BKTRUS33
4. Wells Fargo Bank National Association WFBUS6S
5. Silicon Valley Bank SVBKUS6S
6. State Bank of India (California) SBCAUS6L
7. The Bank of New York Mellon IRVTUS3N
8. PNC Bank National Association PNCCUS33
9. BOKF National Association BAOKUS44
10. MUFG Union Bank National Association BOFCUS33
11. Bank of America National Association BOFAUS3N
12. Key bank National Association KEYBUS33
13. US Bank National Association USBKUS44
14. Citi bank NACITIUS33
15. JP Morgan Chase Bank National Association CHASUS33
16. The Northern Trust Company CNORUS44

In case you want to send donations by cheque, please send it to the Trust along with Donor's ID Proof & Address Proof at the address : Gurdwara Isher Parkash, Ratwara Sahib, (Near New Chandigarh), P.O Mullanpur Garibdas, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)-140901, Punjab (India)

For any query, please contact Mobile No. 98889-10777. Email id : gurmukh4124@gmail.com

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ	ਰਿੰਦੀ
1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ	120/-	70/-
2. ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ	120/-	35/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ	400/-	400/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ -	400/-	
5. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ		30/-
6. ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ	55/-	60/-
7. ਸੁਰਤਿਆਂ ਉਪਜੈ ਚਾਉ	40/-	60/-
8. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	50/-	50/-
9. ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਅ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	10/-	10/-
10. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ	10/-	10/-
11. ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	60/-	70/-
12. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	30/-	
13. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ	20/-	15/-
14. ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ	100/-	
15. ਅਮਰ ਗਾਥਾ	200/-	100/-
16. ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਇ	50/-	
17. ਪਵਿੱਤਰ ਪੈਂਡਾ	25/-	
18. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ	10/-	10/-
19. ਵੈਸਾਖੀ	40/-	10/-
20. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ		10/-
21. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 1		90/-
22. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 2	90/-	
23. ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ (ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) (ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭਾਗ 1 ਅਤੇ 2)	200/-	
24. ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-	
25. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ	100/-	
26. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ		
27. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਉੱਤਰ	60/-	
28. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	300/-	
29. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ	300/-	
30. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ	300/-	
31. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	35/-	
32. 'ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਜੁਗਤੀਆਂ	250/-	
33. 'ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'	300/-	
34. ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ	440/-	
35. ਮਾਰਗ ਚੋਣ	60/-	
36. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ	50/-	
37. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 1	120/-	
38. ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇ	120/-	
39. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -1)	65/-	
40. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -2)	65/-	
41. ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਨਿਧਾਨ	10/-	
42. ਕਲਜੁਗਿ ਜਹਾਜ ਅਰਜੁਨ ਗੁਰ	100/-	

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ
43. ਧਰਮ ਹੇਤਿ ਸਾਕਾ	20/-
44. ਮੰਤ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ	30/-
45. ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ	30/-
46. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ	10/-
47. ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ	10/-
48. ਤ੍ਰੈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ	20/-
49. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 2	120/-
50. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 3	120/-
51. ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਦੀ ਚਿਰ ਸਬਾਈ...	

English Version

	Price
1. Baisakhi (ਬੈਸਾਖੀ)	5/-
2. How Rend The Veil of Untruth (ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ)	70/-
3. Discourses on the Beyond - 1(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 1)	50/-
4. Discourses on the Beyond - 2(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 2)	50/-
5. Discourses on the Beyond - 3(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 3)	50/-
6. Discourses on the Beyond - 4(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 4)	60/-
7. Discourses on the Beyond - 5(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 5)	60/-
8. The way to the imperceptible (ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ)	80/-
9. The Lights Immortal (ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ)	20/-
10. Transcendental Bliss (ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹਿ ਕੈ)	70/-
11. How to Know Thy Real Self-(Vol-1) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
12. How to Know Thy Real Self-(Vol-2) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
13. How to Know Thy Real Self-(Vol-3) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	110/-
14. The Dawn of Khalsa Ideals	10/-
15. A Glimpse of His Holiness - Baba ji	5/-
16. Divine Word Contemplation Path (ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ)	150/-
17. The Story of Immortality (ਅਮਰ ਗਾਥਾ)	260/-
18. Why not thy contemplate the Lord? (ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?)	200/-

ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮਨੀਆਰਡਰ,ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਟਰਸਟ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਮਾਇਆ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ 9417214391, 9417214379, 8437812900 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

A/c Name : VGRMCT / Atam Marg Magazine
Punjab & Sind Bank - S/B A/C No. 12861100000008
RTGS/IFSC Code - PSIB0021286, Branch Code - C1286

**Our Address: Gurdwara Ishar Parkash,
Ratwara Sahib,
(Near New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas,
Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)
140901, Pb. India**

Discourses on the Beyond (Part - 7)

Chapter - 5

A Life of Fragrance

(Sant Attar Singh Ji Reru Sahib)

*Author By : Sant Waryam Singh Ji
Founder V.G.R.M.C.T. Ratwara Sahib*

Translated By : Prof. Beant Singh

The month of *Chet*, 1924 (Bikrami) [March 1867] began. This month is very charming in the spring season. Scholars describe the season in the month of *Chet* as 'spring'. A sweet sap enters the frost-bitten plants, trees and the entire vegetation to bless them with a new look. The vegetation turns green. The branches and tender shoots of the trees, assuming a new look and carrying a new message, charm the hearts of the beholders. This season produces a great fascination in man. This season is eulogized as the season of love-tingling sensations that arise in the heart all of a sudden. A new hope fills the hearts of the spiritual seekers and intoxicates them with love and devotion for God. Describing this joy and bliss, Guru Sahib has said -

'Such is the message of Chet: On the Lord meditate:

Thereby obtain ye immense joy.' P. 133

ਚੇਤਿ ਗੋਵਿੰਦੁ ਅਰਾਧੀਐ ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ॥

On the *Puranmashi* (full moon day) of this very month of *Chet* was born a great soul as a baby-boy to Mata Mehtab Kaur at village *Lopon* (at present Ludhiana District). Persons present on the occasion saw a 'light' which disappeared in no time. Baba Lal Singh was ecstatic on having the boon of a son. He saw the baby and noticed something supernatural and felt that the child would

surely grow into a great man. The child was named Attar Singh, who, on growing up, spread such a fragrance in the world which survives till today. To keep this fragrance for long, he met 'Gulab' [Holy man of Rara Sahib, whose earlier name was Gulab Singh, and entered the Guru's abode by the name of Ishar Singh Ji] whom, through a strict regimen of Divine Name meditation and God's devotional worship, fashioned into True 'Ishar' (God).

This time has a great importance in Sikh history because *Khalsa Raj* had disappeared owing to mutual bickerings and schisms. Although the policy of the new English rulers was not like that of the earlier Mughal rulers, yet it had their heart-desired long-term effects. Great generals of the Sikh Raj had lost courage. Instead of finding strength from God's Name, and pure food, they had taken to drinking alcohol and eating non-vegetarian food. Only one brave warrior was playing his game of Divine love in the Punjab who was filled with immense zeal to uplift Sikhism lying dormant. He was the exalted holy man Baba Ram Singh Ji of Bhaini Sahib, whom his followers loved and worshipped as the 'Satguru' (True Holy Preceptor). It was he who propped the declining *Sikhism*. When 1861 census was conducted, the population of the *Sikhs* was

round about thirteen lakhs. The census officer in his remarks had stated: "During Maharaja Ranjit Singh's rule, the population of the Sikhs was 70 lakhs. After the fall of the *Sikh Raj*, the *Sikh* population decreased at such a fast pace that in the next few years, it came down to thirteen lakhs. Of them, the true Sikhs are those who conduct their life according to the teachings of *Gurbani*, who have perfect faith in the Guru, who get up in the early ambrosial hours of the morning, and practise Divine Name meditation, who never tell a lie, never practise deceit, never cheat anybody and neither drink alcohol nor eat non-vegetarian food, whose inner self is as pure as the pure white clothes they wear whom common people call '*Kukas*'. They neither accept our (English rulers') subordination, nor reconcile with us. They have their own system and arrangement to send letters. They do not drink water from the taps and hand pumps installed by us. They ever keep a rosary round their neck. Sacrificing their all in obedience to Baba Ram Singh's command is their primary and most exalted duty. They number about four lakh forty five thousand." From this note, we learn that to prevent the decline of Sikhism, a brave warrior named Baba Ram Singh emerged on the scene, who refused to submit to the English on the strength of the Name Divine. He instilled the power of the Name in the Sikhs. At that point of time, if we are to decide impartially, this was the only section that was truly *Gursikh*. In 1872, to crush this movement, the English blew its followers before cannons without bringing them before a court of law. Baba Ram Singh Ji was arrested and taken to foreign lands.

About his countless followers, it is not known in which jails of the country they suffered agonies, languished and died. Before him, another great personage who emerged exactly at the time of Sikh Raj's decline was Baba Nihal Singh whose more popular name is Baba Maharaj Singh. He was an inhabitant of village Rabon in Patiala State. At that point of time, it was in obedience to the Timeless One's command that great souls were sent here, who preserved the doctrine of Sri Guru Granth Sahib. Sant Attar Singh Ji Reru Sahib came into the field of action during that time. At the initial stage of his life's journey, he served in the army. By great good fortune, he obtained the holy company of Sant Maharaj Baba Karam Singh Ji of Hoti Mardan. It was from his holy company that he gained knowledge and understanding of the secrets of the Tenth Guru-prescribed path of spirituality. After his retirement, he went to village Rampur and established Gurudwara Reru Sahib. There, after rigorous Divine Name meditation, like a competent teacher, he imparted knowledge and understanding of the path of spirituality to countless spiritual seekers, of whom Sant Ishar Singh Ji Rarewaley became world-famous. Some incidents from his life are being given here as a specimen. First is taken from the book '*Amar Katha*' written by Giani Mehar Singh Ji of Kurukshetra, which is printed here for your knowledge and information.

Chapter 14

Sant Attar Singh Ji was an exalted holy

man of word and deed. He protected the those who came into his refuge.

*'Whosoever seeks the Lord's protection, him
He hugs to His bosom.*

This is the Lord's way.' P. 544

*ਜੋ ਸਰਣਿ ਆਵੈ ਤਿਸੁ ਕੰਠਿ ਲਾਵੈ
ਇਹੁ ਬਿਰਦੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਦਾ॥*

Embracing those coming into shelter and protecting their honour can be done only by God and His servants and devotees. Once an absconder in a murder case of Amritsar District came to Sant Maharaj Ji. He told everything truthfully and sought refuge from him. Sant Maharaj said smilingly, "Brother! Baba Bir Singh Naurangabad who was the ancestor of our forefathers, after giving shelter to the Sandhawalia Sardars, suffered to be blown up by cannons, but he did not hand them over to the Dogras. So, when you have come here and sought our refuge, we give you our word that we will never with our tongue tell you to go away from here. At the same time he commanded him: "To remove the impurity of the mind and atone for the sins, rigorous Divine Name meditation has to be practised." He submitted with folded hands, "Baba Ji, I am prepared to do whatever service is assigned to me." Then Sant Maharaj Ji ordered, "Brother! from today you will look after the cows. Man commits sins because of preponderance of animal intellect and lack of discernment in him. Therefore, you should look after the cattle which provide milk to the community kitchen -

*'Praised be animals that consuming grass
yield milk:*

Men without devotion to the Name - cursed is

their life and cursed their actions.' P. 489

*ਪਸੁ ਮਿਲਹਿ ਚੰਗਿਆਈਆ ਖੜੁ ਖਾਵਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਦੇਹਿ॥
ਨਾਮ ਵਿਹੁਣੇ ਆਦਮੀ ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣ ਕਰਮ ਕਰੇਹਿ॥*

You should serve the cattle. In this way, you will get rid of animal intellect. Then the noose that is to fall round your neck will break by rubbing against the cattle's halters. All physical ailment shall be removed.

After gaining independence, the government put up such signboards in front of every jail in the country: "Hate sin but not the sinner." But blessed is Sant Attar Singh Ji Maharaj, who imbibed this eternal truth ten years before independence and presented it before the people. Bhai Gurmukh Singh started serving in the cattle pound. After a few days, warrants for arrest came. The Station House Officer came with the Police Force. The description of the accused matched Gurmukh Singh's face. But the specific marks of identification were missing. Therefore, the Police Office came to Sant Maharaj Ji, and for his satisfaction, he submitted: "Sir, we have warrants of arrest for an accused absconding in a murder case from Amritsar District. The appearance of this attendant of yours somewhat matches with him. If he is same man, kindly hand him over to us."

Sant Maharaj Ji said to the Police Officer, "Sir! in the whole world, all of us - you and me - are moving about carrying loads of sins on our heads. Nobody knows who is the greater sinner. We have never thought over what a person may have done before coming here. No man is free from sin. Therefore, the duty assigned to us by the True Guru is to remove sin and evil from

the world. We think of only one thing - how to check sins and evils? The people of the world afflicted with sorrows and sufferings come to the holy man's refuge to attain peace. Then, how should duality come into the holy man's view? Whom should he consider innocent, and whom a sinner?"

The Police Officer submitted, "Baba Ji, through exalted holy men like you, the world burning in flames, gains benediction, joy and peace. The law sentences man to death when his guilt is proved. Once again, in the name of law we ask you if this attendant of yours is a murderer or not. We will release him on your surety."

Sant Maharaj Ji said, "The law is blind. Many times, it acquits the sinners and guilty, and convicts the innocent on the basis of false testimonies. We neither stand surety, nor forcibly hand him over to you. Rather we tell you frankly: "See him with your eyes and think with your mind and then decide if he is the same man whose warrants you have, and if he has the defiled soul of a murderer? Then the decision rests with you, if this attendant is a murderer or a servant of the Guru, who is ever ready to look after the cattle pound day and night. The man is standing before you. His physical body is before you to see, his soul is before us. We do not stand surety for his body. If he is guilty, you may, without doubt, arrest him."

On hearing this, the Police Officer looked at Gurmukh Singh from head to foot thrice. He was standing calmly and lost in thought. It seemed to the Police Officer, as if he had mistaken a pool of nectar for a

dirty drain. The soul within him said to him, "What will you gain by involving an innocent person in a murder case? It is quite possible that his suffering may do some harm unto me." Therefore, he left the hermitage along with his companions. Thereafter, Police men from outside came to the hermitage many times. They examined Gurmukh Singh. But every time, the holy man's gracious glance kept saving him. This man continued serving Sant Maharaj Ji long afterwards also. This incident impacted the town residents and Sant Maharaj's attendants like this: Service of the exalted holy rids man of sins and gives him worldly joy and peace. Besides, the holy man always stands close by him -

'To His servant, the Lord shows Himself to be near.

Whatever the servant asks his Master, forthwith comes to pass.

I am a sacrifice unto the attendant, who is pleasing to his Master.

Hearing his glory, Nanak's mind is reverdured and to him Nanak goes to touch his feet.'

P. 403

ਸੇਵਕ ਕਉ ਨਿਕਟੀ ਹੋਇ ਦਿਖਾਵੈ॥

ਜੋ ਜੋ ਕਰੈ ਠਾਕੁਰ ਪਹਿ ਸੇਵਕੁ ਤਤਕਾਲ ਹੋਇ ਆਵੈ॥

ਤਿਸੁ ਸੇਵਕ ਕੈ ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਜੋ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ॥

ਤਿਸ ਕੀ ਸੋਇ ਸੁਣੀ ਮਨੁ ਹਰਿਆ ਤਿਸੁ ਨਾਨਕ ਪਰਸਣਿ ਆਵੈ॥

By leading one's life with knowledge and understanding, the mind becomes pure and clean. At the same time, the three kinds of maladies - *Adhi* (mental), *Biyadhi* (physical) and *Upadhi* (psychic) - are removed. Sant Maharaj was very kind and gracious to those attendants who all the time served in the community kitchen, brought

fuel for it or worked very hard in the fields to produce foodgrains for it. Seeing tired men smeared with mud, he was moved to compassion for them and said, "Brother! the joy that man gains by remaining idle and practising Divine Name meditation and going into trance for hours together is gained in minutes' meditation and trance by a hardworking and selfless worker. His soul or self becomes pure and clean. The holy man's teachings and the 'True word' come to be lodged in them easily." So, by rendering service, it was easy to gain his gracious glance. But in his eyes, attaining to God only by Divine Name meditation was difficult indeed. He believed in the following *Gurbani* edict -

*'By rendering devoted service in this world
Shall ye get a place at the Divine Portal.'*

P. 26

*ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ
ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ॥*

[Taken from the book 'Amar Gatha' with thanks.]

Nature has its own unchangeable disposition that, bound by God's eternal laws, it does not favour or spare anyone. Fire burns and water drowns, and man thrown from a height dies. These rules and principles are inevitable to run the affairs of the world, but their inevitability or permanence has no effect on God. He, sensing the desires of His loving devotees, changes the very disposition of nature and eternal laws of Maya. He does not let his devotee get burnt in fire and drown in water, such as Bhagat Prahlad -

*'He was thrown into water and fire, but by
the Guru's grace, he did not get drowned or*

burnt.'

Bhai Gurdas Ji, Var 10/2

ਜਲ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਘੋੜਿਆ ਜਲੈ ਨ ਡੁਬੈ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦ।

In this context, the edict enshrined in *Sri Guru Granth Sahib* is -

'The assembly of evil-minded counsellors then resolved to put an end to his life.

From terror of fall from the mountain, drowning in water and burning in fire God saved him:

Thus did the Divine King transform natural laws.'

P. 1165

*ਦੁਸਟ ਸਭਾ ਮਿਲਿ ਮੰਤਰ ਉਪਾਇਆ ਕਰਸਹ ਅਉਧ ਘਨੇਹੀ॥
ਗਿਰਿ ਤਰ ਜਲੁ ਜੁਆਲਾ ਭੈ ਰਾਖਿਓ ਰਾਜਾ ਰਾਮਿ ਮਾਇਆ
ਫੇਰੀ॥*

God changed the disposition of nature (*Maya*). Can some individual emerge from a burning hot pillar? But to save Prehlad's life, God did emerge from a pillar -

'The Lord in full mighty form from the pillar came forth.'

P. 1194

*ਪ੍ਰਭ ਬੰਭ ਤੇ ਨਿਕਸੇ ਕੈ ਬਿਸਥਾਰ॥
ਹਰਨਾਖਸੁ ਛੇਦਿਓ ਨਖ ਬਿਦਾਰ॥*

Similarly, many writers have made mention of an incident in the life of Baba Bir Singh. After hearing about S. Hari Singh Nalwa's martyrdom in Jamrud Fort, Maharaja Ranjit Singh at the head of his army was marching towards Jamrud to stall the advance of Kabul's hordes. When he reached the bank of the river Sindh, it was in flood. He requested Baba Bir Singh Ji: "Holy man! if our forces do not cross the river now, the Jamrud Fort will fall into the hands of the rebels. Then, no one will be able to stall the enemy deluge, and once again our women will start getting sold in the markets of these Muslim countries. At

this moment, the biggest hurdle is the turbulent water in the river Attock. You are a spiritually capable person. Kindly get us a passage through Attock." Baba Bir Singh Ji made an earnest prayer: "O God! these forces are going to fight for a noble cause as a result of which the honour of lakhs of women will be saved from being trampled in dust. Kindly, be merciful and let the river give a passage to these forces." At once, water-level started going down. Reaching the middle of the river, Baba Ji calmly started reciting Sukhmani Sahib. All the forces crossed the river. Only one company of soldiers was left who were saying that water-level could never go down by Baba Ji's 'ardas' (prayer). When the company entered the river, Baba Ji moved his elephant towards the opposite bank. Reaching there, the recitation of Sukhmani Sahib was completed, and this company had reached mid-stream. No sooner did Baba Ji come out of the river, a huge wave came and carried away the entire company. Similarly, there have been many other holy men to save whom God changed the disposition of nature. Kabir Ji was thrown into the Ganga to drown, but he did not get drowned, and fire could not burn him as is the Guru's edict -

*'Mother Ganges is deep and profound.
Bound in chains was Kabir taken there.
When the heart sank not, why should the body
fear?
The heart in the Divine lotus feet remained
absorbed.
By the Ganga waves were snapped my chain,
And amid the Ganga was Kabir seated on a
deer-skin.*

*Saith Kabir: None else is our friend or
companion:*

On water and land is the Lord our preserver.'
P. 1162

*ਗੰਗਾ ਗੁਸਾਇਨਿ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ॥
ਜੰਜੀਰ ਬਾਂਧਿ ਕਰਿ ਖਰੇ ਕਬੀਰ॥
ਮਨੁ ਨ ਡਿਗੈ ਤਨੁ ਕਾਹੇ ਕਉ ਡਰਾਇ॥
ਚਰਨ ਕਮਲ ਚਿਤੁ ਰਹਿਓ ਸਮਾਇ॥
ਗੰਗਾ ਕੀ ਲਹਰਿ ਮੇਰੀ ਟੁਟੀ ਜੰਜੀਰ॥
ਮ੍ਰਿਗਛਾਲਾ ਪਰ ਬੈਠੇ ਕਬੀਰ॥
ਕਹਿ ਕੰਬੀਰ ਕੋਊ ਸੰਗ ਨ ਸਾਥ॥
ਜਲ ਥਲ ਰਾਖਨ ਹੈ ਰਘੁਨਾਥ॥*

In this manner, such incidents have taken place in the lives of many exalted holy men. An incident from the life of Sant Attar Singh Ji exactly similar to this one has been described by Giani Mehar Singh Ji in Chapter 18 of his book, which we are taking the liberty of printing it here with thanks.

Chapter 18

Silent Persian-wheel of a well

We have already made mention of the 'Tap Asthaan' [Place for practising Divine Name meditation] at the Gokha pond. The importance of this place was that here, in a pit, Sant Attar Singh Ji used to practise deep meditation for long periods of time and enjoyed its bliss. One day, a wonderful thing happened. In deep meditation Baba Ji was swinging with the joy of being at the Lord's lotus feet. On the far bank of this very pond, at a distance of about twenty yards from Baba Ji's 'Tap Asthaan' (meditation spot), was a well with an iron Persian-wheel. At 3 o'clock in the morning, when it was time for Baba Ji to go into deep

meditation, the owner of the well, Bhai Chanchal Singh started the Persian wheel. Its brake made a loud ticking sound, which could be heard from a distance in the silence of the night, while Baba Ji was absorbed in deep meditation on the other bank of the pond. Bhai Chanchal Singh's glance at once went towards Baba Ji and he felt as if he was committing a grave sin by starting the Persian wheel at that hour. So he removed the brake or stopper, and kept working the well without it. Whenever the bullocks stopped for rest, or he himself wanted to give them respite, he stopped the beam of the Persian wheel by putting his thigh before it and driving the bullocks ahead. He did so a few times. As a result, his thighs started aching badly. He felt that he would not be able to do so any more. It was difficult for him to walk even. He thought that it was then difficult to drive the bullocks from behind the Persian-wheel. He wondered how he would give rest to them. Faced by this dilemma, he was standing with downcast eyes. Sometimes he thought of stopping the working of well and finding a solution to the problem later. But it was the question of availing himself of his turn to use the well for watering his fields. If he missed his turn, there was the danger of his crops getting damaged. On one hand was the fear of disturbing the holy man's meditation and trance, and on the other hand was the fear of harm to his household. What to do, and what not to do? He was undecided about it. In his mind, he decided to suffer the material loss. Advancing, he put the stopper of the Persian wheel and hardly had he stepped to stop the bullocks

that he collided against an individual. When he raised his head, he saw the radiant face and intoxicated eyes of Sant Attar Singh Ji, a treasure of grace and God's true devotee. Placing his hand on his shoulders, Sant Maharaj Ji checked him from bowing at his feet, and said, "Bhai Chanchal Singh! these days the crops are in danger of getting dried up, and your turn at the well comes after several days."

Chanchal Singh - "Sir! you know everything. Therefore, what prayer should I make to you?"

Sant Maharaj - "You have removed stopper of the Persian wheel. Then how do you rest the bullocks?"

Chanchal Singh - "Sir, when the bullocks stop, I take the weight of the beam (of the Persian wheel) on my thighs, and thus give rest to the bullocks."

Sant Maharaj - "Bhai Chanchal Singh! how can one man take the burden of two bullocks on his thighs? Then, if once you do like this, how long can you suffer this? Besides, on one hand is the suffering of the bullocks, and on the other hand, your thighs must be aching terribly. This is simply because you do not want to disturb my deep meditation and cause me discomfort. Isn't it?"

Chanchal Singh - "Sir! we poor people neither render any service, nor have any spiritual exaltation. It is beyond my thinking that I should incur the sin of disturbing your deep meditation. Therefore, I will bear the loss of my crops, but I will not disturb your trance and bliss of enjoying the Lord's

lotus feet.”

Sant Maharaj took Chanchal Singh in his warm embrace and said - “Bhai Chanchal Singh! I am neither stone-hearted, nor is my Divine Name meditation such that seeks individual joy and peace at the cost of the joy and peace of the world. Our ‘*samadhi*’ (deep meditation or trance) is a boon granted by Guru Nanak Sahib who even in trance prays for the peace of the suffering humanity and the world in flames. Brother, by virtue of your faith, we will pray to the Waheguru and the Master that they may stop the ticking of the stopper for ever, so that both my meditation and your honest work may continue side by side.”

Bhai Chanchal Singh put the stopper on the Persian wheel. Sant Maharaj got immersed in deep meditation. Chanchal Singh drove the bullocks but the stopper was silent. Its natural disposition of making a ticking sound ceased. Chanchal Singh’s eyes became wet with tears. Standing by the well, he bowed to the holy man lost in deep meditation whose command was obeyed both by living beings and non-living and speechless things.

Today’s man with materialistic nature may not, perhaps, believe this thing. But any skeptic may alight at Doraha railway station and witness this thing for himself at Rampur Town. The stopper of a Persian wheel at a well, in obedience to the holy man’s command, does not make a ticking sound unlike other Persian wheels, which says - ‘Brother beware! when I stop making a ticking sound, my responsibility to carry the burden of the well was over.’ But it is a

matter of surprise that the same stopper which is used to making a ticking sound, has, in obedience to the holy man’s command, become silent as if becoming inward-directed from being outward-directed, it proclaims that a true holy man is not he who after a little spiritual accomplishment speaks loudly about it, but he who remains quiet about it. In fact, the mark of a true holy man is that he is profound, earnest and quiet. The mark of a man’s greatness is not that he should pester the passerby about it but that he should carry other’s burden without even making a whisper about it. The reply of the materialistic world is before you. Those persons who become aligned with God, come to control and command not only living beings but lifeless objects also.

(An extract from ‘Amar Gatha’)

About Sant Ji’s daily routine, Giani Mohan Singh Ji has written in detail in his book ‘*Jiwan Gatha*’:

Sant Maharaj’s Daily Routine.

Sant Maharaj was physically very strong. He never felt tired. ‘*Asa Di Var*’ *kirtan* in the morning was sometimes done by Sant Ji himself, sometimes by Ragi Tilok Singh and sometimes by some other ‘*ragis*’ (singers of *Gurbani*). After the recitation of ‘*Rahiras*’ in the evening, the narration of Guru’s history first used to be done by Giani Sampooran Singh of Rampur, and then for sometime by Bhai Sobha Singh of Anandpur Sahib and then by Pandit Prem Singh of Haridawar, who used to stay for a month at a stretch. [His disciples Pandit Mani Singh Ji, Arjan Singh Ji and Muni

Madhusudan Singh Ji Madho live at Prem Sadan, Nirmal Chhawni (Hermitage), Haridawar]. Afterwards, Bhai Sadhu Singh, a blind scholar came, who kept doing narration and explication of *Gurbani* for a long time after Sant Maharaj's passing away. This was the daily routine or practice of that place.

When the '*katha*' (narration and explication) ended, Sant Maharaj Ji used to go to Gokha pond or the outer well and spent the night practising Divine Name meditation. During the day, he used to plough the fields. This was his daily routine. At the holy congregations, devotees from Rampur, Kanech, Katana, Katani, Doraha, Neelon, Bilga and Nawan Pind came. Besides, devotees from the surrounding areas were continually coming to have a glimpse of Sant Maharaj. At the night gatherings, devotees were present in large numbers. After the conclusion of the day's activities, Sant Maharaj used to come to the edge of Gokha pond at 9 p.m. At 12 o'clock, he would go to the '*bhora*' (underground room) in the small garden. At 2 o'clock in the morning, he bathed with 101 buckets of water. The bucket was very heavy, which everyone could not draw from the well. Only a very strong person could draw it. It took a long time to fill the trough with water. During this period, Sant Maharaj kept reciting *Gurbani*. He did not talk with anyone. The water for bathing continued to be poured into the trough from which his companions kept bathing. Then, along with his companions, Sant Maharaj practised Divine Name meditation on the bank of the *Gokha* pond. Then, as the day dawned, he

came to the *gurdwara*. Sitting in the congregation, he listened to '*Asa Di Var*' *kirtan* (singing). After '*bhog*' (conclusion of the morning congregation), he took breakfast, harnessed the plough and started ploughing the fields. At 1 p.m. after taking food with saltless vegetable curry, he sat in the garden. In the evening, he took a little tea. At all times, he was dressed in simple clothes. He had a charming appearance and was sweet-tongued. Everybody who came to see him felt calmed and soothed. He advised all to practise Divine Name meditation for universal good and welfare. He was tender-hearted and his teaching was charming and attractive. Whoever listened to him was spontaneously aligned with God's Name. His teaching reformed even big dacoits and criminals. In this manner, many robbers and rogues of Rampur were reformed and became perfect devotees of the Guru's abode. He was extremely humble and gentle. Describing an incident, the late Giani Mohan Singh Ji writes:

Maharaja Patiala's coming for having a glimpse of Sant Maharaj

Sant Maharaj's eminence and glory was spreading day by day like sandalwood. His greatness kept growing. Devotees kept eulogizing him by getting their desires fulfilled.

'Day after day is his glory ascendant, declining never saith Nanak.' P. 300

ਦਿਨੁ ਦਿਨੁ ਚੜ੍ਹੈ ਸਵਾਇਆ ਨਾਨਕ ਹੋਤ ਨ ਘਾਟਿ॥

Maharaja of Patiala also heard of Sant Maharaj's glory, but he had not yet met him. He had full respect and veneration for a perfect holy man, and he did not let pretenders get away with their pretension

and hypocrisy. On that day he had come in disguise with a close minister and a couple of attendants to Reru Sahib to have a glimpse of Sant Maharaj.

This incident pertains to the time when Sant Ji rendered service in '*dera*' (hermitage) with his own hands. Later, devotees had taken this service upon themselves. While rendering service, he used to be attired in such a manner that a stranger could not guess that he was the *Sant* (holy man). At that time, the Maharaja and his companions who had come dressed in simple clothes paid obeisance at Gurdwara Sahib. He paid respects at the Manji Sahib and then started glimpsing the rooms. In one room, Sant Ji covered with a coarse cotton sheet was chopping fodder for the bullocks. Coming close to this old man with a radiant face, he asked, "Old man! where can I see Sant Ji of Reru Sahib?" The heavenly giver, who could know the thoughts of all, seated them respectfully and asked, "Let me know what you would like to eat. If you want to take milk, tell me, otherwise food is ready. Sant Ji will also come here soon." The Maharaja submitted, "Milk and food, we have had. We only wish to have a glimpse of Sant Maharaj." Sant Maharaj again started chopping fodder. In the meantime, a few devotees from Rampur happened to come. When they paid obeisance at the door, Sant Ji came out of the room, and started washing his hands and feet at the hand pump. Then the Maharaja asked these devotees where Sant Ji was and when he would come, as they wanted to have his glimpse. On hearing this, their eyes were filled with tears and they said, "This very man, who was

chopping fodder, is Sant Attar Singh Ji." On hearing this, the Maharaja and his companions were filled with a feeling of renunciation and their eyes became wet with tears.

On the other hand, after washing his hands and feet, Sant Ji was yet at the pump, when the Maharaja and his companions came there and fell at his feet and submitted! "O compassionate one! what a dishonour you made us commit by seating us on the cot and yourself sitting on the floor chopping fodder! Being the '*Sant*' (holy man) yourself, you said - "the Sant will be coming shortly." At that moment, Sant Maharaj took all of them to the *gurdwara*, "Paying obeisance to Sri Guru Granth Sahib, he submitted, "These (the likes of Maharaja of Patiala) are the perfect saints in the *Kalyuga* (Dark Age). I only serve food or drink to the devotees coming to the Guru's abode and sweep and dust the *gurdwara*, but people have started calling me a '*Sant*' (holy man)." On that occasion, Sant Maharaj humbly offered a prayer before the True Guru - 'O cherisher of the poor! Maharaja of Patiala has come to have a glimpse of Thee. Delight them by bestowing on them the holy edict from Thy tongue." He asked the Singh sitting in attendance to read out the True Guru's edict. When the Granthi Singh read out the edict after paying respects and removing the scarf Guru Sahib bestowed the following edict -

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਰਿਨੀਊਵਲ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿਛ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ, CD.'S, VCD.'S, DVD.'S MP3 ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਐਡਰੈਸਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।

For all enquiries about 'Atam Marg' viz. renewal, new membership, non-receipt of the magazine etc. and also for procuring audios, videos & CDs; and books authored by Sant Waryam Singh Ji, please contact the following

England (U.K.)

For U.K. renewal of Atam Marg Magazine please forward cheque £ 40.00 payable to A.M.S.S.E.C.T. (U.K.) 9 Elizabeth Road, Walsall, West Midlands WS5 3 PF

Atam Marg Spiritual Scientific Educational Charitable Trust (U.K.)

9 Elizabeth Rd.,

Walsall West Midlands, WS5 - 3PF U. K.

Contact : Mrs. Gurbax Kaur,
Mr. Jagtar Kulair : Tel : 0044-1212002818
Fax : 0044-1212002879
Voicemail : 0044-8701654402
Raj Mobile : 0044-7968734058
Email : info@atammarguk.com

U.S.A.

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust,

Contact : Bhai Amardeep Singh Atwal,
2755, Guildhall Dr., San Jose,
Ca - 95132, U.S.A

Phone :- 001-408-263-1844,
vgrmctusa@yahoo.com

S. Baldev Singh Grewal

Fremont, U.S.A - 001-510-249-9456

Canada

Bhai Sarmukh Singh Pannu

Phone - 001-604-433-0408

Bhai Parmjit Singh Sandhu

Cell: 001-250-600-3072

Bhai Tarsem Singh Bains

Cell : 001-604-862-9525, Phone : 001-604-599-5000

IN INDIA

09417214391, 09417214379 09814612900, 9417214378

Email: atammarg1@yahoo.co.in

Australia

Bibi Jaspreet Kaur

Cell : 0061-406619858

Email :- jaspreetkaur20@hotmail.com

Foreign Membership

Annual

4500/-

Life

45000/-

1. 8 ਅਗਸਤ 2023 ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬਾ ਗਗਨਅਨਮੋਲ ਮਾਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।
2. ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ ਹਿਤ - ਨਵੇਂ ਪੌਦੇ ਬੂਟੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਰਤਵਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ।
3. ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਰਾਹੀਂ ਰਤਵਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਰਸਤੇ ਪੱਕੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਪੂਜਾ ਅਕਾਲ ਕੀ

ਪਰਚਾ ਸ਼ਬਦ ਕਾ

ਦੀਦਾਰ ਖਾਲਸੇ ਕਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ

ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ

ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ
ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਦਾਸ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਵਿਚ

ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ

30-31 ਅਕਤੂਬਰ ਤੇ 1-2 ਨਵੰਬਰ 2023

ਸੋਮਵਾਰ-ਮੰਗਲਵਾਰ-ਬੁੱਧਵਾਰ-ਵੀਰਵਾਰ

ਗੁ. ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ (ਨਿਊ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ)

ਸਮਾਂ : 30 ਅਕਤੂਬਰ - ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 3.00 ਤੋਂ ਰਾਤ 10.00 ਵਜੇ ਤੱਕ

31 ਅਕਤੂਬਰ - ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 3.00 ਤੋਂ ਰਾਤ 10.00 ਵਜੇ ਤੱਕ

1 ਨਵੰਬਰ - ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 3.00 ਤੋਂ ਰਾਤ 12.00 ਵਜੇ ਤੱਕ

2 ਨਵੰਬਰ - ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 3.00 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਇਸ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸਾਧੂ, ਸੰਤ, ਮਹਾਤਮਾ, ਵਿਦਵਾਨ, ਰਾਗੀ, ਢਾਢੀ, ਕਥਾਵਾਚਕ ਅਤੇ ਸਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨੀ ਜੀ।

ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਸਬੰਧੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖਤ ਬਚਨ

"ਜਿਸ-ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੁਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਓਥੇ ਦੁਖਾਂ ਦਰਦਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ।" ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਦੇ ਰਾਹੀਂ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਦੂਖ ਰੋਗ ਸੰਤਾਪ ਉਤਰੇ ਸੁਣੀ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥ ਅੰਗ - ੯੨੨

ਆਓ ! ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ 10-10 ਸਾਲਾਨਾ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਈਏ। ਇਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਾਰਥਕ - ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮੋਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ